

Restaurant Supply (Wholesaler)

ਉੱਚ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡਿਆਂ, ਪਤੀਲੇ, ਕੁੱਕਵੇਅਰ, ਸਰਵਵੇਅਰ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਜੂਸਰ, ਐਸਪਰੈਸੋ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

1125 Howard Street, Elk Grove Village, IL 60007

Prag International
Ravi Kapoor (CEO)

Ph: 847-979-5970, 847-979-5990.
847-228-0150, pragint@aol.com

Regal Jewels
773-262-4377 www.RegalJewels.com

BUY SILVER, GET A VOUCHER!
DIWALI CLOTHING VOUCHER OFFER! GET A \$100 CLOTHING VOUCHER FOR DIWALI WITH EVERY \$100 SILVER PURCHASED.

22KT 24KT **VEER**
773-262-4377 2625 W. Devon Ave. Chicago, IL 60659 773-517-0574

Serving Illinois & Wisconsin State.

Buying Selling Renting Investing

ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ।

Also get Free Home Inspection & Attorney Service & Closing

cost (Conditions apply)

WEBSITE: jsingh.remax.com

Jesse Singh
847-606-3664

ਵਾਸ਼ੋ ਰੋਟਾ 'ਤੇ ਘਰ ਖਰੀਦੋ ਤੇ ਵੇਚੋ

Twenty-Fifth Year of Publication

ਮਿਡਵੇਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email: punjabtimes1@gmail.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 26, Issue 43; October 25, 2025

20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜੰਗਬੰਦੀ ਲਈ ਸਹਿਮਤ

ਰੂਸ ਤੋਂ ਤੇਲ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦੇਗਾ ਭਾਰਤ- ਮੋਦੀ ਵਲੋਂ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ

ਅਫਗਾਨ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਪਾਕਿ 'ਚ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅੰਤ: ਖਵਾਜਾ ਆਸਿਫ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਕਤਰ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੋਹਾ 'ਚ 13 ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਚੱਲੀ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਮੀਰਾਤ ਆਫ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਜੰਗਬੰਦੀ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਸਮਝੌਤਾ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਕਤਰ ਦੇ ਖੁਫੀਆ ਮੁਖੀ ਅਬਦੁੱਲਾ ਬਿਨ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲ ਖਲੀਫਾ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਵਫਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਆਸਿਫ ਨੇ ਕੀਤੀ, ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਫਗਾਨ ਵਫਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਮੁੱਲਾ ਮੁਹੰਮਦ ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਤੁਰਕੀ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਕਿ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਦੋਹਾ 'ਚ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੌਰ ਦੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਕਤਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਤੁਰਕੀ ਗਣਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੰਗਬੰਦੀ ਨੂੰ 'ਤੁਰੰਤ' ਅਤੇ 'ਸਥਾਈ' ਦੋਵਾਂ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਇਸ 'ਸਥਾਈ' ਜੰਗਬੰਦੀ 'ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਤੱਕ ਟਿਕੇ ਰਹਿਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾ 'ਚ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਲੋਂ ਜੰਗਬੰਦੀ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ

ਹੀ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਪਾਕਿ ਦੇ ਸੂਬਾ ਖੈਬਰ ਪਖਤੂਨਖਵਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਫਰੀਦੀ ਸੋਹੇਲ ਪਿਸ਼ਾਵਰ 'ਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ 5 ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫੌਜਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਸਮਰਥਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਹੁੰ ਖਾਧੀ

ਸਰਨਾਰਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਲਦੀ ਸੂਬੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਫਗਾਨ ਸਰਨਾਰਬੀਆਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿੱਡੋ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਕਤਰ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਕਿ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਆਪਸੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸਥਿਰਤਾ ਲਈ ਇਕ ਸਥਾਈ ਵਿਧੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ। ਜੰਗਬੰਦੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਥਿਰਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਇਕ ਫਾਲੋ-ਅੱਪ ਬੈਠਕ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਖਵਾਜਾ ਮੁਹੰਮਦ ਆਸਿਫ ਨੇ 'ਐਕਸ' (ਪਹਿਲਾਂ ਟਵਿੱਟਰ) 'ਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੰਗਬੰਦੀ ਸਮਝੌਤਾ ਅਫਗਾਨ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਪਾਕਿ 'ਚ ਅੱਤਵਾਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਖੇਤਰੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ

ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਗਭਗ 8 ਲੱਖ ਅਫਗਾਨ ਸਰਨਾਰਬੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖੈਬਰ ਪਖਤੂਨਖਵਾ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਭੇਜੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੂਬੇ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਰ 12 ਲੱਖ ਅਫਗਾਨ

ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਫਾਲੋ-ਅੱਪ ਚਰਚਾ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ 25 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਇਸਤਾਂਬੁਲ 'ਚ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਲਣਗੀਆਂ। ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਮੀਰਾਤ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਜ਼ਬੀਹੁੱਲਾ ਮੁਜਾਹਿਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 4 'ਤੇ)

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਮੁੜ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਰੂਸੀ ਤੇਲ

ਹਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਹੁਣ ਰੂਸ ਤੋਂ 'ਤੇਲ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦੇਗਾ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਤੇ ਲਗਭਗ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਰਹੇ ਹਨ।

ਟਰੰਪ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਮਾਸਕੋ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਖਰੀਦ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਲਗਭਗ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਮਾਸਕੋ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਖਰੀਦ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਲਗਭਗ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ 'ਚ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲੋਂ ਦੋਮੀਰ ਜ਼ੈਲੋਂਸਕੀ ਨਾਲ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦੌਰਾਨ ਦੁਵੱਲੇ ਮੀਟਿੰਗ ਸੰਬੰਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਫਿਰ, ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਰੂਸ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਤੇਲ ਦਰਾਮਦ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਿੱਛੇ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਗਭਗ 38 ਫੀਸਦੀ ਤੇਲ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਹੁਣ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਵਲੋਂ ਰੂਸੀ ਤੇਲ ਦੀ ਖਰੀਦ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਬਾਰੇ ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਊਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉਸ ਦੇ ਕੌਮੀ ਹਿਤਾਂ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹੈ।

India Palace Restaurant And Banquet Hall

Best Price Wholesale
Ph: 630-400-0996
Lakhvir S. Johal
Ph: 317-709-7800

Restaurant-Fine Indian Cuisine
(Ph: 317-298-0773)

Banquet Hall Available Up to 550 People
Amber Carmel Ph: 317-580-0828

Amber Indianapolis Ph: 317-578-4400
Royal, Indianapolis, 317-893-2633

Desi Bazar Grocery Store
Restaurant, Ph: 317-888-2040

Desi Bazar Indianapolis,
Ph: 317-709-7800

Singh Auto Group

3983 ST RD 38E
Lafayette, IN 47905
Ph: 765-607-1300
www.singhautosgroup.com

University Motors

3312 Klondike Rd, West Lafayette, IN 47906
Ph: 765-497-1100
www.universitymotors1.com
Serving Indian American community over 30 years in Midwest for their auto needs.
ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਡੀ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
Jaspal S. Ghotra: 765-337-5151

Bhaura Transport LLC

Noblesville, IN

ਭਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

*ਵੈਲਿਡ ਸੀ ਡੀ ਐਲ ਏ ਲਾਈਸੈਂਸ
*ਘੱਟੋ ਘੱਟ 2 ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ
*ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਲੋਡ ਸਮੇਤ ਮੀਲ .55 ਸੈਂਟ
*ਸਾਈਨ ਐਨ ਬੋਨਸ
*ਹਰ ਵੀਕਐਂਡ 'ਤੇ ਪੱਕਾ ਘਰ
*ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ
*ਹਫਤਾਵਾਰ ਮੀਲ 3000 ਤੋਂ 4000
*ਪ੍ਰੀ-ਪਾਸ, ਈ ਜੀ ਪਾਸ ਅਤੇ ਫਿਊਲ ਕਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ
*ਇੰਡੀਆਨਾ, ਨਿਊ ਜਰਸੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਅਤੇ ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਦੇ ਪੱਕੇ ਲੋਡ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 317-403-0493

Regal Jewels
773-262-4377 www.RegalJewels.com

LITTLE INDIA CHICAGO
2625 W. Devon Ave. Chicago, IL 60659
www.RegalJewels.com
PH: 773-262-4377 WA: 773-517-0574

ਖਾਲਸਾਈ ਜਾਹੋ-ਜਲਾਲ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ

ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ; ਗਤਕਾ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਗਤਕੇ ਦੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਏ

ਪੈਲਾਟਾਈਨ: ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਲੰਘੀ ਅਠਾਰਾਂ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ 350ਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੈਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ।

ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਹੀ ਭਾਵੇਂ ਬੱਦਲਵਾਈ ਸੀ ਤੇ ਇੰਦਰ ਦੇਵਤਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਵਿਖਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਦਿਨ ਨਿਖਰ ਗਿਆ। ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਰੂਹਾਨੀ ਰੰਗ ਬਿਖੇਰਨ ਲੱਗੀਆਂ ਤੇ ਨੀਲੇ, ਲਾਲ, ਕੇਸਰੀ ਰੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ, ਚੁੰਨੀਆਂ ਅਤੇ ਚਿੱਟੇ, ਪੀਲੇ ਰੁਮਾਲ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਅਰੰਭ ਹੋਣ ਦੀ ਬੇਸ਼ਬਰੀ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਲੱਗੀਆਂ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਫੜ ਕੇ ਤੁਰਦੇ ਹੋਏ ਨਿੱਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਭਵਿੱਖਮੁਖੀ ਨਿਗਾਹਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਦੀਆਂ

ਤਣੀਆਂ ਫੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਅਨੇਕਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੋਜਨ ਪਦਾਰਥ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਛਕਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਸਵੇਰੇ ਕਰੀਬ 11 ਵਜੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਸਜੀ ਹੋਈ ਪਾਲਕੀ ਵਿਚ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਰਦਾਸ ਉਪਰੰਤ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿਚ ਰਵਾਇਤੀ ਸਾਨੋ-ਸ਼ੌਂਕਤ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾਈ ਜਾਹੋ-ਜਲਾਲ ਨਾਲ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਸੰਗਤ ਨੇ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਰਵਾਇਤੀ ਬਾਣੇ ਅਤੇ ਸੁਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸਜੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਝਾਤੂਬਰਦਾਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਪਾਲਕੀ ਦੇ ਅੱਗੇ-ਅੱਗੇ ਸੜਕ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਪਾਲਕੀ ਤੋਂ ਰਾਗੀ ਜਥਿਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਇਲਾਹੀ ਰਸ ਘੋਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂਕਿ ਗਤਕਾ ਖਿਡਾਰੀ ਗਤਕੇ ਦੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ 'ਸਤਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਦਾ

ਜਾਪ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਪਾਲਕੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਰੰਗ ਬਰੰਗੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੁਪੱਟਿਆਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਬਾਹਰ ਵਾਰ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਮੀਲ ਦਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰਕੇ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 1 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ। ਇਸ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਗੋਲੈਂਡ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ, ਮਿਲਵਾਕੀ ਆਦਿ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਹੁੰਮ ਹੁਮਾ ਕੇ ਪੁੱਜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਜੈਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਤੇ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ

ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਫਲੋਟ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫਲੋਟ 'ਤੇ ਪੀਲੇ ਅਤੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਝੂਲ ਰਹੇ ਝੰਡੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਗੋਰੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਇਸ ਸਾਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫੋਨਾਂ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਗੁਰੂਘਰ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਦੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਾਲਕੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਟਰੋਲਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਕੀਤੀ। ਇਕ ਜਿਪਸੀ ਪਿੰਡੇ ਲਾਏ ਟਰਾਲੀਨੁਮਾ ਵਾਹਨ ਵਿਚ ਬਜ਼ੁਰਗ ਤੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨੀਲੇ-ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਚੁੰਨੀਆਂ ਤੇ ਦਸਤਾਰਾਂ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਧਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੰਗਤ ਲਈ ਲੰਗਰ ਤੋਂ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਦਾ ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਜੂਸ, ਪਾਣੀ, ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਕੈਂਡੀ ਦੇ ਲੰਗਰ ਲਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੰਗਤ ਡਸਿਪਲਿਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੀ ਸੀ।

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗੱਤਕਾ ਟੀਮਾਂ ਗੱਤਕੇ ਦੇ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਵਾਪਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਗੱਤਕਾ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਜੋਸ਼ੀਲੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਤਕਾ ਖੇਡ ਕੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਵੀ ਜੋਸ਼ ਭਰ ਦਿੱਤਾ। 'ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ' ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਲਗਾਤਾਰ ਗੂੰਜਦੇ ਰਹੇ। ਮਗਰੋਂ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਤੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨਾਲ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਵੀਡੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੁਰੇਸ਼ ਬੇਦੀਵਾਲਾ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਵੀ ਮੁਸਤੈਦ ਰਹੀ। ਸ਼ੈਰਿਫ ਬਾਖੂਬੀ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਤਸਵੀਰਾਂ: ਏਸ਼ੀਅਨ ਮੀਡੀਆ ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ.

ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੀ 'ਚੰਡੀ'

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਚੰਡੀ ਨਾਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਘੋੜੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਹ ਘੋੜੀ ਡੇਰਾ ਮਿਸਲ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ ਦਾ ਖਾਸ ਹਿੱਸਾ ਬਣੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਪੂਰੇ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬੜੇ ਚਾਉ ਨਾਲ ਇਹਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਚੰਡੀ ਘੋੜੀ ਸੰਗਤਾਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣੀ।

ਕੌਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਨਿੰਦਣਯੋਗ - ਪ੍ਰੋ. ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ: ਪ੍ਰੋ. ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ ਕੌਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਪੱਧਰੀ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਬੀ.ਏ. ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ 'ਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਣਾ ਬੇਹਦ ਬੇਤੁਕਾ ਕਦਮ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਚ ਸਨਾਤਨ ਪੱਧਰ ਦਾ ਗਹਿਰਾ ਵਿਸ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਬੋਧਿਆ ਜਾਵੇ ਜੋ ਅਜੇ ਮੂਲ ਢਾਂਚਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝੇ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਬੋਝ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ-ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਗਤ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਦਮ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਤੈਅ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਅਸਲ ਕਲਾਸ ਰੂਮ 'ਚ ਨਹੀਂ ਗਏ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਨ.ਈ.ਪੀ. ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਆਸਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਲਟ ਬੇਪੱਧਰ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨਿਰਾਸ਼ ਹਨ।

Immigration Law Offices of Antone, Casagrande & Adwers, P.C.

**GURVIR
KAUR
BHULLAR**

**IMMIGRATION
ATTORNEY**

(Fluent in English, ਪੰਜਾਬੀ, and ਹਿੰਦੀ)

Contact details

(248) 406-4100 (Office)
(413) 216-0607 (Cell)
www.antone.com
gkb@antone.com
31555 W 14 Mile Rd, Suite 100
Farmington Hills, MI 48334

SERVING THE COMMUNITY WITH INTEGRITY AND CARE

- ✓ Work-based visas (H-1B, TN, E-2, L-1, O-1, etc.)
- ✓ Work-based green card (EB-1, EB-2, EB-3, PERM process, etc.)
- ✓ Family-based visas and green card
- ✓ Citizenship
- ✓ Change of status, waiver applications, consular visa services

Since 1993, our firm has been assisting individuals, families, small businesses and multinational corporations with immigration matters. We assist clients anywhere in the U.S. and around the world.

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Jat Sikh Sandhu family looking for a suitable match for their daughter, born June 1995, height 5'3". Working as Veterinary Doctor (DVM) in Bay Area California on H1B Visa (Green Card applied). Parents are living in India. Looking for educated and professional match. Preference to Jat Sikh living in U.S. Please contact with full biodata and picture to Bicki Dhillon at Cell/WhatsApp 630-261-5723 or email bdhillon776@gmail.com. No Marriage bureau contact please.

43-46

Looking for suitable match green card/citizen only for jatsikh girl 30, 5'4", Masters in environmental Science, working in university. Brother Doctor in Stanford, parents well educated. Caste no bar. Please contact us at: Dhillon 3531@gmail.com With picture & biodata of the boy in question.

39-42

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਸਥਾਪਿਤ, ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੇ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਸੈਣੀ ਸਿੱਖ ਕਲੀਨਸ਼ੇਵ ਲੜਕੇ ਉਮਰ 28, ਕੱਦ 5'8" ਲਈ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ, ਸੁੰਦਰ, ਸੂਝਵਾਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਨੇ Business and Accounts Management, ਵਿਚ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ ਯੂਐਸਏ ਨੰਬਰ: (317) 260-8950, ਵ੍ਹਟਸਐਪ ਨੰਬਰ 98720-33235 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਜਾਂ paramjit12913@gmail.com 'ਤੇ ਈ-ਮੇਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

Jatt Sikh Malhi family looking for a USA citizen/Green card holder match for their Decembe, 1991 born son, height 5'11". He has done Diploma in Hotel Management. Parents are living in India, father retired from government job, mother is housewife and one sister is married. Contact us at: +91 98783 42510 (WhatsApp)

41-44

Seeking an educated and professional match (American citizen or Permanent Resident) for a 1992-born Punjab boy (Ramdasia and others), 5'8". Education: B.Tech, MBA (IIT Delhi), MS in Business Analytics (University of Colorado). Currently working as a Business Analyst in Chicago, USA; H1B picked recently. Belongs to a well-educated and reputed family. Caste no bar. Please contact at +91-7589242016 (WhatsApp) and +1-7204996020.

41-44

Ramgarhia Family seeks a suitable match for their USA Born and Raised 30 year 5'6.5" Gursikh Boy, PhD. Girl should be Gursikh and educated. Caste no bar. If you are interested please call us at 224-422-4773.

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

For Emergency
Call anytime at
847-436-9010

EARLY BIRD SALE!!!!

Etihad, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

Domestic fares
available

UMA TRAVELS

**2541 W. Devon Ave.,
Chicago, IL 60659**

For Delhi Amritsar-Bombay Ahmedabad, Hyderabad-Madras

Call For Special Sale Fares

Call: 773-338-5603

‘ਹਿਸਟੋਰੀਕਲ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਾਈਨਜ਼’ ਕਿਤਾਬ ਖਰੀਦੋ HISTORICAL SIKH SHRINES

‘ਹਿਸਟੋਰੀਕਲ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਾਈਨਜ਼’ ਕਿਤਾਬ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਇੱਕੋ-ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਨਗਰਾਂ, ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਨੇਪਾਲ, ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਅਸਲ ਇਤਿਹਾਸ, ਪਿੰਡ/ਨਗਰ ਜਾਣ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਅਤੇ ਰੰਗੀਨ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ 850 ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਨਗਰਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੇ ਅਸਲ ਇਤਿਹਾਸ ਹਨ।

ਸਾਰੀ ਕਿਤਾਬ ਵਧੀਆ ਆਰਟ ਪੇਪਰ ‘ਤੇ ਛਪੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਕਾਪੀ ਦਾ ਭਾਰ 4 ਕਿਲੋ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ, ਕੋਰੀਅਰ ਖਰਚ ਸਣੇ ਸਿਰਫ 125 ਅਮਰੀਕਨ ਡਾਲਰ ਹੈ।

**ਕਿਤਾਬ ਖਰੀਦਣ ਵਾਸਤੇ ਰਾਬਤਾ ਕਰੋ:
ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਫੋਨ: 224-422-4773**

Punjab Times
Established in 2000
25th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email: punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:
Amolak Singh Jammu
Managing Editor
Jaspreet Kaur
Editor
Lakhvinder S. Johal
Astt. Editor
Amrit Pal Kaur

Corrpondents
Chicago
Sukhpal Gill
Photographer
Kamaljit Singh Viridi
Ph. 847-502-2703
Our Columnists
Gurbakhsh Singh Bhandal
Buta Singh
Tarlochan Singh Dupalpur
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 130 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ
ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ
ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ
ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ
ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਪੇ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ
ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ
ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorses
the claim made in the
advertisement published in
Punjab Times.

All disputes subject to
Chicago jurisdiction.

ਨੈਸ਼ਨਲ ਹੈਰਾਲਡ ਮਾਮਲੇ 'ਚ 29 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ ਮੁੜ ਸੁਣਵਾਈ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਰਾਊਜ਼ ਐਵਨਿਊ ਅਦਾਲਤ
ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹੈਰਾਲਡ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ
ਲਈ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ
ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਟੇਅ ਨੂੰ
ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ
ਹੈ।

ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ
ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ
ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ
ਸਵਾਮੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਲੀ
ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਅਪੀਲ
ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਇੱਛਾ

ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਧੀਕ ਮੁੱਖ ਨਿਆਇਕ
ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ (ਏ ਸੀ ਜੇ ਐੱਮ) ਨੇਹਾ ਮਿੱਤਲ ਨੇ
ਸਬੂਤਾਂ ਲਈ ਕੇਸ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ। ਰਾਊਜ਼
ਐਵਨਿਊ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 29 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ
ਲਈ ਕੇਸ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ,
ਸਵਾਮੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ 8 ਅਕਤੂਬਰ, 2025 ਨੂੰ

ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ
ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ,
ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਸਵਾਮੀ ਦੇ ਵਕੀਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ

ਸੱਤਿਆ ਆਨੰਦ
ਸ ਭ ਰ ਵ ਾ ਲ ,
ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਾਪਸ
ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।
ਵਕੀਲ ਦਾ
ਵਕਾਲਤਨਾਮਾ
ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ
ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਨਹੀਂ
ਸੀ। ਇਸ ਲਈ,
ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ

ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਸੋਨੀਆ
ਗਾਂਧੀ, ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ
ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜ਼ਮਾਨਤ
'ਤੇ ਹਨ। ਮਾਮਲਾ ਰਾਊਜ਼ ਐਵਨਿਊ ਅਦਾਲਤ
ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੈ।

ਫੌਜ ਮੁਖੀ ਵਲੋਂ ਚੀਨ ਤੇ ਨਿਪਾਲ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਫੌਜ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਉਪੇਂਦਰ
ਦਿਵੇਦੀ ਨੇ 'ਨਿਪਾਲ ਅਤੇ ਚੀਨ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ
ਸਰਹੱਦਾਂ ਸਮੇਤ ਕੇਂਦਰੀ ਸੈਕਟਰ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੀ
ਫੌਜੀ ਤਿਆਰੀ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ।
ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਨਰਲ ਦਿਵੇਦੀ
ਨੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋਏ ਖੇਤਰ ਦੇ ਆਪਣੇ
ਦੇ ਦਿਨਾ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਪਿਥੋਰਾਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਨਾਲ
ਲਗਦੇ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਕਈ ਉਚਾਈ ਵਾਲੀਆਂ
ਫਾਰਵਰਡ ਚੌਕੀਆਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਕ
ਅਧਿਕਾਰਤ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਫੌਜ ਮੁਖੀ ਨੇ
ਰਣਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖੇਤਰ 'ਚ
ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ, ਫੌਜਾਂ
ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿਵਲ-ਫੌਜੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ
ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਸੈਕਟਰ 'ਚ

ਅਗੇਤੀਆਂ ਚੌਕੀਆਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ।
ਫੌਜ ਅਨੁਸਾਰ ਫੌਜੀਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ
ਗੱਲਬਾਤ 'ਚ ਫੌਜ ਮੁਖੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਲਚਕਤਾ, ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਅਤਿਅੰਤ
ਮੌਸਮੀ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਅੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ
'ਚ ਡਿਊਟੀ ਪ੍ਰਤੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸਮਰਪਣ ਦੀ
ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ
ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ।
ਜਨਰਲ ਦਿਵੇਦੀ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਸੈਨਿਕਾਂ
ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ
ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਕੁਮਾਉਂ ਖੇਤਰ ਦੀ
ਰਣਨੀਤਕ ਮਹੱਤਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਖਾਸ
ਕਰਕੇ ਨਿਪਾਲ ਅਤੇ ਚੀਨ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਸਰਹੱਦੀ
ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ ਵਜੋਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਥਾਨਕ
ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕੁਮਾਉਂ
ਰੈਜੀਮੈਂਟ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ।

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਭਰੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਚ
ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਹੈ।
ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੂਜੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ
ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ
ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਹਮਲੇ ਕਰਨ
ਵਾਲੇ ਸਮੂਹਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਗੇ।
ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ,
ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਜਾਂ ਸਹੂਲਤਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ
ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ
ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਫੌਜੀ ਸ਼ਾਸਨ ਦੁਆਰਾ 9

ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਤਾਲਿਬਾਨ
ਪਾਕਿਸਤਾਨ (ਟੀ.ਟੀ.ਪੀ.) ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਮੂਹ ਦੇ
ਚੀਫ਼ ਨੂਰ ਵਲੀ ਮਹਿਸੂਦ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ
ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਵਾਈ ਖੇਤਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ
ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕ 'ਚ ਹਵਾਈ
ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੇ ਨੂਰ ਵਲੀ ਮਹਿਸੂਦ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ।
ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਹਿਸੂਦ ਨੇ ਪਾਕਿ ਦੇ ਖ਼ੇਬਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ
ਇਕ ਵੀਡੀਓ ਸੰਦੇਸ਼ 'ਚ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ
ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਾਕਿ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ
ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਦੱਸਿਆ।

ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ: ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ

15 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ

ਉੱਘੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ
ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ
ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰੇਖਾ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ
ਇਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜਿਸ
ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 14 ਅਕਤੂਬਰ
2025 ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਆਪਣੇ
ਪੱਤਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ,
ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹ
ਵਿਚ ਬੰਦ ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੀ
ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅੱਜ
ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁੱਖ

ਮੰਤਰੀ ਰੇਖਾ ਗੁਪਤਾ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ
ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜਸਟਿਸ ਨੇ

ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ
ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅਗਲੀ
ਐਸ.ਆਰ.ਬੀ. ਮੀਟਿੰਗ
ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਨ
ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ
ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਦੇ
ਮਿਟਸ ਵੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ
ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਤਰਲੋਚਨ
ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਦੇ
ਅੰਤ ਵਿਚ ਉਮੀਦ ਪ੍ਰਗਟ
ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੀਟਿੰਗ
ਬੁਲਾਉਣ ਅਤੇ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ
ਇਨਸਾਫ਼ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਦਿਆਲਤਾ ਦਿਖਾਉਗੇ,
ਜੋ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੈ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 8.82 ਲੱਖ ਬਕਾਇਆ ਫਾਂਸੀ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਚਿੰਤਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੇਸ਼
ਭਰ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਚ ਬਕਾਇਆ ਫਾਂਸੀ।
ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ
ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਦੱਸਦਿਆਂ ਗਹਿਰੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ

ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼
ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਉਸ ਆਦੇਸ਼ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ
ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ 'ਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕੁਤਾਹੀ
ਹੋਣ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰੀਜਾਈਡਿੰਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੀ

ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ
ਜੇ.ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ ਅਤੇ
ਜਸਟਿਸ ਪੰਕਜ ਮਿੱਤਲ ਦੇ
ਡਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ
ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ
ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਭਰ
ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤਾਂ
8,82,578 ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ
ਬਕਾਇਆ ਹਨ। ਸੁਪਰੀਮ
ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਛੇਤੀ ਨਿਪਟਾਰੇ
ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ 6 ਮਹੀਨੇ
ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 6 ਮਾਰਚ,
2025 ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਹਾਈ
ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ
ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਕਾਇਆ
ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਡੇਟਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਅਤੇ 6 ਮਹੀਨੇ
ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ।

ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ। ਰਿਪੋਰਟ
ਮੁਤਾਬਿਕ 8,82,578 ਮਾਮਲੇ
ਬਕਾਇਆ ਸਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ
ਦੇ 6 ਮਾਰਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ
ਬਾਅਦ 3,38,685
ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ
ਗਿਆ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ
ਬਕਾਇਆ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ
ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ

ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇਕਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ
ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸਾਲ ਲੱਗਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ
ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਆਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਹੈ।
ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ
ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪੋ-
ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਚ ਬਕਾਇਆ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਕੋਈ ਢੁਕਵੀਂ
ਵਿਵਸਥਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ।

ਅਵਾਰਾ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਚਿੰਤਤ

ਦੀ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ। ਰਿਪੋਰਟ
ਵਿਚ ਅਵਾਰਾ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਨਸਬੰਦੀ
ਯਾਨੀ ਐਨੀਮਲ ਬਰਥ ਕੰਟਰੋਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ
ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਰੇਬੀਜ਼ ਟੀਕਾਕਰਨ ਦੀ ਅਪਡੇਟ
ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਕੇਂਦਰ
ਦਾ ਟੀਚਾ 2030 ਤੱਕ ਰੇਬੀਜ਼ ਮੁਕਤ ਭਾਰਤ
ਬਣਾਉਣਾ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ
ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 2025-26
ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਲਈ ਮਿਲਣ
ਵਾਲੀ ਫੰਡਿੰਗ ਨੂੰ ਇਸ
ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ
ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ
ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੇ
ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਤਰਜੀਹੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ
ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸੰਤੋਸ਼ਜਨਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੰਡ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੇਂਦਰ
ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ
ਆਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਓਡੀਸ਼ਾ, ਬਿਹਾਰ

ਤੇ ਬੰਗਾਲ ਵਰਗੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ
ਅਵਾਰਾ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਵਧੇ ਹਨ। ਮੰਤਰਾਲੇ
ਨੇ ਅਵਾਰਾ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਬੇਕਾਬੂ ਵਾਧੇ ਲਈ
ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ
ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕਈ
ਸੂਬੇ ਸਿਰਫ਼ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਜਾਂ ਪਸ਼ੂ-
ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਮੂਹਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਇਹ

ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ
ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ।
ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ
ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ
ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਵੱਢਣ ਨਾਲ ਰੇਬੀਜ਼
ਹੋਣ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਜ਼ੀਰੋ 'ਤੇ
ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ
ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਬਾਂਦੀ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ
ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ
ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ
ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ (ਰੈਪੀ ਹੀਰ)
ਆਗਿਆਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਠ
ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੀਰ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਇਲੀਨੋਇ ਸਟੇਟ ਸੈਨੇਟ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ 33 ਲਈ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਨੇ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਾਗੋ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਾਗੋ ਇਲੀਨੋਇ ਸਟੇਟ ਸੈਨੇਟ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ 33 ਲਈ ਡੈਮੋਕਰੇਟ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ 33 ਵਿੱਚ ਐਲਗੋਨਕੁਇਨ, ਬਟਾਵੀਆ, ਕਾਰਪੇਟਰਸਵਿਲੇ, ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਲੇਕ, ਈਸਟ ਡੰਡੀ, ਐਲਬਰਨ, ਐਲਜਿਨ, ਜਿਨੀਵਾ, ਗਿਲਬਰਟਸ, ਹੈਪਸਾਇਰ, ਹੇਟਲੀ, ਲੇਕ ਇਨ ਦ ਹਿਲਸ, ਲੇਕਵੁੱਡ, ਪਿੰਗਰੀ ਗਰੇਵ, ਸੇਂਟ ਚਾਰਲਸ, ਸਲੀਪੀ ਹੋਲੋ, ਸਾਊਥ ਐਲਜਿਨ ਅਤੇ ਵੈਸਟਨ, ਡੀ ਵੈਸਟਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਮਾਗੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਪੋਲੀਟੀਕਲ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ (ਪੀਏਸੀ) ਦਾ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਿਸ਼ਵਤ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ICE ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ, ਸਾਡੀ ਰਾਜ ਪੈਨਸ਼ਨ ਯੋਜਨਾ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਬਾਂਡਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਲੀਨੋਇ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਫਲਸਤੀਨ ਵਿੱਚ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਸਕੀਏ।

ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਾਗੋ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹੈਲਥਕੇਅਰ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਅਰਬਪਤੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਿੱਤਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬਾਕੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸੰਸਾਰ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਵਿਆਪੀ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਸਤਨਾਮ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੈਸਟ ਸਬਅਰਬਨ ਇਲੀਨੋਇ ਡੀ.ਐਸ.ਏ.

ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਆਖਰੀ ਮੁੱਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੀ ਸੱਜੇ-ਪੱਖੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜੇਗਾ। ਇਲੀਨੋਇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮਿਆ, ਸਤਨਾਮ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੈਨੇਟਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਕੈਪੇਨ ਲਈ ਡੋਨੇਸ਼ਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸਿਸਟਮ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਸਕਣ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਨ ਲਈ www.letsgomago.com 'ਤੇ ਜਾਓ।

ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ 210 ਨਕਸਲੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ

ਜਗਦਲਪੁਰ: ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਜਗਦਲਪੁਰ 'ਚ ਸੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਸਮੇਤ 210 ਨਕਸਲੀਆਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸਾਹਮਣੇ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਰਾਜ 'ਚ ਨਕਸਲ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਚ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਮੂਹਿਕ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਬਣ ਗਿਆ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਕੁੱਲ 238 ਨਕਸਲੀ ਰਾਜ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਿਓ ਸਾਈ ਨੇ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਿਨ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਮੂਹਿਕ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਨੂੰ ਰਾਜ 'ਚ ਨਕਸਲ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਚ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਮੌਤ ਦਸਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਕਾਡਰਾਂ ਦਾ ਬਸਤਾਰ

ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਜਗਦਲਪੁਰ 'ਚ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਲਾਹੌਰ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਸ਼ਹਿਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਸ਼ਹਿਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਲਮੀ ਏਅਰ ਕੁਆਲਟੀ ਮਾਨਿਟਰਿੰਗ ਡੇਟਾ 'ਚ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਹਵਾ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦਾ ਸੂਚਕ ਅੰਕ (ਏ.ਕਿਊ.ਆਈ.) 274 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦਾ ਪੱਧਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੀ। ਆਲਮਾ ਇਕਬਾਲ ਟਾਊਨ 'ਚ ਏ.ਕਿਊ.ਆਈ. 459, ਗੁਲਬਰਗ 'ਚ 396, ਸਾਦਮਾਨ 'ਚ 384, ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ 'ਚ 369 ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ 398 ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸਮਾਗਮ 1 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ

ਸਟਰਲਿੰਗ ਹਾਈਟਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ 1984 ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਗਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ 1 ਅਤੇ 2 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੇਰਕਾ ਜੀ ਕਥਾ ਕਰਨਗੇ। ਸਮੂਹ ਮੈਂਟਰੇ ਡਿਟਰਾਇਟ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਦਿਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਦਿਨ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 6 ਤੋਂ 6:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸ੍ਰੀ ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਹੋਣਗੇ ਉਪਰੰਤ 6:30 ਤੋਂ 7:15 ਤੱਕ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਥਾ ਕਰਨਗੇ। ਅਰਦਾਸ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਅੱਤੁੰਟ ਵਰਤਣਗੇ। 2 ਨਵੰਬਰ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9:30 ਤੋਂ 10:00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਹੋਵੇਗੀ। 10:00 ਤੋਂ 10:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸੰਗਤ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ 10:30 ਤੋਂ 11:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਥਾ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ। 11:30 ਤੋਂ 12:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੇਰਕਾ ਕਥਾ ਕਰਨਗੇ।

ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਸਣੇ ਪਹੁੰਚਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ।

Sistar Mortgage
A Nationwide Lender

Over 2 Decades of experience providing high level servicing for new and experienced borrowers!

Residential and Commercial Loans
Available in Most States!

Special loan programs for:

- Jumbo Loans
- Self Employed and with a work permit
- Business loans with or without property

(734) 330-8859
balbir.grewal@sistarmortgage.com
balbirgrewal@sistarmortgage.com
<http://www.nmlsconsumeraccess.org>

Mortgage Loans
Residential & Commercial
(Licensed Mortgage Originator)

» Call: Amrik P. Singh
Serving Community from Last 14 Years

312-608-0006

asingh@gosfmc.com www.gosfmc.com
2700 Patriot Blvd., Suite 110 Glenview IL 60026

NMLS #232904

GoldenKey
LENDING

Grow your business with our Strategic

COMERCIAL LOAN SOLUTIONS

Partner with us for expert guidance and support

Contact Us at
317-620-4100
www.goldenkeylending.com

We speak your Language
English • ਪੰਜਾਬੀ • ਹਿੰਦੀ • اردو

325 S. College Avenue, Indianapolis, Indiana 46202

NMLS 147421

Infinity Truck Repair

ਮੋਬਾਈਲ ਟਰੱਕ ਰਿਪੇਅਰ ਸੇਵਾ- ਜਿੱਥੇ ਟਰੱਕ ਓਥੇ ਸੇਵਾ!
Serving Chicagoland and surrounding areas!

ਸੇਵਾਵਾਂ/Services

- * Yard PM's/DOT inspections
- * Brakes and wheel seal jobs.
- * Check Engine Light issues
- * Battery and No start Issue
- * Tire swap and replacement
- * Air Leaks and brake chambers
- * Other General Repairs

* ਇਮਾਨਦਾਰ ਕੰਮ,
ਤੇਜ਼ ਸੇਵਾ, ਸਹੀ ਰੇਟ
* ਪੰਜਾਬੀ ਟਰੱਕਰ
ਵੀਰਾਂ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ
ਸੇਵਾ

Contact: Cheema: 224-966-8657

Stay on Track, we have got your back!

ਡੀ. ਆਈ. ਜੀ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਸਸਪੈਂਡ

ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਸਸਪੈਂਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਨੇ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਦੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ। ਡੀ ਆਈ ਜੀ ਨੇ ਵਿਚੋਲੀਆ ਰਾਹੀਂ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਮੰਡੀ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਕ੍ਰੋਪ ਵਪਾਰੀ ਤੋਂ 8 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮੰਗੀ ਸੀ।

ਰਿਸ਼ਵਤ ਨਾ ਦੇਣ 'ਤੇ ਉਸਦੇ 2 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਹਿੰਦ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਪੁਰਾਣੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਨਕਲੀ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਨੂੰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਨੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਬਾਅਦ ਡੀ ਆਈ ਜੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਆਈ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਦੀ ਲਗਭਗ 52 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਮੋਹਾਲੀ ਦਫਤਰ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਕਟਰ 40 ਦੀ ਕੋਠੀ ਨੂੰ ਖੰਗਾਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਠੀ ਤੋਂ 7.5 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਨਕਦ ਮਿਲੇ, ਜੋ 3 ਬੈਗਾਂ ਅਤੇ 2 ਅਟੈਚੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਟੀਮ ਨੂੰ ਨੌਟ ਗਿਣਨ

ਵਾਲੀਆਂ 3 ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਲੈਣੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਇਸਦੇ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਗਹਿਣੇ, ਲਗਜ਼ਰੀ ਘੜੀਆਂ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਵੀ ਮਿਲੇ। ਡੀ ਆਈ ਜੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਲਗਜ਼ਰੀ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਵੀ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਘਰ ਤੋਂ ਬੀ ਐਮ ਡਬਲਿਊ, ਮਰਸਿਡੀਜ਼ ਕਾਰ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਲਾਕਰ ਦੀ ਚਾਬੀ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ। ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੀ ਆਈ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਚੋਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵਿਚੋਲੇ ਨੂੰ 8 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਲੈਂਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਕਟਰ-21 ਵਿੱਚ ਰੰਗੇਹੱਥੀਂ ਫਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੀ ਆਈ ਜੀ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡੀ ਆਈ ਜੀ ਨੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮੰਗਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਵਿਚੋਲੇ ਅਤੇ ਵਪਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਬੁਲਾਇਆ, ਜਿੱਥੋਂ ਡੀ ਆਈ ਜੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਕ੍ਰੋਪ ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਡੀ ਆਈ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਲਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਕ੍ਰੋਪ ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸਨੂੰ

ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਮੰਬਲੀ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਡੀ. ਆਈ. ਜੀ. ਭੁੱਲਰ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ

- ਲਗਭਗ 7.5 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਨਕਦ
- ਤਕਰੀਬਨ 2.5 ਕਿਲੋ ਸੋਨਾ
- ਪੰਜਾਬ 'ਚ 70 ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼
- ਦੋ ਲਗਜ਼ਰੀ ਗੱਡੀਆਂ
- 22 ਲਗਜ਼ਰੀ ਘੜੀਆਂ
- ਲਾਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਬੀਆਂ
- ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ
- ਹਥਿਆਰ - 1 ਡਬਲ ਬੈਰਲ ਗਨ, 1 ਪਿਸਤੌਲ, 1 ਰਿਵਾਲਵਰ, 1 ਏਅਰਗਨ

ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡੀ ਆਈ ਜੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ 8 ਲੱਖ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਕੈਡਰ ਦੇ 2009 ਬੈਚ ਦੇ ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਸੇਵਾ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਰੂਪਨਗਰ (ਰੋਪੜ) ਰੇਂਜ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਵਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮੇਤ 8 ਲੱਖ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉੱਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਰਕਮ ਮੰਗਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਹਨ।

ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਨੇ 16.10.2025 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਐਫ ਆਈ ਆਰ "ਸੈਟਲ" ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਰ ਕੋਈ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਪੁਲਿਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਦਲਾਲ ਰਾਹੀਂ 8 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮੰਗੀ ਸੀ।

ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਨੇ ਜਾਲ ਵਿਛਾ ਕੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੈਕਟਰ 21, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਡੀ ਆਈ ਜੀ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ 8 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਂਦਿਆਂ ਰੰਗੇ ਹੱਥੀਂ ਫੜਿਆ। ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕੰਟਰੋਲਡ ਕਾਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦਲਾਲ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਟੀਮ ਨੇ ਉਸ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਦਫਤਰ 'ਚੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਦਲਾਲ ਕੋਲੋਂ ਬਰਾਮਦਗੀ: 21 ਲੱਖ ਨਕਦ ਹੋਈ ਹੈ।

ਏ. ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਕਸੂਤੀ ਫਸੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਏ. ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਵਾਈ. ਪੂਰਨ ਕੁਮਾਰ ਵਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਬੇਹੱਦ ਕਸੂਤੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਫਸੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਾਈ. ਪੂਰਨ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਉੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਸਮੇਤ 14 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਉਸ ਨਾਲ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਸ਼ਤਰੂਜੀਤ ਕਪੂਰ ਅਤੇ ਰੋਹਤਕ ਦੇ ਐਸ. ਪੀ. ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਜਾਰਨੀਆ ਦਾ ਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਹੈ। ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਜਾਰਨੀਆ ਨੂੰ ਤਾਂ ਰੋਹਤਕ ਤੋਂ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਸ਼੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਨੂੰ ਵੀ ਫਿਲਹਾਲ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਟੀਮ (ਐਸ. ਆਈ. ਟੀ.) ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਹਿਕੀਕਾਤ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਵੇਗੀ।

ਵਾਈ. ਪੂਰਨ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਇੱਕ ਉੱਚ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਅਫਸਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਅਭਾਗੇ ਮਾਮਲੇ ਸੰਬੰਧੀ ਸਖ਼ਤ ਰੁਖ਼ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਨ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਅਤੇ ਸਸਕਾਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸਥਿਤੀ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਉਸੇ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਹੁਣ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਹਿਲੂ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਸਕਾਰ ਲਈ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਹ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਗਏ ਨਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਪੂਰਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ

ਵੀ ਹਰਿਆਣੇ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਹੁਣ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਬਣੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਹੁਣ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਵੀ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਵੱਡੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਉੱਭਰਿਆ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਛੇਤੀ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਜਾਤੀਵਾਦੀ ਰੰਗ ਫੜਨ ਕਰਕੇ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਸੰਬੰਧੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹਾਂਪੰਚਾਇਤ ਵੀ ਸੱਦੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ

ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦਾ ਅਲਟੀਮੇਟਮ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਜਾਪਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੋਰ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਗੰਭੀਰ ਹੁੰਦੇ ਇਸ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜਿੱਠਣਗੇ ਇਹ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਹਾਦਸੇ ਵਿੱਚ ਮੌਤ

ਸਾਂ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ: ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਟਰੱਕ ਵਾਸ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੱਲ (39) ਦੀ ਹਾਦਸੇ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਭਾਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਹਾਲੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਪਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਲੰਘੇ ਸੋਮਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੰਮ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵੱਲ ਪੈਦਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਮਨਦੀਪ ਫਗਵਾੜਾ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਪਲਾਹੀ ਦਾ ਜੰਮਪਲ ਸੀ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਲਈ ਦੋ ਕੁ ਸਾਲ

ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਪਤਨੀ, 8 ਸਾਲਾ ਧੀ ਅਤੇ 5 ਸਾਲ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਛੱਡ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਭੇਜਣ ਲਈ ਯਤਨ ਅਰੰਭ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗਾਖਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨੌਬਾ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਦਾ ਮਨਦੀਪ ਸਾਥੂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸੋਗ ਦੀ ਲਹਿਰ ਹੈ। ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਕਬੱਡੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਤੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀਆਂ ਨੇ ਨੌਬਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਦੁਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸੰਧੂਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਤਵਾਦੀਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ: ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ

ਮਾਨੇਸਰ (ਹਰਿਆਣਾ): ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸੰਧੂਰ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਮੌਜੂਦਾ ਅੰਤਵਾਦੀ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰਾਂ, ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰਾਂ ਤੇ ਲਾਂਚਪੈਡਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਕੋਈ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾ ਅੰਤਵਾਦੀਆਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੰਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ 'ਬਲੈਕ ਕੈਟ' ਕਮਾਂਡੋ ਫੌਰਸ ਨੇ ਸ਼ਨਲ ਸਿਕਿਓਰਿਟੀ ਗਾਰਡ (ਐਨ.ਐਸ.ਜੀ.) ਦੇ 41ਵੇਂ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਹਰ ਅੰਤਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈ

ਨਾਲ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਧਰਤੀ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਤੱਕ ਜਾਣ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੰਕਲਪ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪਹਿਲਗਾਮ 'ਚ ਹੋਏ ਹਮਲੇ, ਜਿਸ 'ਚ 26 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸੰਧੂਰ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅੰਤਵਾਦੀ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰਾਂ ਤੇ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮਹਾਦੇਵ 'ਚ ਸਾਡੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਗਾਮ 'ਚ ਅੰਤਵਾਦੀ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅੰਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਟੀਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ।

ਬਿਕਰਮ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਰਾਹਤ

ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਦਾ ਵਾਧਾ

ਮੋਹਾਲੀ: ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬੰਦ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਬਿਕਰਮ ਮਜੀਠੀਆ ਦੀ ਦੀਵਾਲੀ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਹੀ ਲੰਘੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੋਹਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ 1 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਬਿਕਰਮ 'ਮਜੀਠੀਆ' ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬਿਕਰਮ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ 25 ਜੂਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਥਿਤ ਘਰ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਉਹ ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹਨ। ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚੱਲ ਰਹੇ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਮਾਨਤ ਲਈ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖਟਖਟਾਇਆ ਸੀ। ਮਜੀਠੀਆ ਦੀ ਜਮਾਨਤ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਅੱਜ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਣੀ ਸੀ, ਪਰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਤਾਰੀਕ 29 ਅਕਤੂਬਰ ਤੈਅ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਹੁਣ ਅਗਲੀ ਤਾਰੀਕ

'ਤੇ ਹੀ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ ਮਿਲੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅਰਜੁਨੀਪ ਕਲੇਰ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ 15 ਦਿਨਾਂ

ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਲਈ ਮਜੀਠੀਆ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅਬਜੈਕਸ਼ਨਾਂ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਅੱਜ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਵਕਤ ਮੰਗਿਆ ਹੈ।

ਅਰਜੁਨੀਪ ਕਲੇਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਕਤਰਾਂ ਰਹੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਬਿਕਰਮ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ 25 ਜੂਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਥਿਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਮੁਹਾਲੀ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰੀਬ 11 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 6 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਨਾਭਾ ਦੀ ਨਵੀਂ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਮਜੀਠੀਆ ਵਿਰੁੱਧ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਚਲਾਨ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਬੈਰਕ ਬਦਲੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਨਾਭਾ ਅਤੇ ਏਡੀਜੀਪੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗਵਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਹਿਸ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਗੂਗਲ ਭਾਰਤ 'ਚ ਏ.ਆਈ. ਹੱਥ 'ਤੇ 15 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਕਰੇਗਾ ਨਿਵੇਸ਼

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਅਮਰੀਕੀ ਤਕਨੀਕੀ ਕੰਪਨੀ ਗੂਗਲ ਨੇ ਅਗਲੇ 5 ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਤਕਰੀਬਨ 15 ਅਰਬ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਦੂਜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਆਰਟੀਫਿਸ਼ਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ (ਏ.ਆਈ.) ਹੱਥ ਬਣਾਉਣ ਦਾ

ਗੂਗਲ ਅਤੇ ਅਡਾਨੀ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ

ਗੂਗਲ ਨੇ ਏ.ਆਈ. ਡੇਟਾ ਕੇਂਦਰ ਕੈਂਪਸ ਲਈ ਅਡਾਨੀ ਗਰੁੱਪ, ਨਾਲ ਭਾਈਵਾਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਕਸਿਤ ਭਾਰਤ 2047 ਵਿਜ਼ਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੈ। ਇਸ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇਵਾਂ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਏ.ਆਈ. ਸਮਰੱਥਾ 'ਚ ਪੀੜ੍ਹੀਗਤ ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੀਤਾਰਮਨ ਸਮੇਤ ਕਈ ਆਗੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਦਿੱਲੀ 'ਚ 'ਭਾਰਤ ਏ.ਆਈ. ਸ਼ਕਤੀ' ਨਾਂਅ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ ਗੂਗਲ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਗੀਗਾਵਾਟ ਸਕੇਲ ਏ.ਆਈ. ਹੱਥ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਖਾਪਟਨਮ 'ਚ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ 'ਗੂਗਲ ਫੁੱਲ ਸਟੈਕ ਏ.ਆਈ.' ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਭਾਰਤ 'ਚ ਕਲਾਊਡ ਇਨਫਰਾਸਟ੍ਰਕਚਰ, ਡੇਟਾ ਸਲਿਊਸ਼ਨਜ਼ ਅਤੇ ਏ.ਆਈ. ਮਾਡਲਸ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ

ਵਧਾਏਗਾ। ਗੂਗਲ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਭਾਰਤ 'ਚ 1.33 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਨਿਵੇਸ਼ ਸਰਵਰ ਅਤੇ ਡੇਟਾ ਸੈਂਟਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਿਸਰਚ, ਲੋਕਲ ਸਟਾਰਟਅਪ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਇਨਫਰਾਸਟ੍ਰਕਚਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਗੂਗਲ ਦੇ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਸੁੰਦਰ ਪਿਚਾਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਾਡਾ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਵੇਸ਼ ਡਿਜੀਟਲ ਟ੍ਰਾਂਸਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇਗਾ।

ਸਮੂਹਿਕ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪੀੜਤਾ ਦੇ ਦੋਸਤ ਸਣੇ 6 ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਕੋਲਕਾਤਾ: ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੰਗਲਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਦੁਰਗਾਪੁਰ 'ਚ ਸਮੂਹਿਕ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮੈਡੀਕਲ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਦੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੁੱਲ 6 ਗਿ੍ਫਤਾਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਪੀੜਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ

ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਕੈਂਪਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖਾਣਾ ਲੈਣ ਗਈ ਸੀ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਲਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਠੀਕ ਨਾ ਪਾਏ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪੰਜ ਲੋਕਾਂ

ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਓਡੀਸ਼ਾ ਦੇ ਜਲੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਦੂਜੇ ਸਾਲ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨਾਲ 10 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਦੁਰਗਾਪੁਰ 'ਚ ਨਿੱਜੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਕੈਂਪਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅੱਤਵਾਦੀ ਰਿੰਦਾ ਵਲੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀ

‘ਸੁਧਰ ਜਾਓ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਭੁਗਤਣੇ ਪੈਣਗੇ ਗੰਭੀਰ ਨਤੀਜੇ’

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈਐਸਆਈ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਥਿਤ ਇੱਕ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਿੰਦਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਬਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਹਰਵਿੰਦਰ ਰਿੰਦਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਸੰਬੰਧੀ ਇੱਕ ਕਥਿਤ

ਆਡੀਓ ਕਲਿੱਪ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਇਹ ਆਡੀਓ ਕਲਿੱਪ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਵਾਇਰਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਿਛਲੀਆਂ

ਚੇਤਾਵਨੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਰ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਲਈ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ, ਠੇਕੇਦਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਆਬਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ

ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਵਾਇਰਲ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਨੇ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੂਰੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਲਗਭਗ 4.35 ਮਿੰਟ ਲੰਬੀ ਹੈ। ਨਿਊਜ਼18 ਪੰਜਾਬ ਆਡੀਓ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਕਿ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ, ਅਦਾਕਾਰ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨੀਰਜ ਸਾਹਨੀ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਰਵਿੰਦਰ ਰਿੰਦਾ ਦਾ ਧਮਕੀ ਭਰਿਆ ਫੋਨ ਆਇਆ। ਇਸ ਕਾਲ ਵਿੱਚ 1.25 ਕਰੋੜ (ਲਗਭਗ) 1.25 ਮਿਲੀਅਨ ਦੀ ਫਿਰੋਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚੋਂ ਫਰਾਰ

ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਰਿੰਦਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। 2017 ਵਿੱਚ, ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਕਿ ਰਿੰਦਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹੋਟਲ 'ਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ, ਅਤੇ ਰਿੰਦਾ ਉਸਦੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਰਾਹੀਂ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਰਿੰਦਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਿੰਦਾ ਅਜੇ ਵੀ ਫਰਾਰ ਹੈ। ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਿੰਦਾ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਲਈ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਲੁਕਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਉਸਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨੇਪਾਲ ਰਾਹੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸੰਗਠਨ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੇ ਭਾਰਤ ਮੁਖੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਮੈਥਿਲੀ ਠਾਕੁਰ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ

ਪਟਨਾ: ਲੋਕ ਗਾਇਕਾ ਮੈਥਿਲੀ ਠਾਕੁਰ ਬਿਹਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ

ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਪਟਨਾ 'ਚ ਸੂਬਾ ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਿਲੀਪ ਜੈਸਵਾਲ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ 'ਚ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ। ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਮੈਨੂੰ ਜੋ ਵੀ ਕੰਮ ਸੌਂਪੇਗੀ, ਮੈਂ ਉਹ ਕਰਾਂਗੀ।

ਕੌਣ ਹੈ ਅੱਤਵਾਦੀ ਰਿੰਦਾ?

ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਿੰਦਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹੈਪੀ ਪਾਸੀਅਨ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਨੈੱਟਵਰਕ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। 2022 ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਫੈਲੀਆਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਗੁਰਦੇ ਫੋਲ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਲਾਹੌਰ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇੰਟਰਪੋਲ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2026 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ 6.6 ਫੀਸਦੀ ਵਧੇਗੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 50 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਟੈਰਿਫ ਲਗਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਰੁਕਣ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਨੂੰ 6.3 ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 6.5 ਫੀਸਦੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਆਈ.ਐਮ.ਐਫ. ਨੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਨੂੰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਦਰਾ ਫੰਡ ਨੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2025/26 ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ

ਵਿਕਾਸ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ 0.2 ਫੀਸਦੀ ਅੰਕ ਵਧਾ ਕੇ 6.6 ਫੀਸਦੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਈ.ਐਮ.ਐਫ. ਨੇ ਅਗਲੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ 0.2 ਫੀਸਦੀ ਅੰਕ ਘਟਾ ਕੇ 6.2 ਫੀਸਦੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਟਰੰਪ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਟੈਰਿਫ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਵੱਲ ਸੁੱਟੀ ਜੁੱਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਦਰਜ

ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ: ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਇਕ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤੋਂ ਨਾਖ਼ੁਸ਼ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਜੱਜ ਵੱਲ ਸੁੱਟੀ ਜੁੱਤੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੁੱਤੀ ਵਧੀਕ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜੱਜ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕਰੰਜ ਪੁਲਿਸ ਬਾਣੇ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਪੀ. ਐੱਚ. ਭਾਟੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੱਜ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਦੰਡਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਭਾਟੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਅਕਤੀ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਆ ਗਿਆ। ਤੇ ਉਸਨੇ ਜੱਜ 'ਤੇ ਜੁੱਤੀ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ।

ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਏਜੰਸੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਸੀ. ਦੌਰਾਨ ਸਖ਼ਤੀ ਵਰਤਣ: ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬੀ. ਆਈ. ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸਰਗਰਮ ਅਤੇ ਰੋਕਥਾਮ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਜੋ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਲੁਭਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਡਰੱਗਜ਼, ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਨਕਦੀ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਚੋਣ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਨਕਦੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲਾਲਚ ਦੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਇਕ ਵਿਆਪਕ ਰੋਡਮੈਪ

ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਿਆਰੀ, ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ ਅਤੇ ਲਾਲਚ ਮੁਕਤ ਚੋਣਾਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਦਮਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ 'ਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰ 'ਚ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ੀਰੋ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਬਿਹਾਰ 'ਚ 6 ਅਤੇ 11 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦੋ ਪੜਾਵਾਂ 'ਚ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣਗੀਆਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 14 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਅੰਤਿਮ ਕਦਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਨਿਯਮਿਤ ਅਮਲ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਜਾਂਚ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਵਿਕਲਪ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਣ। ਜਸਟਿਸ ਜੇ.ਕੇ. ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਅਤੇ ਵਿਜੈ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਕ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਉਕਤ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ, ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਅਤੇ ਸਿਰਫ

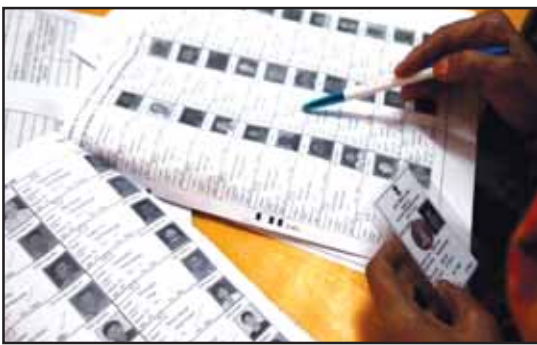

ਉਸ ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਅਤੇ 226 ਤਹਿਤ ਇਹ ਇਕ ਅਸਾਧਾਰਨ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤਾਕਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਨੇਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਦੋਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਹ ਕਦਮ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਠਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਾਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀ 'ਤੇ ਬੇਲੋੜਾ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਅੱਪਡੇਟ

3.5 ਕਰੋੜ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ 2002 ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ 'ਚ ਮਿਲੇ

ਕੋਲਕਾਤਾ: ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਐਸ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਕੰਮ ਤਕਰੀਬਨ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ 2002 ਦੀ ਵੋਟਰ ਲਿਸਟ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਵੋਟਰ ਲਿਸਟ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ 3 ਕਰੋੜ 48 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 23 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਵੋਟਰ ਲਿਸਟ 'ਚੋਂ ਇਕ ਕਰੋੜ 6 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾਂਅ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਪੋਰਟਲ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਬਣਾਉਣਾ ਤੇ ਨਕਲ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਵੋਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੁਰਾਣੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਮੁੜ ਤਸਦੀਕ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਡਾਟਾ ਮੇਲਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਆਪਣੇ ਅੰਤਿਮ ਪੜਾਅ

ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਅੰਦੇਸ਼ਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਕਰੋੜ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਕੱਟੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਵਾਨੀਪੁਰ ਵਿਧਾਨਸਭਾ ਹਲਕੇ 'ਚ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਕੱਟਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਬਾਹਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਰ ਲਿਸਟ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਸੁਭੇਦੁ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਪਿੰਗ ਤੋਂ ਭੂਆ-ਭਤੀਜੇ (ਮਮਤਾ-ਅਭੀਸ਼ੇਕ) ਦਾ ਸਫ਼ਾਇਆ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਡਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਐਸ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਐਪਰ ਸਾਡੀ ਵੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਐਸ.ਆਈ.ਆਰ. ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਮਤਦਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਪਾਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖ਼ਾਰਜ

ਵਾਰਾਨਸੀ: ਵਾਰਾਨਸੀ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇਤਾ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਵਧੀਕ ਮੁੱਖ ਨਿਅੰਤਰਕ ਐਮ. ਪੀ./ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਕੋਰਟ) ਨੀਰਜ ਕੁਮਾਰ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਨੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਖਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਹੁਲ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਤੱਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ

ਹਿੰਸਾ ਭੜਕਾਉਣ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਗਲਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਖਦਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਨੋਸ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਕੇਸ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜੁਲਾਈ 'ਚ ਵਾਰਾਨਸੀ ਦੇ ਤਿਲਮਾਪੁਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਨਾਗੇਸ਼ਵਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਉਸ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਵਿਰੁੱਧ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਮੁਹੰਮਦ ਮੁਸਤਫਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪੰਚਕੂਲਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ., ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਰਜ਼ੀਆ ਸੁਲਤਾਨਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਨਿਵਾਸੀ ਸ਼ਮਸੁਦੀਨ ਚੌਧਰੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੰਚਕੂਲਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਐਮਡੀਸੀ ਪੰਚਕੂਲਾ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ। ਇਹ

ਕਾਰਵਾਈ ਅਕੀਲ ਅਖਤਰ ਦੀ ਸ਼ੱਕੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸ਼ਮਸੁਦੀਨ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਪੰਚਕੂਲਾ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਅਕੀਲ ਅਖਤਰ ਦੀ ਮੌਤ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਕੀਲ ਅਖਤਰ ਨੇ 27 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵੀਡੀਓ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ। ਵੀਡੀਓ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਵੀਡੀਓ, ਡਿਜੀਟਲ ਸਬੂਤ, ਕਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪੁਲਿਸ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਕੀਲ ਅਖਤਰ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

‘ਸੁਰਖ ਰਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਮਰਤੀਆਂ’ ਉੱਪਰ ਗੋਸ਼ਟੀ

ਰਚਨਾਤਮਕ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਿਰਤ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਾਂਝਦੀ, ਸਗੋਂ

ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਰਚਨਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਹਿਸਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਜ਼ਾਲਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਅੰਤ ਅਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋਣਾ

ਨੂੰ ਬੇਮਿਸਾਲ ਦੱਸਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦੇ ਮੂਲ ਪਾਸਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ। ਮਨਦੀਪ ਗੋਰਾ ਨੇ ਲੇਖਕ ਦੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਜੀਵਨ

ਪੇਪਰ ਲੇਖਕ ਤੇ ਹੋਰ ਬੁਲਾਰੇ (ਖੱਬੇ-ਸੱਜੇ) - ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਪੀ ਭਾਨੂ, ਡਾ. ਧਨਵੰਤ ਕੌਰ, ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਪ੍ਰੋ. ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਵੈਚ, ਮਨਦੀਪ ਗੋਰਾ, ਕੁਲਵੰਤ ਸੇਖੋਂ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਧੂਤ।

ਇਸਦਾ ਹਰੇਕ ਪੰਨਾ ਪ੍ਰਤਿਰੋਧ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੀ ਭਾਨੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਗਰਾਮੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ

ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਵੈਚ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ

ਤੇ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਮੁੱਲ ਪ੍ਰੇਰਕ ਵਜੋਂ ਤਸਲੀਮ ਕੀਤਾ। ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਧੂਤ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਸੰਬੰਧੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੁਆਲ ਉਠਾਏ।

ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਰਸਤੇ ਦੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਸਨਮੁੱਖ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦੀ ਹੋਈ, ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਆਤਮ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚੋਂ ਉਲਾਸ਼ਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਤਾਰਾ ਸਾਗਰ ਨੇ ਲੇਖਕ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਪੀਛੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਈ। ਕੁਲਵੰਤ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਰਚਨਾ ਵਿਚਲੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਰਚਨਾ, ਲੇਖਕ ਦੇ ਉਤਰਾਵਾਂ-ਚੜ੍ਹਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਸੰਘਰਸ਼ਮਈ ਜੀਵਨ ਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਚੇਤਨਾ-ਚਿੰਤਨ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਸੁਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਨਵੇਂ ਕੀਰਤੀਮਾਨ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਭ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਕਰਦਿਆਂ ਖੁਸ਼ੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਹਿਲੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਾਂਗ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਵੀ ਭਰਵਾਂ ਉਸਾਰੂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਵਲੋਂ: ਸਮੂਹ ਕਾਰਜ ਕਾਰਨੀ ਕਮੇਟੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਸੈਂਟਰਲ ਵੈਲੀ (ਕੋਲੀਫੋਰਨੀਆ)

ਜਿਹੜਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਹੋਸ਼ ਉਡਾ ਦੇਵੇ, ਉਹ ਹੈ ਵਿਕਰਾਂਤ: ਮੋਦੀ

ਪਟਨਾ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਗੋਆ ਅਤੇ ਕਰਵਾਰ ਦੇ ਤੱਟ 'ਤੇ ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ. ਵਿਕਰਾਂਤ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਬਹਾਦਰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਦੀਵਾਲੀ ਮਨਾਈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਅੱਜ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਦਿਨ ਹੈ। ਇਹ ਪਲ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੈ... ਅੱਜ, ਮੇਰੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀ ਅਥਾਹ ਤਾਕਤ..." ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਿੰਧੂਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਚੇਤਾਵਨੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਆਈ ਐਨ ਐਸ ਵਿਕਰਾਂਤ 'ਤੇ ਬਿਤਾਈ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ, ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਅਨੁਭਵ ਜੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਦੇਖਿਆ... ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਗੀਤ ਖੁਦ ਗਾਏ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਿੰਧੂਰ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸਾਇਦ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ਜੋ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਇੱਕ ਸਿਪਾਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ"

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਭੂਘੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਰਾਤ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਨੇ ਮੇਰੀ ਦੀਵਾਲੀ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਖਾਸ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੀਵਾਲੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਮੁਬਾਰਕਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਸ਼ੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਕਰਾਂਤ ਦੀ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੋਂ, ਕਰੋੜਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਦੀਵਾਲੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਸ਼ੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ।"

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਦੀਵਾਲੀ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਦੌਰਾਨ, ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੇ

ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਦੀਵਾਲੀ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਮਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਦੀਵਾਲੀ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪੈ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ

ਇਸੇ ਲਈ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ, ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਦੀਵਾਲੀ ਮਨਾਉਣ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਵੀ ਇਸ ਦੀਵਾਲੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਮਨਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ..." ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਜਦੋਂ ਆਈ. ਐਨ. ਐਸ. ਵਿਕਰਾਂਤ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਕਰਾਂਤ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ, ਵਿਸ਼ਾਲ, ਸ਼ਾਨਦਾਰ, ਵਿਹੰਗਮ ਹੈ, ਵਿਕਰਾਂਤ ਵਿਲੱਖਣ ਹੈ, ਵਿਕਰਾਂਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈ। ਵਿਕਰਾਂਤ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਜੰਗੀ ਜਹਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ, ਪ੍ਰਤਿਭਾ, ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦਾ

ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ"

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਭਾਰਤੀ ਜਲ ਸੈਨਾ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਡਰ, ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹੁਨਰ, ਫੌਜ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਅਤੇ ਤਿੱਠਾ ਵਿਚਕਾਰ ਤਾਲਮੇਲ ਨੇ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਿੰਧੂਰ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਜਲਦੀ ਗੋਡੇ ਟੇਕ ਦਿੱਤੇ। ਵਿਕਰਾਂਤ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ... ਵਿਕਰਾਂਤ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਦਾ ਅੰਤ ਹੈ।" ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਤੋਂ ਸਾਢੇ ਛੇ ਫੁੱਟ ਲੰਬੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਆਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਚਾਹੇ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਸਾਡੇ ਲਈ ਲੜੋ, ਪਰ ਕੀ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਂਗ ਮਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣਗੇ?" ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸ਼ਿਪ, ਇਹ ਹਵਾ ਨਾਲੋਂ ਤੇਜ਼ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼, ਇਹ ਪਣਡੁੱਬੀਆਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਜਨੂੰਨ ਹੈ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਹਾਜ਼ ਭਾਵੇਂ ਲੋਹੇ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਣ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਹਾਦਰ, ਜ਼ਿੰਦਾ ਫੌਜਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।"

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪੱਕੀ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਜਾਨਣ ਲਈ ਆਨਲਾਈਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

ਟੋਰਾਂਟੋ: ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਲੋਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਤਕਨੀਕੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਅਮਲ 'ਚ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਤੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੌਰਾਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ (ਸਟੇਟਸ) ਜਾਨਣਾ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਅਪਲਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੈਟੇਗਰੀਆਂ 'ਚ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨੂੰ ਲੱਗ ਰਹੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣਾ ਸੰਭਵ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਦੁਨਿਆਂ ਭਰ ਤੋਂ ਹਰੇਕ ਸਮੇਂ ਲਗਭਗ 20 ਲੱਖ ਲੋਕ ਅਪਲਾਈ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਉਡੀਕ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕੈਟੇਗਰੀ

'ਚ ਅਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਅਪਲਾਈ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਵੀਜ਼ਾ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਐਸਕਪੀਰੀਐਂਸ ਕਲਾਸ, ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ, ਸੈਲਫ ਇੰਪਲੋਇਡ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਪਰਿਵਾਰ (ਪਤੀ/ਪਤਨੀ/ਮਾਪੇ/ਦਾਦਕੇ/ਨਾਨਕੇ), ਸਕਿੱਲਡ ਵਰਕਰਜ਼, ਸਕਿੱਲਡ ਟਰੇਡਜ਼, ਕਿਊਬਕ ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਲਾਸ, ਸਟਾਰਟ ਅੱਪ ਵੀਜ਼ਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਰਹਿਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੇਸ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਵਾਸਤੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਆਨਲਾਈਨ ਜਾਨਣਾ ਸੰਭਵ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਾਰਾਇਣ ਤੇ ਸੁਧਾ ਮੂਰਤੀ ਵਲੋਂ ਜਾਤੀ ਸਰਵੇਖਣ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ

ਬੈਂਗਲੁਰੂ: ਬੀ.ਬੀ.ਐਮ.ਪੀ. ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨਫੋਸਿਸ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਨਾਰਾਇਣ ਮੂਰਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੁਧਾ ਮੂਰਤੀ ਨੇ ਕਰਨਾਟਕ 'ਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਜਾਤੀ ਸਰਵੇਖਣ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਗਣਨਾਕਾਰ ਸਰਵੇਖਣ ਲਈ ਗਏ ਸਨ, ਤਾਂ ਸੁਧਾ ਮੂਰਤੀ ਅਤੇ ਨਾਰਾਇਣ ਮੂਰਤੀ ਨੇ ਕਬਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਇਹ ਸਰਵੇਖਣ ਸਾਡੇ ਘਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਛੜੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ

ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇਸ ਸਰਵੇਖਣ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲਵਾਂਗੇ।

350ਵੀਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮੌਕੇ ਨੰਦੇੜ 'ਚ 5 ਲੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ

ਨਾਂਦੇੜ (ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ): ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਾਂਦੇੜ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ 350ਵੀਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸੰਬੰਧੀ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਚ ਲਗਪਗ ਪੰਜ ਲੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਨਾਂਦੇੜ ਵਿਖੇ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼, ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਪਾਰਕਿੰਗ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੇੜੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ 350ਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਦੇ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਭਰ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ, ਵਿਆਹ ਹਾਲਾਂ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

'ਡਿਜੀਟਲ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ' ਦੀਆਂ ਵਧਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਡਿਜੀਟਲ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਅਤੇ ਸਾਈਬਰ ਫਰਾਡ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਜਸਟਿਸ ਸੂਰਿਆਕਾਂਤ ਅਤੇ ਜਾਯਮਾਲਾ ਬਾਗਚੀ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਡਿਜੀਟਲ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਵਧਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਨਾਂਅ ਅਤੇ ਮੋਹਰ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਧਾਰਨ ਸਾਈਬਰ ਜੁਰਮ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਗੰਭੀਰ ਜੁਰਮਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਅੰਬਾਲਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਫਰਜ਼ੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ

ਬਜ਼ੁਰਗ ਜੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ 1.05 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਠੱਗੀ ਵੀ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ 'ਤੇ ਉਕਤ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜਿਆ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਮੰਗਿਆ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀਨੀਅਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਸਮੇਤ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖ਼ਤਾਂ ਦੀ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਕਰਨਾ ਨਿਆਂਇਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਅਤੇ ਆਸਥਾ 'ਤੇ ਵਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਗਰਿਮਾ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹਮਲਾ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਇਕਲੌਤਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਭਗੋੜੇ ਹੀਰਾ ਵਪਾਰੀ ਮੇਹੁਲ ਚੋਕਸੀ ਦੀ ਹਵਾਲਗੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਬੈਲਜੀਅਮ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਗੋੜੇ ਹੀਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਮੇਹੁਲ ਚੋਕਸੀ ਦੀ ਹਵਾਲਗੀ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਚੋਕਸੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਤੇ ਬੈਲਜੀਅਮ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਸੀ। ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਲਈ ਚੰਗੀ ਖ਼ਬਰ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਚੋਕਸੀ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਕਰਨਗੇ। ਐਟਵਰਪ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਲ 11 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਚੋਕਸੀ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਨਾਲ 13,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬੈਂਕ ਕਰਜ਼ਾ 'ਧੋਖਾਧੜੀ' ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ

ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਚੋਕਸੀ ਦੇ ਬੈਲਜੀਅਮ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਹੀਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰੀ, ਜੋ 2018 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਛੱਡਣ ਮਗਰੋਂ ਐਂਟੀਗਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੈਕਸੀਕੋ ਇਲਾਜ ਲਈ ਉਥੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਤੇ ਈ.ਡੀ.

ਨੇ ਚੋਕਸੀ, ਨੀਰਵ ਮੋਦੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ, ਮੈਂਬਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ 2018 ਵਿੱਚ ਮੁੱਥਈ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ (ਪੀ.ਐਨ.ਬੀ.) ਦੀ ਬੈਂਡੀ ਹਾਊਸ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿੱਚ ਕਰਜ਼ਾ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚੋਕਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਫਰਮ ਗੀਤਾਂਜਲੀ ਜੈਮਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਬੈਂਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪੀ.ਐਨ.ਬੀ. ਨਾਲ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕੀਤੀ। ਧੋਖਾਧੜੀ। ਨਾਲ ਐਲ.ਓ.ਯੂ. (ਅੰਡਰਟੇਕਿੰਗ ਲੈਂਟਰ) ਜਾਰੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਐਫ.ਐਲ.ਸੀ. (ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਪੱਤਰ) ਵਧਾ ਕੇ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਗਲਤ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ।

ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਪੋਤੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ

ਪੁਣੇ: ਵੀ.ਡੀ. ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਪੋਤੇ ਸਤਿਆਕੀ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇਤਾ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੀਆਂ ਹਿੰਦੂਤਵ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ੀ ਭੁਗਤਾਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸਤਿਆਕੀ ਸਾਵਰਕਰ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲ ਸੰਗਰਾਮ ਕੋਲਹਟਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਿਆਨ ਦੌਰਾਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਮੁੱਖ ਜਾਂਚ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ

ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮਾਰਚ 2023 ਵਿੱਚ ਲੰਡਨ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਸੰਬੰਧੀ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਉਸ ਭਾਸ਼ਣ 'ਚ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵੀ.ਡੀ. ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਤੇ 5 ਤੋਂ 6 ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇੱਕ ਮੁਸਲਿਮ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ 'ਚ ਸਤਿਆਕੀ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵੀਡੀਓ, ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੇ ਕਲਿੱਪ ਦੀ ਮਿਆਦ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

25 ਅਕਤੂਬਰ, ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ

ਆਨਲਾਈਨ ਠੱਗੀਆਂ ਦਾ ਮਾਇਆਜਾਲ

ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਆਨਲਾਈਨ ਠੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਜੀਣਾ ਦੁੱਭਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਗਿਣਤੀ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਤਲਬੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਅਤਿ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਇਹ ਜਵਾਬ-ਤਲਬੀ ਉਸ ਵਲੋਂ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਇਕ ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਸਵੈ-ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਇਕ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸਾਈਬਰ ਠੱਗਾਂ ਨੇ ਡਿਜੀਟਲੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 13 ਦਿਨ ਘਰ ਵਿਚ ਬੰਧਕ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ 1.05 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵੀ ਠੱਗ ਲਏ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਸਕੱਤਰ, ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਅੰਬਾਲਾ ਦੇ ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਅੰਬਾਲਾ ਦੇ ਸਾਈਬਰ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਤੋਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸੰਪੂਰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਮੰਗਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਿਰਣਾਇਕ ਪੱਖ ਵੱਲ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੰਕਲਪ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਵੀ ਫਿਟਕਾਰ ਲਗਾਈ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਕੋਈ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਕੇਸ ਖ਼ਬਰਾਂ ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਜੇਹੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਪਰਤਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਕਰ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਸਕਣ, ਵੇਚ ਸਕਣ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਾ ਸਕਣ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾਲਸਾਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਠੱਗੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਦੀ? ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਇਕ ਅਤਿ ਗੰਭੀਰ ਪੱਖ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਧਮਕਾਉਣ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਉੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵਸਥਾ ਆਦਿ ਦੇ ਲੋਗੋ ਤੇ ਨਕਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧੀ ਅਕਸਰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖ਼ਤਾਂ ਦੀ ਜਾਅਲੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਅਲੀ ਮੋਹਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਅਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਡਰਾ-ਧਮਕਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਭਰ ਦੀ ਕਮਾਈ ਧਨ-ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਦੁੱਖ ਭਰਿਆ ਪੱਖ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟੀ ਗਈ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਪਰਾਧੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਇਕ ਵਪਾਰੀ ਤੋਂ 58 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਠੱਗ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੱਤਾ-ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਭ ਗੁਪਤ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪਰਾਧ ਵਿਚ ਵੀ ਅਦਾਲਤ, ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮੋਹਰਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਨਵੀਂ ਖੋਜ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਪੱਖ ਵੀ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਤੇ ਹੋਰ ਡਿਜੀਟਲ ਉਪਕਰਨਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਨੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਈ-ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਿਜੀਟਲ ਅਪਰਾਧ ਵੀ ਇਸੇ ਖੋਜ ਦੀ ਦੇਣ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਈਬਰ ਅਪਰਾਧੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਦੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਜਿਥੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਠੱਗਾਂ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਨਾ ਫਸਣ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਉਥੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਈਬਰ ਠੱਗਾਂ ਦੇ ਭਰਮ-ਜਾਲ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਏਨਾ ਵਿਸਥਾਰ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਵਿਚ ਡਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਅਖਾਣ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਲੀਕ !

‘ਸੌ ਦਿਨ’ ਚੋਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਭਾਵੇਂ, ਦਿਨ ਸਾਧ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕ ਯਾਰੋ। ਮਾਤਾ ਚੋਰ ਦੀ ‘ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਮੂੰਹ’ ਰੱਖੇ, ਹੱਸੇ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਨਾਲ ਸ਼ਰੀਕ ਯਾਰੋ। ਖਾਂਦੇ ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਹੁਬ ਹੁਬ ਕੇ ਦੋਖੀਏ ਨਾ, ਪੈ ਰਹੀ ਕੁੱਟ ਹੀ ਦੇਖਣੀ ਠੀਕ ਯਾਰੋ। ਮਿਣਦੇ ‘ਕੱਪੜੇ ਚੋਰੀ’ ਦੇ ਨਾਲ ਭਾਂਗਾਂ, ਆਵੇ ਯਾਦ ਜਦ ਨਿਕਲੇ ਚੀਕ ਯਾਰੋ। ਇਹ ‘ਅਖਾਣ’ ਜੋ ਬੈਂਤ ਦੇ ਵਿਚ ਵਰਤੇ, ਝੂਠੇ ਨਹੀਂ ਇਹ ਪੱਥਰ ‘ਤੇ ਲੀਕ ਯਾਰੋ। ਚਲਦੀ ‘ਬਾਬੇ ਦੀ ਚੱਕੀ’ ਬੇਸ਼ੱਕ ਹੌਲੀ, ਪੀਂਹਦੀ ਹੁੰਦੀ ਐ ਬਹੁਤ ਬਰੀਕ ਯਾਰੋ !

ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਤੈਅ ਕਰਨਗੇ ਖੇਤਰੀ ਦਲਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ

2025 ਬਿਹਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਸਿਆਸੀ ਦਲ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਗੱਠਜੋੜ ਚੋਣ ਜਿੱਤੇਗਾ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ— ਜੇਕਰ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਦਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨੇਤਰੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਹਾਲ ਉਹੋ-ਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਹੋ-ਜਿਹਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦਾ।

ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਪੁਰਨ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸ਼ਤਰੰਜੀ ਵਿਸ਼ਾਟ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਧਰਮ ਨੂੰ ਜਾਤ-ਬਰਾਦਰੀ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਦਾਅ-ਪੇਚ ਚਲਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਲਾਹੀ
ਫੋਨ: 98158-02070

ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਦੇਂ ਹੀ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਹਰਿਆਣਾ, ਪੰਜਾਬ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ ਸੀ।

1920 ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਕਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਣਨ ਵਾਲਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੱਜ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜੂਝ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਾਰਨ- ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਤੇ ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਵੀ ਬਥੇਰੇ ਹਨ।

ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਭਜਨ ਲਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੰਸੀ ਲਾਲ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਤਰਲੇ-ਮੱਛੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਇੱਕ ਸਮਾਂ ਇਹੋ-ਜਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਸੂਬੇ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਆਏ। ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਖੇਤਰੀ ਦਲਾਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਲਨ ਬਿਨਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੋ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਆਮ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਤਾਂ ਦੋ ਹੀ ਹਨ, ਪਰ ਹਰ ਪਾਸੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦੀ ਮੰਗ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤਰੀ ਦਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਘੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਬਿਹਾਰ ‘ਚ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵੱਡਾ ਭਾਈ ਸੀ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਛੋਟਾ ਭਾਈ, ਪਰ ਅੱਜ ਦੋਵੇਂ ਦਲ ਬਰੇ-ਬਰਾਬਰ 101-101 ਸੀਟਾਂ ‘ਤੇ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬਿਹਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਹਸਰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਏਕਨਾਥ ਸ਼ਿੰਦੇ ਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ? ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਆਧਾਰ ਹੈ, ਸੀ। ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਨਾਲ ਇਹ ਖੇਤਰੀ ਦਲ ਇਹੋ-ਜਿਹਾ ਬਿਖਰਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਨਾਲ ਬਣੇ ਧੜੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਧੜਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾਣਕਿਆ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਦੋ-ਫਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਦਲ—ਵੱਖਰੇ ਹੋਏ ਅੰਗ, ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜਨ ਲੱਗੇ। ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਹੋਏ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨਾ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ।

ਅੱਜ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਖੇਤਰੀ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਬਿਹਾਰ ਦਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਭਾਜਪਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਧਿਰ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਇਹ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮਿਟ ਜਾਵੇਗੀ।

ਹਾਲਾਂਕਿ 2024 ਵਿਚ ਖੇਤਰੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਹੀ ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮ ਬਣ ਸਕੀ ਹੈ। ‘400 ਤੋਂ ਪਾਰ’ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਭਾਜਪਾ 240 ਸੀਟਾਂ ਉੱਤੇ ਸਿਮਟ ਗਈ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ

ਬਣਾ ਸਕੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 50 ਦੇ ਲਗਭਗ ਖੇਤਰੀ ਦਲ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਜਪਾ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਜਾਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਪਛਾਣ ਦੇ ਅਧਾਰ ‘ਤੇ ਬਣੇ ਹਨ। ਖੇਤਰੀ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਬਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਇਹ ਖੇਤਰੀ ਦਲ ਉਪਜਦੇ ਰਹੇ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰੀ ਦਲਾਂ ਦਾ ਰੋਲ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖੇਤਰੀ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ, ਆਪਣੇ ਖਿੱਤੇ ਦੀ ਬੋਲੀ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਾ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ— ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਤਵ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਹੋਣ, ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਆਨੰਦਪੁਰ ਮਤਾ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਰਿਹਾ।

ਡੀ.ਐੱਮ.ਕੇ., ਤੇਲਗੂ ਦੇਸਮ, ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਜੋਂ ਉਭਰੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਖਿੱਤਿਆਂ ‘ਚ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਜਾਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਕਾਰਨ, ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਖਿੱਤਿਆਂ ‘ਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋਈਆਂ। ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਨੇਤਾ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤਿੱਖਾ ਰੁਖ ਅਪਣਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ‘ਚ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ। ਉਸ ਨੇ 1998 ਵਿਚ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਥਾਨਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਾਸ਼ੀਏ ‘ਤੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਉਂਵ 1960 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਈ ਖੇਤਰੀ ਦਲ ਉਭਰੇ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਮੱਚ ‘ਤੇ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਇਆ। ਭਾਰਤ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਭੂਗੋਲ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਖੇਤਰੀ ਦਲਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਗਣਿਤ ਸਦਾ ਦੋ ਜਮਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਦੇ ਪੰਜ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ-ਜਿਹਾ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਦਲਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਲੜਾਈ ਸਾਲ ਦਰ ਸਾਲ ਤਿੱਖੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਦਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲੀ ਕਰਾਈ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਜਮਾ ਲਿਆ। ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਉਭਾਰ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ।

ਖੇਤਰੀ ਦਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਿਸਕਾਉਂਦੇ ਰਹੇ, ਓਨੀ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਦੂਜੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਲ—ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਣਦੀ ਗਈ। ਸਮਾਂ ਇਹੋ-ਜਿਹਾ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਕਰਾਈ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਜਿਹੜੇ ਖੇਤਰੀ ਦਲ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਏ, ਭਾਜਪਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਸਤੇ ‘ਤੇ ਹਟਾਉਣ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਖੇਤਰੀ ਦਲਾਂ ‘ਚ ਫੁੱਟ ਪਾਈ ਗਈ। ਕਈ ਥਾਈਂ ਖੇਤਰੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਲਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ, ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ, ਮਾਇਆਵਤੀ, ਠਾਕਰੇ, ਪਵਾਰ ਜਿਹੇ ਖੇਤਰੀ ਧੁਰੰਧਰਾਂ— ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਕੀਤਾ ਸੀ— ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਿਹਾਰ, ਯੂ.ਪੀ., ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ

ਲਾਲੂ, ਮੁਲਾਇਮ, ਮਾਇਆਵਤੀ, ਠਾਕਰੇ, ਪਵਾਰ ਦੇ ਅੱਕ ਗਣਿਤ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਵੱਡੇ ਝਟਕੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ।

ਅੱਜ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿਸੇ ‘ਤੇ ਲੁਕਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭਾਜਪਾ- ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਸੀ। ਇਥੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ, ਸੋਚ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਗਠਨ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ?

ਉਵੇਸੀ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਵੋਟ ਕੱਟ ਕੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਦਲ ਦਾ ਘੜਾ ਭਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਦਲ ਹਨ, ਉਹ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਦਲ ਦੇ ਕੱਟੜ ਸਮਰਥਿਤ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਨੁਕਸਾਨ ਕਿਸ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ?

ਉਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਲੰਬੀ ਸਿਆਸੀ ਨੀਂਦ ਸੌਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਇਆਵਤੀ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਹੋਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੁਣ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ‘ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਚੋਣ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਿਹਾਰ ਚੋਣਾਂ ‘ਚ ਡੂੰਘੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਦੇਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿੱਥਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਥੇ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ‘ਚ ਉਭਰੇ ਖੇਤਰੀ ਦਲ ਅੱਗੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹੋਣਗੇ?

ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਵੀ ਦੇਵੇਗੀ। ਕਦੇ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਗੱਠਜੋੜ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਡਰ ਸਤਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ਗੱਠਜੋੜ ਵਿਚ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵਿਰੋਧਾਂ ਕਾਰਨ ਚੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਖੇਮੇ ਵਿਚ ਜਾ ਪੁੱਜੇ।

2024 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਖੇਤਰੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿਤੀਸ਼ ਅਤੇ ਨਾਇਡੂ ਦੀ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਾਥ ਲਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ ਕਿ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਇੱਕ ਖੇਤਰੀ ਦਲ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਮੀਕਰਨ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੂਰਨ ਬਹੁਮਤ ਵਾਲਾ ਖਿਤਾਬ ਖੋਰ੍ਹ-ਖੋਰ੍ਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਰਾਜਦ (ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਲ) ਵੱਲੋਂ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਹਾਲਾਂਕਿ ‘ਵੋਟ ਚੋਰ, ਗੱਦੀ ਛੋੜ’ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ ਵਿਰੁੱਧ ਗੁੱਸੇ ‘ਚ ਲੋਕ ਉਬਲੇ ਪਏ ਹਨ। ਪਰ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜਦ (ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦਲ ਯੂਨਾਈਟਡ) ਪਰਿਵਾਰਵਾਦ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਹਾਰ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਰ ਬਿਹਾਰ ‘ਚ ਮਾਹੌਲ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਜਾਂ ਅਜ਼ਾਦਾਨਾ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ। ਪਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਤਾਕਤ ਲਈ ਭਟਕਣ ਵਾਲੇ ਨਿਤੀਸ਼ ਦਾ ਫਿਰ ਤੋਂ ਤਾਰਾ ਚਮਕੇਗਾ ਜਾਂ ਉਹ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ?

ਇਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ— ਕਾਂਗਰਸ ਜਾਂ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ? ਉਸ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਜੋ ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ‘ਚ ਖਤਰਾ ਬਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਖਤਰਾ 40 ਤੋਂ 99 ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ-ਕੁਝ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਖੇਤਰੀ ਦਲਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੈਅ ਕਰਨਗੇ।

ਨਕਸਲੀਆਂ ਦੇ ‘ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ’ ‘ਚੋਂ ਉਠਦੇ ਸਵਾਲ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸੀਪੀਆਈ (ਮਾਓਵਾਦੀ) ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਗੂ ਮੱਲੋਜ਼ਲਾ ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ ਰਾਓ ਉਰਫ਼ ਸੋਨੂ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਰੁਪੇਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸੈਂਕੜੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਸਮੇਤ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਦਾਇਰੇ ‘ਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ‘ਆਰਜ਼ੀ ਵਿਰਾਮ’ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਧਿਕਾਰਕ ਬੁਲਾਰੇ ‘ਅਭੈ’ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ‘ਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫੋਰਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਕੇ ਗ਼ਦਾਰੀ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਰਾਹ ਛੱਡ ਕੇ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਨੀਤੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ‘ਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ ਨਾਲ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਪਰਤ ਆਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਛਾਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਾਬਰ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ‘ਲੋਕਤੰਤਰ’ ਵਜੋਂ ਵਾਜਬ ਨਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਯੁੱਧ-ਕਲਾ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਭਾਜਪਾ ਇਸ ਨੂੰ ‘ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਅੱਤਵਾਦ’ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ‘ਚ ‘ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ’ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਟੀ ਦੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਗੂਆਂ ਕਿਸ਼ਨਜੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ‘ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਗ੍ਰੀਨ ਹੋਟ’ ਰਾਹੀਂ ਆਦਿਵਾਸੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜੀ ਬੂਟਾ ਹੇਠ ਦਰਤਦੇ ਵਕਤ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ-ਚਿੰਦੇਬਰਮ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। 1970ਵਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ‘ਚ ਵੀ ਤਤਕਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਲੋਕ ਦੇਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੁੜ ਜ਼ੋਰ ਫੜਨ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਤਸਵੀਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਭਾਜਪਾਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ‘ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਛਾਪਾਮਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ‘ਮੁੱਖਧਾਰਾ’ ‘ਚ ਵਾਪਸ ਆਉਣ’ ਨੂੰ ਖ਼ਾਸ ਨੁਮਾਇਸ਼ੀ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਬਣਾ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼-ਬੰਦੇਸ਼ ‘ਚ ਇਹ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸੰਦੇਸ਼ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ 31 ਮਾਰਚ 2026 ਤੱਕ ਨਕਸਲਵਾਦ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਟੀਚੇ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। 17 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਐਨਡੀਟੀਵੀ ਦੇ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ 75 ਘੰਟਿਆਂ ‘ਚ 307 ਨਕਸਲੀਆਂ ਦੇ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਦੇ ‘ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਵ’ ਉਪਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਰਚ 2026 ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਨਕਸਲਵਾਦ ਤੋਂ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨਾ ‘ਮੋਦੀ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ’ ਹੈ। ਨਕਸਲੀ ‘ਹਿੰਸਾ’ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਿਆਂ ਦੀਆਂ ‘ਮਾਵਾਂ ਦੀ ਪੀੜ’ ਉਪਰ ਮਗਰਮੱਛੀ ਹੰਝੂ ਵਹਾਉਣ ਦਾ ਨਾਟਕ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬਸਤਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਿਨਾਂ ਖ਼ੋਫ਼ ਦੀਵਾਲੀ ਮਨਾਉਣ ਤੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਵਿਘਨ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਦਮਗੋਜ਼ੇ ਮਾਰ ਕੇ ਮੋਦੀ ਨੇ ਖ਼ੂਬ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਖੱਟੀ। ਉਹ ਇਹ ‘ਗਾਰੰਟੀ’ ਸਮੁੱਚੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਨੂੰ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ

ਮਾਓਵਾਦੀ ਬੁਲਾਰੇ ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਦਾ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੇ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਵੱਡਾ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਨਕਸਲਵਾਦ ਦਾ ਸੂਰਜ ਅਸਤ ਹੋਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅੰਦਰ ਇਸਦਾ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬਣੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮ-ਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।-ਸੰਪਾਦਕ॥

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਜੀ-ਹਜ਼ੂਰੀਏ ਐਂਕਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਮਾਡਲ ਵਿਚ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਹਿਤ ਹਨ।

‘ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਅੱਤਵਾਦ’ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸੱਜੇਪੱਖੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ‘ਤੇ ਹਰ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ, ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਿਚਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਭਗਵਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਇਕ ਤੀਰ ਨਾਲ ਕਈ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ: ਆਲਮੀ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਅਜ਼ਾਦੇਦਾਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਰਮਾਏ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਣਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਹੇਠ ਤੁਹਾਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਹਿਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹਿਫ਼ੂਜ਼ ਹਨ; ਵਿਰੋਧੀ-ਧਿਰ ਦੀ ਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਭੰਡ ਕੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲਾਹਾ ਲੈਣਾ ਕਿ ਨਕਸਲਵਾਦ ਦਾ ਵਧਾਰਾ-ਪਸਾਰਾ ਉਸਦੀ ਨਰਮ ਨੀਤੀ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ; ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਲੋਕਾਂ ‘ਚ ਇਹ ਭਰਮ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਨਕਸਲਵਾਦ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ; ਅਤੇ ਇਸ ਲੋਟੂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਾਕਤਾਂ ਤੇ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਕਤ ਵਾਲਾ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯਤਨ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵੇਗਾ।

ਸਰਕਾਰੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸੇਗਾ ਕਿ ‘ਨਕਸਲ-ਮੁਕਤ ਭਾਰਤ’ ਕਿਸ ਦੀ ਖਾਤਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸਦਾ ‘ਵਿਕਾਸ’ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਮਾਡਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਕਸਲਵਾਦ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾ ਲਏ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਨੀਮ-ਫ਼ੌਜੀ ਕੈਂਪਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿਉਂ ਵਧਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ? ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿਤ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਇਸ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਪਾਰ ਖੁਸ਼ੀ ਗੁੱਝੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੋਇਡਜ਼ ਮੈਟਲਜ਼ ਐਂਡ ਐਨਰਜੀ ਲਿਮ. ਦੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵੱਲੋਂ ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ ਸਮੇਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਬਕਾ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜਿਸ ਗਤੂਚਿਰੋਲੀ ਸਦਰ-ਮੁਕਾਮ ਵਿਖੇ ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇਵੇਂਦਰ ਫੜਨਵੀਸ ਅੱਗੇ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ 60000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪੂੰਜੀਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਵਾ ਕੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ‘ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਟੀਲ ਹੱਥ’ ਬਣਾਉਣਾ ਫੜਨਵੀਸ ਦਾ ਚਹੇਤਾ ਸੁਪਨਾ ਹੈ। ਲੋਇਡਜ਼ ਸਮੇਤ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਮੂਹਾਂ ਨੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੇ ਦੰਡਕਾਰਣੀਆ (ਦੰਡਕ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ) ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਖਣਨ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ

ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਹੇ। ਲੋਇਡਜ਼ ਅਤੇ ਜਿੰਦਲ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਟੀਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਸੂਰਜਾਗਤ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕੱਚੇ ਲੋਹੇ ਦਾ ਖਣਨ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਸੈਂਕੜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। 2013 ‘ਚ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਲੋਇਡਜ਼ ਸਟੀਲ ਪਲਾਂਟ ਦੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ 2016 ‘ਚ ਮਾਓਵਾਦੀ ਛਾਪਾਮਾਰਾਂ ਨੇ ਲੋਇਡਜ਼ ਦੇ 70 ਵਾਹਨ ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਨੀਮ-ਫ਼ੌਜੀ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਚਲਾ ਕੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ‘ਚ ਦਹਿ-ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੀਮ-ਫ਼ੌਜੀ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਮਾਓਵਾਦੀ ਛਾਪਾਮਾਰ ਦਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਕੇ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਗਤੂਚਿਰੋਲੀ, ਬਸਤਰ, ਉਤੀਸਾ ਅਤੇ ਝਾਰਖੰਡ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮਾਓਵਾਦੀ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਕੇ ਜੰਗਲੀ-ਪਹਾੜੀ ਚੋਗਿਰਦੇ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਬੋਧੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ‘ਵਿਕਾਸ’ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਲ 21 ਮਈ ਨੂੰ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਸਵਾਰਾਜੂ ਸਮੇਤ 27 ਨਕਸਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕਬਿਤ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰਨ ਦੇ ਦਿਨ ਫੜਨਵੀਸ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਗਤੂਚਿਰੋਲੀ ਵਿਚ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ 1 ਲੱਖ 23 ਹਜ਼ਾਰ ਜੰਗਲੀ ਰੁੱਖ ਕੱਟਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। 22 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਆਦਿਵਾਸੀ ਜਵਾਨੀ ਲਈ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਖਣਨ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨੌਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਨਕਸਲੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸਥਾਨਕ ਫੋਰਸ - ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰਿਜ਼ਰਵ ਗਾਰਡਜ਼ - ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੈ।

ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਣ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਨਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਦਲੀਲ ਇਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਕਾਨੂੰਨੀ, ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲੋਕ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਵੀ ਇਹੋ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਕੋਈ ਵਾਜਬੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਕੀਕਤ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਨਕਸਲਬਾਤੀ, ਉਤਰੀ ਤੇਲੰਗਾਨਾ, ਬਿਹਾਰ ਜਾਂ ਲਾਲਗੜ੍ਹ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਜਾਂ ਉਤਰ-ਪੂਰਬ ਸਮੇਤ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਹ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੇ ਪੁਰਅਮਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ‘ਤੇ (ਦਰਅਸਲ, ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜਕੀ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਲੋਕ

ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਹੀ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕੇ ਗਏ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ‘ਚ ਯਕੀਨ ਨੂੰ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੂਲ ਕਾਰਨਾਂ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਤਾਏ ਤੇ ਦਬਾਏ ਮਜ਼ਲੂਮ ਲੋਕ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਸਤਾ ਛੱਡਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਮਹਿਫ਼ੂਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਮਜ਼ਬੂਤ ਫ਼ੌਜੀ-ਨੀਮ ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਕਤ ਖੜ੍ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਰਤੋਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਕੂਮਰਾਨ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਹੋਣ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰਾਜ ਨੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਵਿਵਸਥਾ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਹੀ ਦਸਤੂਰ ‘ਆਜ਼ਾਦ’ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਬਿਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਰਾਜ ਵਿਚ ਹੈ। ਨਕਸਲੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲਹਿਰ ਜਾਂ ਕਬਿਤ ਅਤਿਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਪਾਲੇ ਹੋਏ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਫ਼ੀਆ ਗਰੋਹਾਂ ਅਤੇ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ-ਗੁਪਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕੋਲ ਸਰਕਾਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਦਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਹਥਿਆਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਝਲਕ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ‘ਚ ਅਕਸਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਯਥਾਸਥਿਤੀ ਪੱਖੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਗਰੋਹ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖੀਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬਸਤਰ ਵਿਚ ‘ਸਲਵਾ ਜੁਡਮ’, ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਨਿੱਜੀ ਜਗੀਰੂ ਸੈਨਾਵਾਂ, ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ, ਮਨੀਪੁਰ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਨਾਲ ਜੋ ‘ਬਲੈਕ ਕੈਟ’ ਤਰਜ਼ ਦੇ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਗਰੋਹ ਬਣਾਏ ਗਏ, ਹਕੂਮਤੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਜਾਂ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ‘ਮੁੱਖਧਾਰਾ’ ਦਾ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਬਾਰੇ ਪੈਮਾਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ ਅਨਿਆਂ ਅਤੇ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਤੇ ਘਿਣਾਉਣੇ ਦਾਬੇ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਪੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਕਸ ਲਹੂ ਦੇ ਤਿਹਾਏ ਦਰਿੰਦਾ ਟੋਲੇ ਦਾ ਬਣੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਚਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਕਸਲੀ

ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਤਬਦੀਲੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਆਰਐੱਸਐੱਸ-ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਅਹਿੰਸਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ?

ਮੌਜੂਦਾ ‘ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ’ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ‘ਚ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ: ਕੀ ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਅਜੋਕੀ ਭਗਵਾ ਹਕੂਮਤ ਹੇਠ ਮਸਲਿਆਂ ਲਈ ਪੁਰਅਮਨ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਵੱਲੋਂ ਅਸਹਿਮਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਐਨਾ ਸੰਗੀਨ ਜੁਰਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਯੂਏਪੀਏ, ਐਨਐੱਸਏ ਆਦਿ ਲਗਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਸਹਿਮਤ ਆਵਾਜ਼ ਉਪਰ ਦੇਸ਼ਧੁੰਹੀ ਦਾ ਠੱਪਾ ਲਾ ਕੇ ਕਈ-ਕਈ ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਾੜਨਾ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ?

ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਕੂਮਰਾਨ ਜਮਾਤ ਨੇ ਯੂਏਪੀਏ, ਐਨਐੱਸਏ ਵਰਗੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਐਨੀਆਂ ਵਿਆਪਕ ‘ਸੰਵਿਧਾਨਕ’ ਤਾਕਤਾਂ ਹਥਿਆ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਰਅਮਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਨਾ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ‘ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਤੁਤੀਕੋਰੀਨ (ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ) ਵਿਚ ਕੋਪਰ ਪਲਾਂਟ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼, ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼, ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਾਹੀਨ ਬਾਗ ਸੰਘਰਸ਼, ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ, ਜਿਨਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਵਿਰੁੱਧ ਪਹਿਲਵਾਨ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਹੁਣ ਲਦਾਖ਼ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਹਕੂਮਤੀ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਬੇਦਰੋਹ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਚਰਚਿਤ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ ਜੋ ਪੁਰਅਮਨ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਮਹੂਰੀ ਸਪੇਸ ਬੋਧ ਨੰਗਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਕਸਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਕਿਸਾਨ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਔਰਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨਾਟਕ-ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਡਲੀਆਂ ਵੀ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਐਲਾਨੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਸਾਲ ਬਸਤਰ ਵਿਚ ਆਦਿਵਾਸੀ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਪੁਰਅਮਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ‘ਮੂਲਵਾਸੀ ਬਚਾਓ ਮੰਚ’ ਦੀ ਹੈ।

ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਦੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦਰਮਿਆਨ ਸੱਤਾ ਵੱਲੋਂ ਜਨਤਕ-ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਉਪਰ ਲਾਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ‘ਚ ਮਾਮੂਲੀ ਢਿੱਲ ਦੇਣ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ 10 ਮੰਗਾਂ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅੱਗੇ ਰੱਖੀਆਂ। ਤਿੰਨ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉਪਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੈ: ‘ਮੂਲਵਾਸੀ ਬਚਾਓ ਮੰਚ’ ਉਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨਾ ਵਧਾਉਣਾ (ਨਾ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਜਨਤਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਉਪਰੋਂ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾਉਣਾ); ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰਿਜ਼ਰਵ ਗਾਰਡ ਵਿਚ ਜਬਰੀ ਭਰਤੀ ਨਾ ਕਰਨਾ; ਅਤੇ ਨਕਸਲੀ ਕੇਸਾਂ ‘ਚ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ‘ਚ ਬੰਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜੋ ‘ਮੁੱਖਧਾਰਾ’ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਨਾ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕੇ ਸਾਰੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ)। ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਮਨਫ਼ੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਲੜਾਈ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੁੱਦਾ ਹੈ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ: ‘ਲਾਭਦਾਇਕ ਮੁੜ-ਵਸੋਬਾ ਨੀਤੀ’ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਕੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟੋ, ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾਓ ਅਤੇ ਪਾਸੇ ਹੋ ਜਾਓ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਰੋਕ-ਟੋਕ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਿਓ।

ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਦੰਡਕਾਰਣੀਆ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਆਗੂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਸਮੇਤ ਲੰਮੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਜਰਬੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਗੂ ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ ਵੱਲੋਂ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਦੇਣ ਨਾਲ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੜਾਕੂ ਤਾਕਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਕੂਮਤੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਗਾਤਾਰ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 13 ‘ਤੇ)

ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਰੋਲ ਦਿੱਤੀ ਸ਼ਹੀਦ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ

ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਵਿਲੱਖਣ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ 27 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਗਰੀ ਦੋਸਤ ਜਥੇਦਾਰ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜਲਾਲ ਉਸਮਾ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ 'ਸ਼ਹੀਦ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ ਟਰੱਸਟ' ਰਈਆ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਦੋ ਹੋਰ ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਸਿੱਖ ਅਰਦਾਸ' ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਨਾਲ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਅਤਿ ਅਹਿਮ ਅਤੇ ਹੱਕੀ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ 74 ਦਿਨ

ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟਾਲਾ
ਫੋਨ: 937-573-9812

ਭੁੱਖੇ ਰਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਪਿੰਡ ਫੇਰੂਮਾਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਅਗਸਤ 1885 ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਸ. ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਤਾ ਦਾ ਸਰਦਾਰਨੀ ਰਾਜ ਕੌਰ ਸੀ। ਦਸਵੀਂ ਪਾਸ ਕਰਕੇ 1912 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਸਿਪਾਹੀ ਭਰਤੀ ਹੋਏ। ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਹਿਸਾਰ ਵਿਚ ਠੇਕੇਦਾਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਧਾਰਮਿਕ ਬਿਰਤੀ ਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।

ਨਵੰਬਰ 1921 ਵਿਚ ਚਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ। ਸੰਨ 1923 ਵਿਚ ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ ਪਿੰਡ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਰਾਜਸੀ ਜਲਸਾ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਤੇ ਬਾਬਾ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੇਰਕਾ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸਵਾ-ਸਵਾ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਕਰ ਕੇ ਮੁਲਤਾਨ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਫਰਵਰੀ 1924 ਵਿਚ ਗੰਗਸਰ ਜੈਤੋਂ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਲੱਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਸੌ ਦੇ ਜਥੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 14ਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਥੇ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਬਣ ਕੇ ਨਾਭੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਦਸ ਮਹੀਨੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਰਹੇ। ਜੁਲਾਈ 1925 ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਬਣ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਕੈਦੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਆਪ ਵੀ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਗਏ। 1926 ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਕੋਲ ਮਲਾਇਆ ਚਲੇ ਗਏ। ਮਲਾਇਆ 'ਚ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਸਠਿਆਲਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਉਥੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਕਛਹਿਰਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, 21 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਹੋਈ। ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ 1929 'ਚ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ।

ਦੂਸਰੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪੂਰਨ ਸਮਰਥਨ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਨ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਤੇ 14 ਮਹੀਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ।

1934-35 ਵਿਚ ਸ. ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨਾਗੋਕੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕਿਸਾਨੀ ਲਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਸੰਨ 1939 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਪ ਦੇ ਵਾਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1952 ਤੋਂ 1964 ਤਕ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ, ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਮਤਭੇਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਕਾਂਗਰਸ ਛੱਡ ਕੇ ਸੁਤੰਤਰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜੀ, ਪਰ ਹਾਰ ਗਏ। ਆਪ ਨੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਆਖਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਲਈ ਆਪਾ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਇਸ ਦਿਨ ਵੱਡੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਨਤਕ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਮਰਨ ਵਰਤ ਕਿਉਂ ਰੱਖਿਆ?

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ 1961 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ੀ ਸੂਬਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਆਪਣਾ ਮਰਨ ਵਰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਉਹ ਮਰਨ ਵਰਤ ਜਾਰੀ ਰਖਣਗੇ। ਇਸ ਐਲਾਨ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਭਾਜਤਾ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਜਾਂਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ

ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਜੂਸ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਪੀ ਕੇ 48 ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਆਪਣਾ ਮਰਨ ਵਰਤ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਏ ਸੀ।

1965 ਵਿਚ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਮਰਨ ਵਰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਲਾਲ ਬਹਾਦੁਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਰਨ ਵਰਤ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਦਿਆਂ ਹੀ ਅਕਤੂਬਰ 1966 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰੀ ਲਾਲ ਨੰਦਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਐਕਟ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ। ਕਈ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਨਵੇਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਏ ਹਿਮਾਚਲ, ਹਰਿਆਣੇ ਅਤੇ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੰਗਾਨਗਰ) ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖ ਲਿਆ ਅਤੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਕਾਣੀ ਵੰਡ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਫਿਰ ਪੈਣਾ ਪਿਆ।

ਲੰਗਤਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦੋਂ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਫਿਟਕਾਰਾਂ ਪੈਣ ਲੱਗੀਆਂ ਤਾਂ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਕਮਰੇ ਉਪਰ ਅਗਨ-ਕੁੰਡ ਬਣਾ ਲਏ ਅਤੇ 17 ਦਸੰਬਰ 1966 ਨੂੰ ਮਰਨ ਵਰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਅਲਟੀਮੇਟਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾ ਮੰਨੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਗਨ ਕੁੰਡ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਸੜ ਮਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਐਲਾਨ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ, ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਜੈਦ, ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਸ਼ਰੀਹ, ਸ. ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਫੱਗੂਵਾਲ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਪੂਲੇ ਨੇ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸੜ ਮਰਨਗੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਦੁੱਧ ਪੀਣੇ ਮਜ਼ਨੂ ਮਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

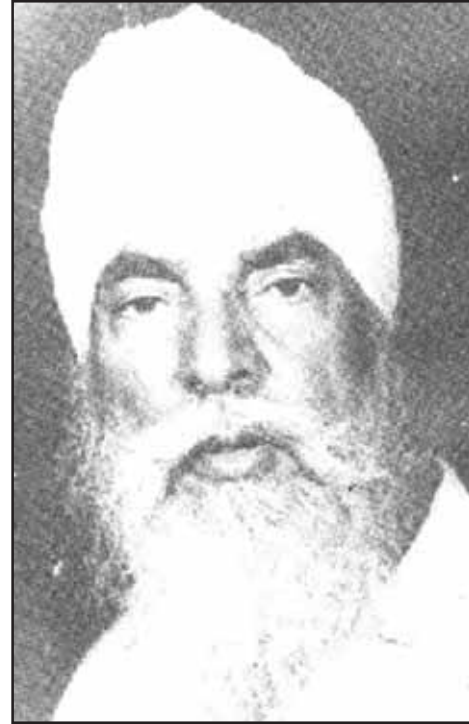
ਹਲਕਾ ਪੱਟੀ ਤੋਂ ਸ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦ ਜਿੱਤਿਆ ਸ. ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇੜੇ ਮਰਨ ਵਰਤ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਵਾਏ ਬਿਨਾ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮਰਨ ਵਰਤ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਆਖਰਕਾਰ ਸੜ ਮਰਨ ਦਾ ਦਿਨ ਆ ਗਿਆ। ਨੀਯਤ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਅਕਾਸ਼ ਵੱਲ ਵੇਖੀ ਜਾਣ, ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਢਾਈ ਵੱਜ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਕਿ ਇਕ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉਪਰੋਂ ਦੀ ਲੰਘਿਆ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਮੁਰਝਾਏ ਚਿਹਰੇ ਖਿੜ ਗਏ। ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ 'ਸ. ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਆ ਗਿਆ, ਸ. ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਆ ਗਿਆ' ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਕੋਈ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਪਿੱਛੋਂ ਸ. ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਆਏ ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਸਨ। ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦੂਜੀ ਮੰਜਲ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਅਤੇ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਉਪਰੰਤ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਖਲੋ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨ ਲਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਮਗਰੋਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਐਲਾਨ ਦੀ ਢਿੱਲ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੂਸ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਗੱਟ-ਗੱਟ ਕਰਕੇ ਪੀ ਲਿਆ। ਜਿੰਤ ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਗੂੰਜਣ ਲੱਗੇ। ਸ. ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ ਕਿ ਕੌਮ ਨਾਲ ਠੱਗੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਹੈ ਪਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦੀ ਅੱਗੇ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਟਿਕ ਨਾ ਸਕੇ। ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਭੇਦ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਕਿ ਸ. ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪ ਲਿਆਏ ਸਨ। ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਮੈਂਬਰ ਜਥੇਦਾਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਘਣੂਪੁਰ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ, ਜਿਉਂ ਹੀ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਰਨ ਵਰਤ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰੰਗਦਾਰ ਤਸਵੀਰ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਘਣੂਪੁਰ ਨੇ ਛਿੱਤਰ ਲਾ ਕੇ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਲਾਹਨਤ ਹੈ ਐਸੇ ਸਾਧ ਨੂੰ। ਫੋਟੋ ਫੱਟ ਗਈ।

ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਰਦਾਸ ਤੋਂ ਭਗੋੜੇ ਹੋ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਬਾਗਲਾ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਫਤ ਲਿਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਉਹ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਖ਼ੜੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਚੂਹੇ ਨੂੰ ਲੈ ਆਏ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਭੁੱਖ ਨਾ ਸਹਾਰ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਦੌੜ ਗਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ ਮਹੰਤ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਸਾਧ ਨੂੰ ਲਿਆ ਕੇ, ਮਰਨ ਵਰਤ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਵੀ ਭੱਜ ਗਿਆ।

ਫੇਰੂਮਾਨ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਗਸਤ 1969 ਨੂੰ ਰਈਆ ਵਿਖੇ ਇਕ ਕਾਨਫਰੰਸ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਆਪ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ

ਸਾਹਿਬ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨਗੇ, ਜਿਹੜੀ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਕਾਇਰਾਂ ਵਾਂਗ ਤੋੜੀ ਹੈ; ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਉਹ ਮਰਨ ਵਰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਗੇ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਰਦਾਸ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਆਪ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਉੱਤੇ ਖੇਡ ਜਾਣਗੇ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਰਨ ਵਰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤਾਂ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਮਨ ਭੰਗ ਕਰੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਪੱਤੀ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰੇ।

9 ਅਗਸਤ 1969 ਨੂੰ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਬਿਆਸ ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਰਪਟ ਲਿਖਵਾਈ ਕਿ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ ਖੁੱਲ੍ਹਮ-ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਾਖੰਡੀ ਅਤੇ ਧੌਖੇਬਾਜ਼ ਸਾਧ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ, ਪੰਥ ਦਾ

ਭਲਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਅਤੇ ਖੰਡਾ ਖੜਕਾਉਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਆਪ ਵਿਰੁੱਧ ਦਫ਼ਾ 9 ਅਧੀਨ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ 12 ਅਤੇ 13 ਅਗਸਤ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ, ਤੇ ਉਥੋਂ ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਿਕਿਓਰਿਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਦਫ਼ਾ 9 ਅਧੀਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਆਪ ਨੇ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਮਰਨ ਵਰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦਿਨੋਂ-ਦਿਨ ਵਿਗੜ ਰਹੀ ਹਾਲਤ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਫੈਮਿਲੀ ਵਾਰਡ ਦੇ ਕਮਰਾ 13 ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ. ਫੇਰੂਮਾਨ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਆਪ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਹੀ ਰਹੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। 27 ਅਕਤੂਬਰ 1969 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ 74 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਵਰਤ ਉਪਰੰਤ ਆਪ ਨੇ ਅੰਤਿਮ ਸਵਾਸ ਲਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਲੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ।

ਬੜੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। ਸ. ਫੇਰੂਮਾਨ ਭਾਵੇਂ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਰ ਆਪ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਆਪ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਾਇਮ ਰਖੇਗੀ। ਆਪ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਇਲਾਕਾ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਟਰੱਸਟ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰਈਆ ਵਿਚ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਕਾਲਜ, ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਤੇ ਬੁਤਾਲਾ ਵਿਚ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ-ਪੰਥ ਗੁਲਾਮ:

ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਅਗਸਤ 1969 ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਸੀਹਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਲਿਖਤ ਅਜੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ: 'ਮੈਂ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਘੋਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਇਹ ਜੀਵਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਥ ਅਜੇ ਵੀ ਗੁਲਾਮ ਹੈ। ਪੰਥ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਉੱਤੇ ਦੰਭੀ ਸੰਤਾਂ ਤੇ ਪੰਥ ਦੋਖੀਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਦੀ ਥਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਗਿਰਾਵਟ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੌਰਵ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਲਿਤਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖ ਕੇ ਅਤੇ ਜਿਉਂਦੇ ਸੜ ਮਰਨ ਦੇ ਅਰਦਾਸੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਇਰਤਾ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜ ਕੇ ਪੰਥ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਉੱਤੇ ਪੱਕਾ ਜੱਫਾ ਪਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੰਭ ਅਤੇ ਅਧਰਮ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ

ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸ਼ਰੀਕ ਕੁੰਡ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ (ਪੰਨਾ 48) ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਹਿ ਨਾਲ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਥ ਦੀ ਅਧੋਗਤੀ ਅਤੇ ਅਪਮਾਨ ਜੋ ਅੱਜ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅੱਗੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਧਰਮ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਜੋ ਅੱਜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚੋਂ ਸਾਧਾਂ, ਮਹੰਤਾਂ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਗ਼ੱਦਾਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਖਾਰਿਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰਾਂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਚ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਕੂੜ ਦੀ ਮੱਸਿਆ, ਅਤੇ ਦੰਭ ਦਾ ਜਾਲ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰ ਦਿੱਤਿਆਂ ਹੁਣ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਇਹ ਅਰਦਾਸੇ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਪ, ਪੰਥ ਦੇ ਮੁੜ ਉਠ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਾਪ ਬਿਨਾਂ ਸੀਸ ਦਿੱਤਿਆਂ ਧੋਤਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੰਭੀ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠਾਂ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਅਗਨੀ-ਕੁੰਡ ਪੁਕਾਰ ਪੁਕਾਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲੋਂ ਆਹੂਤੀਆਂ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤਾਂ ਭਗੌੜਾ ਹੋ ਕੇ ਪੰਥ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਹੁਣ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਦੇ ਕੇ ਪੰਥ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਲੀਡਰਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਗ਼ੱਦਾਰਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਾਸ਼ਚਿਤ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਥ ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦ ਪੰਥ ਅਥਵਾ ਸਿੱਖ ਹੋਮਲੈਂਡ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਵੱਲ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਸਕੇ। ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇਣ ਲੱਗਾ ਹਾਂ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਪਛਾਣਨ। ਮੇਰੇ ਮਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠਾਂ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਅਗਨੀ ਕੁੰਡ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਫੂਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਪੁਚਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਪੰਥ ਦੇ ਮਸੰਦਾਂ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਦੋਖੀਆਂ ਨਾਲ ਯਥਾਯੋਗ ਸਕੂਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਦੰਭ ਅਤੇ ਪਾਖੰਡ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਅਗਨੀਕੁੰਡ ਢਾਹ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਸੰਗਤਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮੇਰੀ ਤੁੱਛ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੰਥ ਦੀ ਬਾਹੁਤੀ ਕਰਨ, ਸੰਪੂਰਨ ਪੰਜਾਬ ਜ਼ਿਆਦਾਦ, ਸਿੱਖ ਹੋਮਲੈਂਡ ਅਮਰ ਰਹੇ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਖ਼ਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ

ਸ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ:

'ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਵਿਦਵਾਨ ਸ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਾਲਖ ਜਿਹੜੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਜਿਉਂਦੇ ਸੜ ਮਰਨ ਦੇ ਅਰਦਾਸੇ ਭੰਗ ਕਰਕੇ ਕਾਇਰ, ਦੰਭੀ, ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਬੇਮੁੱਖ ਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਭਗੌੜੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ, ਪੰਥ ਦੇ ਉੱਜਲ ਮੁੱਖ ਉੱਤੇ ਮਲੀ ਹੈ, ਉਹ ਧੋਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਲੀਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਜਿਹੜੇ ਝੂਠੇ ਦਾਅਵੇ, ਅਖੌਤੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਭਾਖੜਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਚਨਾਂ ਉੱਤੇ ਮੁੜ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਕੇ, ਉਹ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ ਨੇ ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਇਰ, ਦੰਭੀ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਗ਼ੱਦਾਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਉਂਦੇ ਸੜ ਮਰਨ ਦਾ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਛੱਤ ਉੱਤੇ ਅਗਨੀ ਕੁੰਡ ਬਣਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਗਿੱਦਤਾਂ ਵਾਂਗ ਭੱਜ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਉਂ ਪੰਥ ਦੇ ਅਵਿਸ਼ਟ, ਦਿੱਬ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪੀਡੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਸ਼ਹਾਦਤ ਸਿੱਖ ਹੋਮਲੈਂਡ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਪੰਥ ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸ. ਫੇਰੂਮਾਨ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਾਰ ਅਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਨਾ ਸਹਾਰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ 1972 ਵਿਚ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੁੜ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਪਰ 1973 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਬਹੁਮਤ ਲੈ ਗਈ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਜਿਉਂ ਦੀਆਂ ਤਿਉਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ ਲਟਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਤੁੜ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਨਵਾਂ ਪਾਲਸੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸ. ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਆਈ ਸੀ ਐਸ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਇੱਕ ਸੰਤ ਮੈਂਬਰੀ ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਲਗਾਤਾਰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਚੱਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਪਾਲਸੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਉਪਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦ ਲਈ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਖਰੜਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਜੋ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ।

ਹਰ ਆਖ ਜਾਗਤੀ ਹੈ, ਬੋਲਤਾ ਕੋਈ ਭੀ ਨਹੀਂ।

ਪੰਡੋਰਾ ਬਾਕਸ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਹਰ ਕੋਈ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੈ

ਓਧਰ ਪੰਡੋਰਾ ਬਾਕਸ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋ। ਬਿਲਕੁਲ ਡੁਨ-ਵੱਟਾ ਬਣੇ ਲੱਗਦੇ ਹੋ। ਜਿਹੜੇ ਕੁਝ ਬੋਲਦੇ ਵੀ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ, ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਧੜਕਣ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ ਖਾਮੋਸ਼ ਬਗ਼ਾਵਤ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਰੋਸ ਵਿਚ ਦਿਸ਼ਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਢਿੱਡ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਅਜੇ ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਹੀ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪੰਡੋਰਾ ਬਾਕਸ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਅਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਭੁੱਲਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਤੇ ਜਾਂ ਸਕਰੈਪ ਡੀਲਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ।

ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਡੋਰਾ ਬਾਕਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣ ਲਓ ਜਿਸ ਦੇ ਹੁਣ ਵਨ-

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
ਫੋਨ: 99150-91063

ਸੁਵੰਨੇ ਅਰਥ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਯੂਨਾਨ ਦੀ ਪਰੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਰਗੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਸਮਰਾਟ ਯੀਸਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਸੁੰਦਰ ਮੁਟਿਆਰ ਪੰਡੋਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਇੱਕ ਤੋਹਫਾ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਖਬਰਦਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਨਹੀਂ। ਵੈਸੇ ਇਸ ਤੋਹਫੇ ਨੂੰ 'ਸੁੰਦਰ ਧੋਖਾ' ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਦਾ ਮਿਲਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤ ਲੜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ 'ਅਣਵਿਆਹੀ ਮਾਂ' ਜਾਂ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਵਲ 'ਚਿੱਟਾ ਲਹੂ'।

ਪੰਡੋਰਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਗਿਆਸਾ ਤੂਫਾਨ ਬਣ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਣ ਖਲੋਤੀ ਕਿ ਆਖਰਕਾਰ ਦੇਖਾਂ ਤਾਂ ਸਹੀ ਪਈ ਇਸ ਬਾਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਕੀ! ਉਹ ਵਿਚਾਰੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ ਤੇ ਉਸਨੇ ਬਾਕਸ ਦਾ ਢੱਕਣ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਸਨੇ ਬਾਕਸ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ, ਪਾਪ, ਬਿਮਾਰੀਆਂ, ਦੁੱਖ, ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ, ਮੁਸੀਬਤਾਂ, ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ, ਧੋਖੇ, ਨਫਰਤਾਂ, ਈਰਖਾ, ਸਾੜਾ, ਪੱਖਪਾਤ, ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ, ਉਲਝਣਾਂ ਅਤੇ ਮਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਾਲੇ ਬੱਦਲਾਂ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਪੰਡੋਰਾ ਘਬਰਾ ਗਈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਕੀ ਕਰ ਬੈਠੀ। ਉਸਨੇ ਝਟਪਟ ਬਾਕਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਹੁਣ ਕੁਝ ਬਚਿਆ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕੇਵਲ ਉਮੀਦ ਹੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਕੱਲ ਪੰਡੋਰਾ ਬਾਕਸ ਨੂੰ ਨੈਤਿਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਸਬਕ

ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇੱਕੋ ਘਟਨਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧੁੜਕੂ ਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਭੁੱਲਰ ਦਾ ਪੰਡੋਰਾ ਬਾਕਸ ਜਿਵੇਂ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਹੁਣ ਉਹ ਸਾਰੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ., ਥਾਣੇਦਾਰ, ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰ, ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਪਟਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਡਰ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਵਾਰੀ ਆਈ ਕਿ ਆਈ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਸਾਰੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਸੱਦ ਵੀ ਲਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਕਿੰਨਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਘਰ ਬਣਾਏ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਈ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲਸ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਲੁੱਟ ਦੇ ਮਾਲ ਉੱਤੇ ਕਈ ਹੋਟਲ ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਬਾਹਰ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪੈਸੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ। ਈ.ਡੀ. ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਇੱਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭੁੱਲਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪੰਡੋਰਾ ਬਾਕਸ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਹੋਰ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਧੁੜਕੂ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿਚ ਛਾਈ ਇੱਕ ਡਰਾਉਣੀ ਚੁੱਪ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਕੰਨ ਵੀ ਸਾਰਿਆਂ ਕੋਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਉੱਥੇ ਪੰਡੋਰਾ ਬਾਕਸ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਰਥ ਵੀ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਟਰੰਪ ਨੇ ਪੰਡੋਰਾ ਬਾਕਸ ਜਿਵੇਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਵਪਾਰਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹਲਚਲ ਮੱਚ ਗਈ ਹੈ।

ਪੰਡੋਰਾ ਬਾਕਸ ਦਾ ਇੱਕ ਤਰਜਮਾ 'ਭਾਨੂਮਤੀ ਕਾ ਪਿਟਾਰਾ' ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਨੂਮਤੀ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ ਯੋਧੇ ਦੁਰਯੋਧਨ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੀ ਪਰ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੀ ਜੰਗ ਖਤਮ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਨੂਮਤੀ ਨੇ ਸੋਚਿਆ, ਪਈ ਮੇਰੇ ਕੁਨਬੇ ਦਾ ਹੋਰ ਕਿੱਤੇ ਖੂਨ ਖਰਾਬਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਸਿਆਣਪ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੁਨਬੇ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪਾਂਡਵ ਅਰਜਨ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਿਆ, ਉਥੋਂ ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਚਲੀ ਕਿ 'ਕਹੀਂ ਕੀ ਈਟ ਕਹੀਂ ਕਾ ਰੋਤਾ, ਭਾਨੂਮਤੀ ਕਾ ਪਟੋਰਾ'। ਯਾਨੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਉਲਟ ਦੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ। ਕਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਨੂੰ ਵੀ ਖਿਚਤੀ ਯੂਨੀਅਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਪੰਡੋਰਾ ਬਾਕਸ ਦੇ ਅਰਥ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ।

ਸੱਤਾ ਦੇ ਬਰਾਂਡਿਆਂ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਤਮਾਮ ਆਗੂ ਬੋਂਦਲੇ ਹੋਏ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖਣ ਤਕ ਨਾ ਤਾਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਬੋਲਿਆ, ਨਾ ਹੀ ਲੜੀਫੇ ਘੜਨ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਜੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਝ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿ ਹੁਣ ਕਿਹੜੇ ਲੜੀਫੇ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਤਿੱਖਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ-ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਨਤੀਜਾ 1967 ਦੀ ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਕਿਸਾਨ ਬਗ਼ਾਵਤ 'ਚ ਨਿਕਲਿਆ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਕਰੂਰ ਕਤਲੇਆਮ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹਬੰਦੀਆਂ ਰਾਹੀਂ 1970ਵਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦਬਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਪਰ ਇਹ ਪਛਾਤ ਆਰਜੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਲਹਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤਾਕਤ ਬਣ ਕੇ ਉੱਭਰੀ।

ਸੀਪੀਆਈ (ਐਮ.ਐਲ.) ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ 1970-72 ਦੀ ਪਛਾਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਕੇ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਉਸਾਰਿਆ। ਪੁਰਾਣੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ-ਝਾਰਖੰਡ ਵਿਚ ਲਹਿਰ ਮੁੜ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਸਮੇਤ ਚਾਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਪੂਰੇ ਦੰਡਕਾਰਣੀਆਂ ਖੇਤਰ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ-ਕਰਨਾਟਕ-ਕੇਰਲਾ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਕਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਤੱਕ ਇਸਦਾ ਵਧਾਰਾ-ਪਸਾਰਾ ਹੋਇਆ। ਸੀਪੀਆਈ (ਮਾਓਵਾਦੀ) ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਈ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਅਗਸਤ 2008 'ਚ ਮਨਮੋਹਣ-ਚਿਦੰਬਰਮ ਵੱਲੋਂ 'ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ' ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ

ਨੂੰ ਤਸੱਲੀਆਂ ਦੇਣ, ਤਰਨਤਾਰਨ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਮੂੰਹ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ, ਸਮੋਦੀਏ ਦਾ ਘੜੀ ਮੁੜੀ ਬੋਰ ਕਰਦਾ 'ਜ਼ੀਰੋ ਟਾਲਰੈਂਸ ਇਨਕਲਾਬ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਗੂੰਜ ਰਿਹਾ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਗਰਜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਾਜਵਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਚੀਮਾ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਅਕਸਰ ਇਹ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਠੋਕ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਸਿਰਫ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਹੀ ਜੁਗਨੂੰ

ਵਾਂਗ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਤਾਂ ਛੱਡੋ, ਸਗੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੱਪ ਸੁੰਘ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸਾਡੀ ਵਾਰੀ ਕਦੋਂ ਆ ਜਾਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੂਫਾਨ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤਾ ਲੰਘ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਪਾਠਕੋ, ਜੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤੂਫਾਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਦਿਨ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਡੋਰਾ ਬਾਕਸ ਦਾ ਢੱਕਣ ਤੁਰੰਤ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਭੁੱਲਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ ਵੀ ਪੱਧਰੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਸੁਖਤ-ਸਿਆਣੇ ਐਸੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ।

ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ: ਹਰ ਆਖ ਜਾਗਤੀ ਹੈ ਪਰ ਬੋਲਤਾ ਕੋਈ ਭੀ ਨਹੀਂ।

ਸੋ ਰਹੇ ਹਨ ਸਭ ਲੋਗ, ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਕੋਈ ਭੀ ਨਹੀਂ।

ਕਾਂਗਰਸੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵੱਡੇ ਲੀਡਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਹੁਣ! ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਚਹੇਤਾ ਰਹਿਆ! ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ

ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਤੇ ਬਾਦਲ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਬੰਟੀ ਰੋਮਾਣਾ ਬੋਤਾ ਜਿਹਾ ਬੋਲੇ ਨੇ। ਬਾਕੀ ਸਭ ਨੇ ਚੁੱਪ ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੀ ਕਿ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦਾ ਭਰਾ ਕੁਲਦੀਪ ਭੁੱਲਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਰਿਹਾ ਹੈ! ਮੌਜਾਂ ਮਾਣੀਆਂ ਖੂਬ! ਪਿਆਰ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਲਣ! ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਰਿਹਾ ਕਾਂਗਰਸ ਵੇਲੇ, ਮੌਜਾਂ ਮਾਣੀਆਂ! ਸੋ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਸਕਦੇ!

ਬਾਦਲ ਦਲ ਦਾ ਇਹ ਖਾਸ ਚਹੇਤਾ ਰਿਹਾ! ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਰਹੀ ਹੈ ਸਾਰਿਆਂ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ, ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਰਹੀ ਹੈ! ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਸਕਦੇ! ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਿਊਰੋਕਰੀਏਟਸ ਦੇ ਹੈੱਡ ਸ਼ੇਕ ਹੁੰਦੀਆਂ! ਹੱਥ ਮਿਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ! ਕਈ ਜਾਇਜ਼-ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ!

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਬਕੇ ਮਰਵਾਉਣੇ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਟੇ ਮਰਵਾਉਣੇ, ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਤੁੜਾਉਣੀਆਂ! ਐਵੇਂ ਬੋਤੀ ਸਰਕਾਰਾਂ, ਹਕੂਮਤਾਂ ਚੱਲਦੀਆਂ!

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਚੰਗੀਆਂ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨਾਂ, ਚੰਗੀਆਂ ਪੋਸਟਾਂ ਤੇ ਰਿਹਾ ਹੈ! ਚੰਗੀਆਂ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਤੈਨਾਤ ਰਿਹਾ ਹੈ! ਬਰਨਾਲਾ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਰਿਹਾ! ਕਹਿੰਦੇ ਚਿਤ੍ਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਫੜਕਣ ਦਿੰਦਾ!

ਉਦੋਂ ਢੀਂਡਸਿਆਂ ਤੇ ਬਾਦਲਾਂ ਦਾ ਖਾਸ ਰਿਹਾ ਇਹ! ਸੋ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਕਿ ਉਹ ਬੋਲਣਗੇ! ਆਪ ਹੀ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਤੈਨਾਤ ਕੀਤਾ! ਜਾਇਜ਼-ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕੰਮ ਕਰਾਏ ਹੋਣੇ! ਜੇ ਬੋਲਣਗੇ ਲੋਕਾਂ ਕਹਿਣਾ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਤੇ ਤੈਨਾਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹੋ!

ਹੁਣ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵੇਲੇ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਤਾਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ! ਲਿਆਉ ਜੀ ਮੈਨੂੰ, ਆਹ ਵੀ ਕਰਦਾਗਾ, ਉਹ ਵੀ ਕਰਦਾਗਾ, ਚੱਕਦਾਗੇ ਫੱਟੇ, ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰੋ! ਪਰ ਕੁੱਝ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ! ਇਹ ਲੁੱਟ ਖਸ਼ੂਟ ਹੁਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੋਣਾ! ਜਦੋਂ ਦਾ ਭਰਤੀ ਹੋਇਆ ਹੋਣਾ! ਉਦੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ 'ਤਾ ਹੋਣਾ! ਇੱਕ ਦਮ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਕਰਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ!

100 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਬਣਾ ਰੱਖੀ! ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ! ਇਹ ਉਦੋਂ ਬਣਦੀ ਜਦੋਂ ਅਫਸਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ Yes man ਬਣ ਜਾਣ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਫਸਰ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘਾਤਕ ਨੇ! ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਦੀ ਹੈ! ਅਫਸਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ! ਇਸ ਗਠਜੋੜ ਨਾਲ ਹੀ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਦਿਨ-ਦੁੱਗਣੀ ਰਾਤ-ਚੁੱਗਣੀ ਵੱਧਦੀ ਹੈ!

ਪੋਲੀਟੈਕਨੀਕਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਅਫਸਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹੁੰਦੇ ਕਿ (ਸਾਡੀ ਪੰਜ ਸਾਲ ਸਰਕਾਰ ਹੈ) ਜਿਹੜੇ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਮੰਨਣ, ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਾ ਡੰਡਾ ਪਰੇਡ ਕਰਨ!

ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ— ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ! ਕਹਿੰਦੇ ਜਲੰਧਰ ਸਰਕਾਰ ਹਾਊਸ ਵਿਖੇ ਠਹਿਰੇ ਸੀ!

ਉੱਥੇ ਆ ਗਏ 4-5 ਜਥੇਦਾਰ ਮਿਲਣ ਮਾਲਵੇ ਤੋਂ! ਤੇ ਮਸਲਾ ਵੀ ਕੋਈ ਮਾਲਵੇ ਦਾ ਸੀ ਟਰੱਕਾਂ ਦਾ! ਕਹਿੰਦੇ ਬਾਦਲ ਸਾਬੂ ਫਲਾਣਾ ਜੀ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੇ ਬਹੁਤ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ! ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋ ਜੀ, ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ!

ਬਾਦਲ ਸਾਬੂ ਕਹਿੰਦੇ, ਠੀਕ ਆ ਜੀ, ਮੈਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ! ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ PSO ਕਹਿੰਦੇ: ਕਾਕਾ ਜੀ ਆਹ ਨੋਟ ਕਰ ਲਵੋ! ਤੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਉ! ਸਿਆਸਤ ਦਾਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ! ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ! ਕਹਿੰਦੇ 'ਕਾਕਾ ਜੀ ਹੁਣ ਇਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਗਏ ਆ! ਟੈਟ ਤੁਸੀਂ ਕੀਤਾ! ਹੁਣ ਇਹ ਗੋਡਿਆਂ ਭਾਰ ਆ ਗਏ ਨੇ! ਹੁਣ ਠੰਢਾ ਕਰ ਦਿਉ ਕੰਮ ਨੂੰ!

ਮਤਲਬ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਦੇ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਨੂੰ ਟੈਟ ਕਰੋ ਤੇ ਮੇਰੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੱਕ ਲਿਆ ਕੇ ਗੋਡਿਆਂ ਭਾਰ ਬਿਠਾ ਦਿਉ!

ਦੂਜੀ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ—2012 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ:

ਮੇਰੇ ਦਾ ਸੀ ਐਲ ਐਲ ਏ ਜੈਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ! ਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ 58 ਤੋਂ 59 ਵਿਧਾਇਕ ਪੂਰੇ ਕਰਨੇ ਆ! ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. 'ਤੇ ਡਿਪੈਂਡ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ! ਜੈਨ ਸੀ ਕਾਲੋਨਾਈਜ਼ਰ! ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਲੋਨੀਆਂ 'ਤੇ ਟਾਇਟਨਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਅਫਸਰਾਂ ਕੋਲੋਂ! ਡਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਰਚਾ ਹੋ ਚੱਲਿਆ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦਾ! ਜੈਨ ਹੋਣੀ ਆ ਗਏ ਗੋਡਿਆਂ ਭਾਰ! ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਕਹਿੰਦਾ ਕਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਾਈਨ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਕਰ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ! ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜੁਆਇੰਟ ਕਰਾਇਆ ਤੇ ਫਿਰ ਜਤਾਇਆ ਤੇ ਆਪਣੇ 59 ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ! ਤੇ ਕਲੋਨੀਆਂ ਦੇ ਕੱਚੇ ਚਿੱਠੇ ਸਾਰੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ! ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤਦੇ ਨੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ!

ਪਰ ਹੁਣ ਬੋਤਾ ਜਿਹਾ ਫਰਕ ਪੈ ਗਿਆ ਕਈ ਅਫਸਰ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹੁਣ ਜਾਇਜ਼ ਕੰਮ ਕਰਾ ਲਉ, ਨਾਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ!

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹੈ ਮੈਡਮ ਧੰਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ। ਮੈਡਮ ਅਮਨੀਤ ਕੋਡਲ ਹੈ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਬਠਿੰਡੇ ਤੋਂ। ਡਾ. ਰਵਜੋਤ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ ਹੈ ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ.!

ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਰਹੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ!

ਨਕਸਲੀਆਂ ਦੇ 'ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ' 'ਚੋਂ ਉਠਦੇ ਸਵਾਲ

(ਸਫਾ 11 ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਨਕਸਲਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਕਈ ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਕਾਡਰ ਨੀਮ-ਫ਼ੌਜੀ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਮਾਓਵਾਦੀ ਉਥੇ ਡਟੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਦੇ ਹਨ ਇਹ ਵੱਖਰਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਕੀ ਆਦਿਵਾਸੀ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਛੱਡ ਦੇਣਗੇ? ਇਤਿਹਾਸ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯੁਗ-ਪਲਟਾਉ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਛਾਤਾਂ ਆਰਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਹਾਰਾਂ/ਪਛਾਤਾਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖ ਕੇ ਮੁੜ ਜਥੇਬੰਦ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤਾਕਤ ਬਣ ਕੇ ਉੱਭਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਰਿਆਸਤੀ ਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ (1946-51) ਸਮੇਂ ਨਹਿਰੂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫ਼ੌਜੀ ਐਕਸ਼ਨ ਦੇ ਦਬਾਅ ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਫਰੰਟ ਲਾਈਨ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਣੇ ਪਏ ਸਨ। ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀ ਜੁਝਾਰੂ ਧਾਰਾ ਖ਼ਤਮ

ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਤਿੱਖਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ-ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਨਤੀਜਾ 1967 ਦੀ ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਕਿਸਾਨ ਬਗ਼ਾਵਤ 'ਚ ਨਿਕਲਿਆ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਕਰੂਰ ਕਤਲੇਆਮ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹਬੰਦੀਆਂ ਰਾਹੀਂ 1970ਵਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦਬਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਪਰ ਇਹ ਪਛਾਤ ਆਰਜ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਲਹਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤਾਕਤ ਬਣ ਕੇ ਉੱਭਰੀ।

ਸੀਪੀਆਈ (ਐਮ.ਐਲ.) ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ 1970-72 ਦੀ ਪਛਾਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਕੇ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਉਸਾਰਿਆ। ਪੁਰਾਣੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ-ਝਾਰਖੰਡ ਵਿਚ ਲਹਿਰ ਮੁੜ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਸਮੇਤ ਚਾਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਪੂਰੇ ਦੰਡਕਾਰਣੀਆਂ ਖੇਤਰ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ-ਕਰਨਾਟਕ-ਕੇਰਲਾ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਕਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਤੱਕ ਇਸਦਾ ਵਧਾਰਾ-ਪਸਾਰਾ ਹੋਇਆ। ਸੀਪੀਆਈ (ਮਾਓਵਾਦੀ) ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਈ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਅਗਸਤ 2008 'ਚ ਮਨਮੋਹਣ-ਚਿਦੰਬਰਮ ਵੱਲੋਂ 'ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ' ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ

'ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਗ੍ਰੀਨ ਹੰਟ' ਨਾਂ ਦਾ ਨੀਮ-ਫ਼ੌਜੀ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜੰਗਲੀ-ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰ ਖਾਲੀ ਕਰਾ ਕੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਵਡਮੁੱਲੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਸੀਲੇ ਲੁੱਟਣ ਲਈ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਗਾਏ ਜਾ ਸਕਣ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿੱਢੇ 'ਸਲਵਾ ਜੁਡੂ' ਅਤੇ ਹੋਰ ਓਪਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਤਲੇਆਮ, ਤਬਾਹੀ ਅਤੇ ਉਜਾੜੇ ਕਾਰਨ ਆਮ ਆਦਿਵਾਸੀ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਸਫ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਗਏ।

ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦੇ ਜਾਬਰ ਅਨਿਆਂਕਾਰੀ ਸੁਭਾਅ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭਿਆਨਕ ਕਤਲੇਆਮ ਅਤੇ ਜਬਰ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਦਬਾਈਆਂ ਬਾਗ਼ੀ ਲਹਿਰਾਂ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਪਛਾਤ ਵੀ ਆਰਜ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਾਰਨ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਵਰਗੀਆਂ ਬਗ਼ਾਵਤਾਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਅੰਤਵਾਦ ਦੇ ਮੂਲ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਹਿਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਜੋ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਹਾਸੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕੇ ਤੇ ਦਬਾਏ ਹੋਏ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਠੱਸ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮਹਿਜ਼ ਫ਼ੌਜੀ ਹੱਲ 'ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਅੰਤਵਾਦ' ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਆਰਐੱਸਐੱਸ-ਭਾਜਪਾ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਮੂਲ ਹੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਪਰਜਾ ਦੇ 'ਕਰਤੱਵ' ਹਨ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਰਾਜ ਦੇ ਮੂਲ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਹਕੂਮਤੀ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਘੋਰ ਪਿਛਾਖਤੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਕਾਰਨ ਸਮਾਜਿਕ ਅਨਿਆਂ, ਨਾਬਰਾਬਰੀ, ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੂਟ, ਪੌਸ ਅਤੇ ਦਾਬੇ ਦਾ ਵਧਣਾ ਤੈਅ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਹਿ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਨਿਜ਼ਾਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਟੇਟ ਵਿਰੋਧੀ ਬਗ਼ਾਵਤਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਥਿਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਚੌਧਣੇ ਅੰਦਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਕੋਈ ਹਕੀਕੀ ਸਪੇਸ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜੋ ਰਸਮੀ ਸਪੇਸ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ

ਭਾਜਪਾ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਟੇਕ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਜਬਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰਬਾਂ ਦੇ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹਮਲੇ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਕਰਨ ਉੱਪਰ ਹੈ। 'ਸ਼ਹਿਰੀ ਨਕਸਲੀ' ਦੇ ਝੂਠੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਧੂੰਆਂਧਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਮਾਜਿਕ ਬੇਚੈਨੀ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਬੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਖ਼ਾਸ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਸਮੇਤ ਬੌਧਿਕ ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਸਿਖਰਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ।

ਜਿਹੜੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਬੇਰ-ਖਵਾਹ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਉੱਪਰ ਉਪਦੇਸ਼ਨੁਮਾ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ 'ਚ ਮਸਰੂਫ਼ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਊਰਜਾ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅੱਜ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਉੱਪਰ ਲਗਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੀਆਂ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਅਸਰਦਾਰ ਜਨਤਕ-ਜਮਹੂਰੀ ਵਿਰੋਧ ਉਸਾਰਿਆ ਕਿਵੇਂ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਠੱਸ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਕੀ ਹੋਵੇ।

ਮਾਓਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੇ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਅਤੇ ਦਰੁਸਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਹਿਦ ਦਾ ਛੱਤਾ-ਹੰਸ ਰਾਜ ਪ੍ਰਭਾਕਰ

ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਆਪਣੇ ਕੱਦ ਵਾਂਗ ਲੰਮਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਵਾਂਗ ਵਰਿਆਮ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹਸਤਾਖਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਮੁੱਢੋਂ-ਮੁੱਢੋਂ ਸਿਫਤੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਂਦੀ। ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਵਾਰਤਕ ਲਿਖੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਰੰਗ ਵੀ ਕਹਾਣੀ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਲੇਖਕ ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬੜੇ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸੂਤ ਅਟੇਰਦੀ ਕਿਸੇ ਤ੍ਰੀਮਤ ਦਾ ਗਲੇਟਾ ਉਪੜਦਾ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਚੋਟਕ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੀ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਅਮਲ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਏਧਰ-ਓਧਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲੱਭਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਸੂਰਤਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ।

‘ਚਾਚਾ! ਸੁਣਿਐ! ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਘੱਲੀਆਂ ਨੇ। ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਲੈਣੀਆਂ ਨੇ।’ ਚਾਚਾ ਸੂਰਤਾ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ, ‘ਵਰਿਆਮ ਸਿਹਾ! ਜਿੰਨੀਆਂ ਮਰਜੀ ਲੈ ਜਾ। ਆ ਮੇਰੇ ਨਾਲ।’

ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤੁਤੀ ਵਾਲੇ ਕੋਠੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਨੁੱਕਰੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਦੋ ਬੋਰੀਆਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ, ‘ਲੈ, ਲੈ ਜਾ ਜਿੰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਨੇ। ਪੜ੍ਹ-ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੌਤ ਜਾਈ।’

ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 647-535-1539
+91-98726-02296

ਐਵੇਂ ਕੋਈ ਭੈਣ ਦੇਣਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਲੈਣ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ!’

ਅਸੀਂ ਕੁੱਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਬੋਰੀਆਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ‘ਮੁਕਾ’ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਇੱਥੇ ਹੀ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਥ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਹੁਲਾਰਾਵਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਹਨੂੰ ਖ਼ਿਆਲ ਆਇਆ, ‘ਉਏ! ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਵੀ ਤਾਂ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਨੇ। ਓਧਰ ਹੱਲਾ ਮਾਰੀਏ!’ ਫਿਰ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੀ ‘ਹੱਲਾ ਮਾਰਨ’ ਦੀ ਇੱਕ ਤਰਕੀਬ ਸੋਚੀ।

ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਰਕੀਬ ਬਾਰੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਲਈਏ ਜੋ ਇਸ ਤਰਕੀਬ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵੀ ਹੋਇਆ ਪਰ ਜਿਸਨੇ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਹੀ ਮੇਰੀ ਏਨੀ ‘ਸਹਾਇਤਾ’ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਹਿਦ ਦਾ ਛੱਤਾ ਭਰ ਕੇ ਚੋਣ-ਚੋਣ ਕਰਨ ਲੱਗਾ।

ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਮੇਰਾ ਅਧਿਆਪਕ ਮਾਸਟਰ ਹੰਸ ਰਾਜ ਪ੍ਰਭਾਕਰ। ਹੰਸ ਰਾਜ ਹਿਮਾਚਲ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਪਹਿਲੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹਦੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ, ਉਹਨੇ ਚਿੱਟੇ ਲੱਠੇ ਦਾ ਕਮੀਜ਼-ਪਜਾਮਾ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਛੇਵੀਂ-ਸਤਵੀਂ ਵਿਚ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪ ਲੱਗਦਾ। ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਦਾ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਕਰਦਾ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਬੰਦੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵੇਖੇ-ਸੁਣੇ ਸਨ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਵੱਲ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਸਿਗਰਟ ਪੀਣ ਦੀ ਭੈੜੀ ਆਦਤ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹਦਾ ਪੀਰੀਅਡ ਮੁੱਕਦਾ; ਉਹ ਸਕੂਲ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਲੰਘ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਪਲ ਕੰਧ ਦੇ ਉੱਤੋਂ ਦੀ ਸਿਗਰਟ ਦਾ ਧੂੰਆਂ ਵਰੋਲਾ ਬਣ ਕੇ ਉੱਚਾ ਉੱਠਣ ਲੱਗਦਾ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਝਾਕੀ ਹੁੰਦੀ। ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ, ‘ਔਹ ਚੱਲ ਪਿਆ ਜੇ ਬੰਬੂ ਕਾਟ!’

ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਮਾਹਰ ਸੀ। ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਕਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਉਹਦੀ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਅੱਜ ਵੀ ਚੇਤੇ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਆਖ ਲਗਨਾ’ ਨੂੰ ਵਾਕ ਵਿਚ ਵਰਤੋਂ। ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਵਾਕ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਗੱਲ ਜਿਹੀ ਨਾ ਬਣਦੀ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਆਖ ਲਗਨਾ, ਨੀਦ ਆ ਜਾਨਾ। ਆਖ ਲਗਨਾ-ਕਿਸੀ ਸੇ ਪ੍ਰੇਮ ਹੋ ਜਾਨਾ। ਜਬ ਆਖ ਲਗਤੀ ਹੈ ਤੋਂ ਆਖ ਨਹੀਂ ਲਗਤੀ!’ ਉਹਦੀ ਇਹ ਮਿਸਾਲ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲੀ।

ਪਰ ਏਥੇ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਵਾਲੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਉਸ ਹੱਲਾ-ਬੋਲੀ ਤਰਕੀਬ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅਸੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਕਰ ਆਏ ਹਾਂ। ਹੰਸ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਚਾਰਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਖੁਦ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ। ਅਤਰ ਤੇ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚੀ ਤਰਕੀਬ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ

ਪੁਸਤਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ‘ਚੋਂ ਕਢਵਾਉਣੀ। ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਟਾਈਟਲ ਵਾਲੀ ਜਿਲਦ ਉਖਾੜ ਲੈਣੀ ਅਤੇ ਜਿਲਦ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪਿਛਲੀ ਜਮਾਤ ਦੀ ਓਡੋ ਕੁ ਆਕਾਰ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਲੇਵੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦੇਣੀ। ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣੀ। ਉਸ ਨੇ ਟਾਈਟਲ ਵੇਖ ਕੇ ਆਖਣਾ, ‘ਠੀਕ ਹੈ! ਅਲਮਾਰੀ ‘ਚ ਰੱਖ ਦਿਓ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਨ-ਪਸੰਦ ਕਿਤਾਬ ਲੈ ਲਓ ...।’

ਉਸਨੂੰ ਸਾਡੇ ‘ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਰਤੂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ੌਕ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬਹੁਤ ‘ਲਾਇਕ ਅਤੇ ਹੋਣਹਾਰ’ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਗਿਣੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਸਾਂ। ਉਥੇ ਵੀ ਉਹ ਸਾਡੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਨੂੰ ਸਨੇਹ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਦਾ ਸੀ ਤੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ, ‘ਜੇ ਪੁਸਤਕ ਆਪ ਕੋ ਅੱਡੀ ਲਗਤੀ ਹੈ, ਲੈ ਜਾਓ। ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜਲਦੀ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦੇਣਾ ਔਰ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਔਰ ਪੁਸਤਕ ਲੈ ਜਾਣਾ। ਮੁਝੇ ਸਾਹਿਤਕ ਪੜ੍ਹਨੇ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅੱਡੇ ਲੱਗਤੇ ਹੈ।’ ਤੁਮ ਭੀ ਹਮਾਰੇ ਬਹੁਤ ਅੱਡੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋ।’

ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ‘ਏਨੇ ਅੱਡੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ’ ਨਹੀਂ ਸਾਂ, ਜਿੰਨੇ ਉਸਨੇ ਸੋਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਹਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਚੋਰ ਸਾਂ। ਸਾਡੇ ਘਰ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਬਣਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਰੱਦੀ ਇਕੱਠੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਭਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਉੱਤਮ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ, ਉਰਦੂ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ, ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫ਼ਿਰ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਰੂਲਾ, ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਛਪ ਚੁੱਕੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਹੀ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਦੇ ‘ਗੋਦਾਨ’, ‘ਨਿਰਮਲਾ’ ਤੇ ਹੋਰ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹੇ। ਉਪਦਰ ਨਾਥ ਅਸ਼ਕ, ਯਸ਼ਪਾਲ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ‘ਮਾਲਾ-ਮਾਲਾ’ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਕ ਅਲਮਾਰੀ ਉਰਦੂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਵੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਰਦੂ ਸਾਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਬਹੁਤ ਸਾਲਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕਿਤੇ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮਾਸਟਰ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਸਾਂ। ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਹੰਸ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਾ ਮੇਰਾ ਅਤੇ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਉਦੋਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਕੂਲ ਮਾਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਦਲੀਆਂ ਦੂਰ-ਦਰਾਜ਼ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਬਹਾਨਾ ਇਹ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਮਾਸਟਰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂ ਨੇੜੇ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ, ਫਰਲੇ ਮਾਰ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂ ਵਾਹੀ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੌਕ ਸੀ ਕਿ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਚੋਣਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ 1971 ਦਾ ਸਾਲ ਸੀ। ਹੰਸ ਰਾਜ ਨੇ ਬਦਲੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਵੇਂ ਆਏ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦਾ ਚਾਰਜ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਚਾਰਜ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਇਹ ਗੱਲ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕਿ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤਾਂ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭੇਸ ਵਟਾ ਕੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚੋਂ ਗਾਇਬ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਗਾਇਬ ਹੋਈਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਬਣਦੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖ਼ਾਹਾਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਚੁਰਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਹ 1957-58-59-60 ਦੇ ਸਾਲ ਸਨ।

ਉਦੋਂ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵੀ ਮਸਾਂ ਦੋ ਢਾਈ ਰੁਪਏ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਵਿਚਾਰਾ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਇਹ ਪੈਸੇ ਕਿੱਥੋਂ ਭਰਦਾ! ਕਿਤਾਬਾਂ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਬੜੀ ਅਚੰਭੇ ਭਰੀ ਸੀ। ਬਾਹਰਲੇ ਟਾਈਟਲ ਤੇ ਜਿਲਦਾਂ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਸਨ, ਪਰ ਵਿਚ ਰੱਦੀ ਕਿਤਾਬਾਂ। ਇਹ ਕਿਸ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ! ਕੌਣ ਦੱਸੇ? 1956 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1971 ਤੱਕ ਬਹੁਤ ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਰ

ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਭਲਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕੁੱਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਹੀ ਬਦਲੀਆਂ ਰੱਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤੇ ਹੰਸ ਰਾਜ ਦੋਬਾਰਾ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਹੀ ਆ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ਤੱਕ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਸੁਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦਾ ਚਾਰਜ ਵੀ ਉਸ ਕੋਲ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਅਜਿਹੀ ‘ਅਧੂਰੀ’ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਆਪਕ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਖਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਕੇ ਸੁਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਦਾ ਸਹਿਕਰਮੀ ਬਣ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਜਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਹਨੂੰ ਸਹਿਜ-ਭਾਅ ਪੁੱਛਿਆ, ‘ਗੁਰੂਦੇਵ! ਸੁਣਿਐ! ਤੁਹਾਡੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ।’

ਉਸ ਨੇ ਬੜੀ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ‘ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਹਨੇ ਇਹ ਕਰਤੂਤ ਕੀਤੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਵੇਲੇ ਵੇਖਾਂਗੇ ...।’ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹ ਪੂਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਛੱਡ ਕੇ ਠੁੱਕਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਸੀ।

‘ਜੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸ ਕਿਤਾਬ-ਚੋਰ ਦਾ ਪਤਾ ਦੱਸਾਂ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਕੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿਉਂਗੇ? ‘ਸਜ਼ਾ ਉਹਨੂੰ ਮੈਂ ਕੀ ਦੇਣੀ ਏ’। ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਠਾਣੇਦਾਰ ਲੱਗਾਂ? ਨਾਲੇ ਉਹਨੇ ਹੁਣ ਕਿੱਥੇ ਲੱਭਣਾ ਏ! ਲੱਭ ਵੀ ਜਾਊ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾ!’ ‘ਚੋਰ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠਾ ਏ!’

ਉਹਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਮੁੜ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ, ‘ਹੈਅ! ਸੱਚ ਕਹਿੰਦਾ ਏ?’ ਕਦੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਚੋਰੀ? ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਤੇ ਅਤਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਰਤੂਤ ਬਿਆਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਮੁਸਕਰਾਇਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ‘ਹੁਣ ਤੂੰ ਹੀ ਕਰਾਏਂਗਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਛੁਟਕਾਰਾ?’

ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ ਪਿਆਰੇ ਲਾਲ ਮੇਰੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰਾ ਕਦਰਦਾਨ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਗਏ ਤੇ ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ ਪਿਆਰਾ ਲਾਲ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਹੁ-ਬ-ਹੁ ਸੁਣ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਤੇ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਅਧਿਆਪਕ ਹੱਸੀ ਜਾਣ।

‘ਵੇਖ ਲੋ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਜੀ! ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦਾਂ ਦੇ ਕਾਰੇ? ਇਹ ਕੁੱਝ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਸਾਓ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ।’ ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ ਨੂੰ ਹੱਸਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਮਾਹੌਲ ਸੁਖਾਵਾਂ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਨਾਸਬ ਮੌਕਾ ਜਾਣ ਕੇ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਬੇਨਤੀ ਉਸ ਅੱਗੇ ਰੋੜ੍ਹ ਦਿੱਤੀ, ‘ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਭਉਜਲ ‘ਚੋਂ ਪਾਰ! ਦਾਸ ਆਪ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹੀ ਖੜੋ ਹਨ!’

ਪਿਆਰਾ ਲਾਲ ਹੱਸੀ ਜਾਵੇ। ਫਿਰ ਕਹਿੰਦਾ, ‘ਪਹਿਲਾਂ ਗੁੰਮ ਹੋਈਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਬਣਾਓ ਗੁਰੂ ਚੇਲਾ ਮਿਲ ਕੇ।’

ਅਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜੋ ‘ਗੁੰਮ’ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ ਪਿਆਰੇ ਲਾਲ ਕੋਲੋਂ ‘ਸਿਓਂਕ ਖਾ ਗਈ’ ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਇਹ

ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਟਵਾਈਆਂ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਚੋਰੀ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੇਖਕ ਬਣਨ ਵਿਚ ਮਾਸਟਰ ਹੰਸ ਰਾਜ ਦੇ ਸਹਿਜ ਤੇ ਅਛੇਪਲੇ ਯੋਗਦਾਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਚੋਰੀ ਕਰ ਕੇ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸਮੁੰਦਰ ਖੋਲਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਚੰਗਾ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨਾ ਮੇਰਾ ਪਹਿਨਣ-ਪੱਚਰਣ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਮੇਰਾ ਹੰਸ ਰਾਜ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਦਾ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਅਸੀਂ ਕਈ ਸਾਲ ਇਕੱਠਿਆਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਇਆ। ਮੇਰੇ ਉਸ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਹੰਸ ਰਾਜ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਮੇਰੇ ਸਮੇਤ ਉਹਦੇ ਤਿੰਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਓਸੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਸਹਿਕਰਮੀ ਬਣ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਹੰਸ ਰਾਜ ਦੀ ਬੜੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵਿਦਾਇਗੀ ਪਾਰਟੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੁੜੀਆਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਤੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬੋਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਮੈਂ ਲੇਖਕ ਬਣਨ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਗੁੱਝੇ ਤੇ ਸਹਿਜ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਦੂਹਰੇ ਹੋ ਗਏ।

ਹੰਸ ਰਾਜ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਵੇਲੇ ਸੁਰ ਸਿੰਘ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੁਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਏਨੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਪੜ੍ਹਾਏ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਔਖੀ ਹੈ, ਪਰ ਏਨਾ ਨਿਸਚੈ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਗਭਗ ਹਰੇਕ ਘਰ ਵਿਚ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਗਿਆ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਹੰਸ ਰਾਜ ਦੀ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬੜੀ ਇੱਜ਼ਤ ਸੀ। ਕੇਵਲ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਅਧਿਆਪਕ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਸੁਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਏਥੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ, ਬੱਚੇ ਜੰਮੇ, ਪੜ੍ਹੇ ਤੇ ਵੱਡੇ ਹੋਏ। ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਵਾਇ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਉਸ ਕੋਲ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਲਈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵਸੀਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ‘ਮਹਿਲਾਂ ਦੀ ਪੱਤੀ’ ਵਿਚ ਇੱਕ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕੱਟ ਦਿੱਤੀ।

ਉਹ ਦਾਰੂ ਪੀਣ ਦਾ ਵੀ ਸ਼ੌਕੀਨ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡ ਪਰਤ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਤੇ ਡਰਾਇੰਗ ਮਾਸਟਰ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਤਿੱਖੇ ਕਦਮੀ ਅੱਗੋਂ ਆਉਂਦੇ ਮਿਲੇ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, ‘ਗੁਰੂਦੇਵ ਕਿਧਰ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਨੇ? ਬੈਕੇ ਚੱਲੋ ਓ? ਕਿਉਂ? ਕਿਧਰ?’

ਸਾਡੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦਾ ਸੁਇਉ ਪਾਰਲਾ ਪਿੰਡ ਬੈਕਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਬੈਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕੰਮ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ, ‘ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ! ਸਾਡਾ ਪੈਂਡਾ ਖੋਟਾ ਨਾ ਕਰੇ। ਦੋ ਫ਼ਰਲਾਂਗ ਰਹਿ ਗਏ ਨੇ ਸਾਰੇ। ਅਸੀਂ ਪਰਸੋਂ ਦੇਵਾਂ ਨੇ ਸਹੁੰ ਪਾਈ ਸੀ ਕਿ ‘ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ ਪੀਣੀ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਗੁਰੂਦੇਵ ਕਹਿੰਦੇ, ‘ਕਦੀ ਨਾ ਪੀਣ ਵਾਲੀ ਏਡੀ ਕਰਤੀ ਸਹੁੰ ਨਾ ਪਾਓ। ਕਦੀ ਨਾ ਕਦੀ ਤਾਂ ਪੀਣੀ ਪੈ ਹੀ ਸਕਦੀ ਏ। ਐਂ ਕਰਦੇ ਆਂ ਕਿ ਇਹ ਸਹੁੰ ਪਾਈਏ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੂਹ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੀਣੀ। ਕੱਲ੍ਹ ਦੀ ਦਿਹਾੜੀ ਅਸੀਂ ਔਖਿਆਂ-ਸੋਖਿਆਂ ਬਿਨਾਂ ਪੀਤਿਆਂ ਲੰਘਾ ਲਈ ਪਰ ਅੱਜ ਦਿਨ ਲੰਘਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਛੇਤੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੂਹੋਂ ਪਾਰ ਜਾ ਲੈਣ ਦਿਉ; ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਛੇਤੀ ਕਰ ਸਕੀਏ!’

ਉਹਨੇ ਡੱਬ ਵਿਚੋਂ ਅਧੀਆ ਕੱਢ ਕੇ ਵਿਖਾਇਆ। ਮੈਂ ਹੱਸਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਜੇਤੂ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ‘ਪਾਨੀਪਤ ਦਾ ਮੈਦਾਨ’ ਛਡਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਕੂਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਹੰਸ ਰਾਜ ਜਦੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਰਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਦਾ ਮੈਨੇਜਰ ਸਾਂ ਤੇ ‘ਮੈਨੂੰ’ ਅਧਿਆਪਕ-ਅਧਿਆਪਕਾਵਾਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਵੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੰਸ ਰਾਜ ਨੂੰ ਫ਼ੀਸਾਂ ਉਗਰਾਹੁਣ ਤੇ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਲਰਕ ਤੇ ਉਹਦੀ ਧੀ ਸੁਨੈਨਾ ਨੂੰ ਅਧਿਆਪਕਾ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੁੰਡੇ ਉਸਦੇ ਬਹੁਤੇ ਕਾਬਿਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਨਿਕਲੇ।

ਮਾਸਟਰ ਹੰਸ ਰਾਜ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਰ ਘਰ ਵਿਚ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਬਲੂ ਸਟਾਰ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਾਤ ਜਿਹਾ ਪੈ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਭਾਈ-ਚਾਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਲੱਗੇ ਕਰਫਿਊ ਵਿਚ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ, ਸੀ ਆਰ ਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਔਖ ਬਚਾ ਕੇ, ਲੋੜਵੰਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ‘ਸੌਦਾ-ਪੱਤਾ’ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ, ਦੋਵਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਇੱਕ ਬਰੀਕ ਜਿਹੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਦੇ ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ‘ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ’ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਕਦੀ ਕੋਈ ਦੱਸ-ਪੁੱਖ ਸੁਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੰਸ ਰਾਜ ਪ੍ਰਭਾਕਰ, ਜੋ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਤੀਹ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕਰਫਿਊ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਰੇਕ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਆਮ ਦਿਨਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਕੋਈ ਪੁਰਾਣਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ‘ਜਲ-ਪਾਣੀ’ ਦੀ ਸਲੂ ਮਾਰਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਾ-ਖੁਸ਼ੀ ਆਪਣੀ ‘ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ’ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਹਮਦਰਦ ਉਹਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਵਰਜਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਹੱਸ ਕੇ ਆਖਦਾ, ‘ਕੀ ਕਰਾਂ! ਅੱਜ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਕੋਲੋਂ ਪੀਦਾ ਤਾਂ ਦੂਸਰਾ ਕੋਈ ਹਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਈ ‘ਬੁੱਕ’ ਕਰ ਲੈਂਦਾ; ਅਖੇ, ‘ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਕੱਲ੍ਹ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਆਇਓ, ਪਹਿਲੇ ਤੋੜ ਦੀ ਪਈ ਏ ਮੇਰੇ ਕੋਲ! ਉਥੇ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਰ ਘਰ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਨ ਕੋਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਾਂ ਸੂਈ ਹੈ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਕੈਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੀ ਝਾਕ ਜਾਏ!’

ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, ‘ਰਾਤੀ ਮੈਨੂੰ ਚੰਨੂ ਮਿਲ ਪਿਆ। ਗਲੀ ‘ਚੋਂ ਲੰਘਦਾ, ਦੋ ਤਿੰਨ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ।’ ਉਸਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ‘ਖਾਤਕੂਆਂ’ ਨਾਲ ਤੁਰੇ ਤੇ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਦੇ ‘ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ’ ਬਣੇ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਆ, ‘ਦੋ ਸਟੋਨਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਵੀ ਨਾਲ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਗੋਡਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, ‘ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਐਸ ਵੇਲੇ ਘਰ ਬਿਹਾ ਕਰੋ; ‘ਮਾਲ ਅਸਬਾਬ’ ਆਖੋ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਘਰੇ ਅਪੜਾ ਦਿਆ ਕਰਾਂਗੇ!’ ਮੇਰੇ ਪੈਰ ਉੱਖੜਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, ‘ਚੱਲੋ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਘਰ ਛੱਡ ਆਵਾਂ।’ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੇ ਬੂਹੇ ਤੱਕ ਛੱਡ ਕੇ ਗਏ ਉਹ। ਸਾਡੇ ਇਹ ਮੁੰਡੇ ਸਾਨੂੰ ਮਾਰਨਗੇ? ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਰਤੀ ਭਰ ਵੀ ਡਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।’

ਇਹ ਮੁਹੱਬਤ ਤੇ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਉਹਦੀ ਕਮਾਈ ਸੀ। ਇਹੋ ਕਮਾਈ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਰਹੀ ਤੇ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਉਹਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਹੰਸ ਰਾਜ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਵੀ ਟੋਟਾ ਟੋਟਾ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਕਰੋਨਾ ਕਾਲ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ। 2020 ਦਾ ਸਾਲ। ਉਤੋਂ ਭਾਦੋਂ ਦਾ ਵੱਟ ਜਿਹੜਾ ਮੱਕੀ ਗੁਡੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਧ ਬਣਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਉਦੋਂ ਬਿਆਸ ਪਿੰਡ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਮੁਕੰਦਪੁਰ ਆਇਆ ਬੈਠਾ ਸਾਂ। ਮੇਰਾ ਵਕਤ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਲਿਖਦਿਆਂ ਲੰਘੀ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਬਾਬਾ ਭਾਦੋਂ ਦੇ ਵੱਟ 'ਚ ਨਿਵਾਲ ਹੋਇਆ ਮੱਖੀਆਂ ਉਡਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੱਛਰ ਨਾ ਸੌਣ ਦਿੰਦੇ। ਉਹਦੀ ਵਾਪਸ ਵਲਾਇਤ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਬਿਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣ ਰਹੀ। ਲੰਡਨ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣਾਂ ਬੰਦ ਸਨ। ਸਬੱਬੀ 'ਬੁਲਿਟਨ' ਚੈਨਲ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਿਆਸ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੀਡੀਓ

ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 647-785-1661

ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਰਾਹੀਂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬੇਨਤੀ ਦੁਹਰਾਈ ਤੇ ਦੁਹਾਈ ਪਾਈ ਕਿ ਕੋਈ ਸ਼ੁਭਚਿੰਤਕ ਉਹਦੀ ਮਦਦ ਕਰੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਾ ਦੇਵੇ। ਉਹ ਰੋਟੀ ਖਾਣੀ ਛੱਡ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਤੇ ਭਾਰ ਘਟ ਕੇ 44-45 ਕਿਲੋ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਥਾਨਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਭੈਣੀ ਨੇ ਫੋਨ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬਾਬੇ ਦਾ ਮੰਦਾ ਹਾਲ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਉਹਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਮੇਰੇ ਤਕ ਪੁਰਾ ਦਿੱਤਾ।

ਬਾਬੇ ਨੇ ਬਿਆਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਮੈਨੂੰ ਲਿਖਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਉਹਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਫੋਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੱਖਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਉਂਜ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਉਚਾ ਸੁਣਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਫੋਨ ਮਿਲਾਇਆ। ਬਾਬੇ ਦਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਤੇ ਬਾਬੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਫੋਨ ਫੜਿਆ ਤੇ ਪੈਂਦੀ ਸੱਟੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤੁਰਤ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਗੇੜ ਕਰੋ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਏਥੇ ਪੈਦਰਾਂ ਦਿਨ ਨੀ ਕੱਟ ਸਕਦਾ। ਮੇਰਾ ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ ਛੁੱਟ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਤੋਰਾ ਫੇਰਾ ਨੀ। ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਆ ਮੇਰਾ। ਮਰ ਚੱਲਿਆਂ ਮੈਂ। ਕਰੋ ਕੋਈ ਹੀਲਾ, ਚੜ੍ਹਾਓ ਮੈਨੂੰ ਜਹਾਜ਼। ਵਲੈਤ ਜਾ ਕੇ ਬਚ-ਜ਼ੁੱ। ਓਥੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰੋ। ਏਥੇ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਫਾਇਦਾ? ਮਾਰ ਲਿਆ ਮੈਨੂੰ ਗਰਮੀ ਨੇ, ਮੱਖੀਆਂ ਤੇ ਮੱਛਰਾਂ ਨੇ। ਬੈਠਾ ਉਡਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਲੋਨੇ (ਕੋਵਿਡ) ਕਰਕੇ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਆ ਮੇਰਾ। ਬਾਹਰ ਕਿਤੇ ਜਾ ਨੀ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲ ਨੀ ਸਕਦਾ। ਆਹੀ ਹੱਲ ਆ ਹੁਣ, ਕੋਈ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਾਓ ਦੇਵੇ। ਅਗਾਂਹ ਆਪੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਾਲੇ ਸੰਭਾਲ ਲੈਣਗੇ। ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਆ ਮੈਨੂੰ। ਪਛਾਣ ਲੈਣਗੇ ਬਈ ਓਹੀ ਆ ਮੈਰਾਬਨ ਦੌੜਾ ਵਾਲਾ ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ। ਬਾਬਾ ਦਬਾਦਬ ਬੋਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ,

ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ

ਕਿਤੇ ਫੋਨ ਵਿਚਾਲਿਓਂ ਈ ਨਾ ਕੱਟਿਆ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਬਾਬੇ ਨੂੰ 2000 ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਸਾਂ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲੰਡਨ ਦੀ ਮੈਰਾਬਨ ਦੌੜ ਲਾਈ ਸੀ। 2003 ਵਿਚ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੀ ਵਾਟਰਫਰੰਟ ਮੈਰਾਬਨ ਦੌੜ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੈਂ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ-ਗਿਲਦਾ ਤੇ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਉਹਦਾ ਦੁਹਾਈਆਂ ਪਾਉਂਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਫਿਕਰਾਂ 'ਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਲੋਕਡਾਊਨ ਕਾਰਨ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਉਡਾਣਾਂ ਬੰਦ ਹੋਣ ਵਰਗੀਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਮਿਲਣ ਆਏ ਤੇ ਮਿਲ ਕੇ ਮੁੜਨ ਵਾਲੇ ਮੁਸਾਫਿਰ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਉਡਾਣਾਂ ਤਾਂ ਅਸਲੋਂ ਬੰਦ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਵਲੈਤ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਕਿਧਰ ਦੀ ਜਾਂਦਾ?

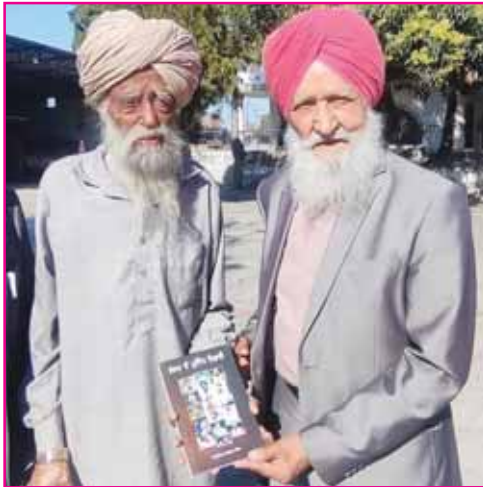
ਮੈਂ ਵੀ ਬਾਬੇ ਵਾਂਗ 2019-20 ਦਾ ਸਿਆਲ ਕੱਟਣ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸਾਂ। ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਬਿਆਸ ਪਿੰਡ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸੱਦਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ। ਉਹ 2014 'ਚ ਸਪੋਰਟਸ ਅਕੈਡਮੀ ਚਕਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਮਾਡਰਨ ਸੱਬਾਂ 'ਚ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨਾਲ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਦਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵਾਇਦਾ ਵੀ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਚਕਰ ਦੀ ਖੇਡ ਅਕੈਡਮੀ ਵੇਖਣ ਆਵਾਂਗਾ।

2019 ਵਿਚ 'ਹਾਕੀ ਦਾ ਗੋਲ ਕਿੰਗ' ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਨੀਅਰ ਅਜੇ ਜਿਉਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਮੈਂ ਜੀਵਨੀ ਲਿਖੀ ਸੀ 'ਗੋਲਡਨ ਗੋਲ'। ਉਹ ਜੀਵਨੀ 2015 ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਕਬੱਡੀ ਮੇਲੇ 'ਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਉਹ ਆਖਰੀ ਫੇਰੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਜਿਉਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ 'ਫਲਾਈੰਗ ਸਿੱਖ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ' ਪੁਸਤਕ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਉਦੋਂ 90 ਤੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ 95 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਟੱਪ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ 110 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ 'ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ' ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਖੇਡ ਪਿੰਡ ਚਕਰ ਨੂੰ ਰੰਗ ਭਾਗ ਲਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਦੋ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਲੈਣਗੀਆਂ।

ਉਦੋਂ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਇਕ ਲੜਕੀ ਨੇ ਟੋਕੀਓ ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ-2020 ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਸੈਕਟਰੀ ਦੀ ਪੋਤੀ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਬਾਨ ਉਰਫ 'ਸਿਮਰ ਚਕਰ' ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਪੋਰਟਸ ਅਕੈਡਮੀ 'ਚੋਂ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਓਲੰਪੀਅਨ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ ਬਣੀ ਸੀ। ਉਹ ਮੁੱਕੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ 'ਚੋਂ ਬ੍ਰੌਂਜ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਚਕਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਓਲੰਪਿਕ ਮੈਡਲ ਵੀ ਜਿੱਤ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਬਜ਼ੁਰਗ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਅਸੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਸਿਮਰ ਚਕਰ ਨੂੰ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਿਲਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਫਰਵਰੀ 2020 ਤੋਂ ਪਸਰੇ ਕਰੋਨਾ ਕਾਲ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਰੀਝ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ।

ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਹਰੇਕ ਸਿਆਲ ਵਲਾਇਤ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਆਉਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਵੀ

6 ਮਾਰਚ 2025 ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਪੁਸਤਕ 'ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਖਿਡਾਰੀ' ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰਦਿਆਂ। ਉਦੋਂ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ 'ਮੈਰਾਬਨ ਦੇ ਮਹਾਂਰਬੀ' ਦਾ ਚਾਰ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਕਾਰ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ!

ਅਮਰਦੀਪ ਕਾਲਜ ਮੁਕੰਦਪੁਰ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ 2001 ਤੋਂ ਗਰਮੀਆਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਸਰਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੱਟਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਬਾਬੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਹੈ ਉਵੇਂ ਮੇਰਾ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਉਹਦਾ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ ਬਿਆਸ ਪਿੰਡ 'ਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਵੇਂ ਮੇਰਾ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤ ਅਮਰਦੀਪ ਕਾਲਜ ਮੁਕੰਦਪੁਰ 'ਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਠੰਢ ਤੋਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਬਚਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਪਰ ਕਰੋਨੇ ਕਾਰਨ 2020 ਦੀਆਂ ਗਰਮੀਆਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੀ ਕੱਟਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਗਏ ਸਾਂ।

ਅਜੀਬ ਚੱਕਰ ਸੀ। ਆਉਣ ਵੇਲੇ ਸਭ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਸੀ ਪਰ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਲੋਕਡਾਊਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਮੁਸਾਫਿਰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇਸ਼ ਆਏ ਸਨ ਅਚਾਨਕ ਕਰੋਨੇ ਦੀਆਂ ਬੰਧਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ ਸਾਂ। ਇਹ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੈਦੀ ਹੀ ਹੋ ਗਏ ਸਾਂ। ਇਕੋ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਆਪਣੇ ਦੂਤ ਘਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਉਪਾਅ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਰਿਟਰਨ ਟਿਕਟਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਪਿੱਛੇ ਪਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜਨ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਕਾਹਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਤੁਰਤ ਨਵੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਵਾਪਸੀ ਕਰੀਏ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਨਾ ਬਾਬੇ ਨੇ ਨਵੀਂ ਟਿਕਟ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਮੈਂ।

ਪਰ ਬਾਬਾ ਤਾਂ ਸਾਉਣ ਭਾਦੋਂ ਦੇ ਹੁੰਮਸ ਦਾ ਸਤਾਇਆ ਮੀਡੀਏ 'ਚ ਦੁਹਾਈਆਂ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣੇ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਾਓ ਦੇਵੇ। ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਹਾਜ਼ ਵਾਲੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪੇ ਸੰਭਾਲ ਲੈਣਗੇ। ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਆ ਮੈਨੂੰ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚ ਛਪੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਦਿਖਾ-ਦੂੰ। ਜੇ ਏਥੇ ਈ ਬੱਧਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਜਹਾਜ਼ ਪਹੁੰਚਿਆ ਈ ਸਮਝੋ। ਉਹਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਬਾਪੂ ਐਵੇਂ ਕਾਹਲੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ। ਰਹਿਣਾ ਇਹਨੇ ਵਲੈਤ 'ਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਓਥੇ ਕੋਵਿਡ ਦੀਆਂ ਬੰਧਸ਼ਾਂ ਏਥੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹਨ। ਪਰ ਬਾਬਾ ਇਹੋ ਕਹੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਤਾਂ ਏਥੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੀ ਐ ਪਰ ਏਥੇ ਮੈਂ ਬਚਣਾ ਨੀ। ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਕਿਸੇ ਜਹਾਜ਼ 'ਚ ਸੀਟ ਮਿਲਦੀ ਆ ਮੈਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਕਰੋ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਅਖੇ ਖੱਟ ਲਓ ਪੁੰਨ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਚੱਲਿਆ ਮੈਂ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮੁਕੰਦਪੁਰੀਏ ਗੁਆਂਢੀ 'ਫਲਾਈੰਗ ਵਿੰਗਜ਼' ਵਾਲੇ ਅਜੀਤ ਅਬਰੋਲ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਦੀ ਬਿਪਤਾ ਦੱਸੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਰਤ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਸੀਟ ਲੱਭੋ। ਉਸ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਲੰਡਨ ਦੀ ਸੀਟ ਲੱਭ ਕੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੀਟ ਮਿਲ ਗਈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਿੱਲੀਓਂ ਲੰਡਨ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲੈਣ। ਮੈਂ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਅੰਬਰਸਰੋਂ ਲੰਡਨ ਦੀ ਸੀਟ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਠੀਕ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਬੇ ਦੀ ਰਿਟਰਨ ਟਿਕਟ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਲੰਡਨ ਦੀ ਸੀ। ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਦਲੀਲ ਦੇਈ ਜਾਵੇ ਅਖੇ ਦਿੱਲੀ ਤਾਂ 'ਕਲੋਨੇ' ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਈ ਬਹੁਤ। ਕਿਤੇ ਮੈਂ ਓਥੇ ਈ ਨਾ ਰਹਿਜਾਂ? ਫੇਰ ਜੇਹੇ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹੇ ਜੇਹੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹੇ!

ਮੈਂ ਅਜੀਤ ਨੂੰ ਫਿਰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ, "ਕਰ ਬਈ ਪਤਾ, ਕਦੋਂ ਚੱਲੂ ਅੰਬਰਸਰੋਂ ਲੰਡਨ ਦੀ

ਉਡਾਣ? ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੌਖਾ ਰਾਹ। ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਆਪਾਂ ਵਲਾਇਤ ਜ਼ਰੂਰ ਪੁਚਾਉਣਾ। ਓਧਰ ਉਹਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਖੀ ਜਾਵੇ, ਰਹਿਣਾ ਬਾਪੂ ਨੇ ਓਥੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਬੱਸ ਜਾਣ ਸਾਰ ਈ ਮੁੜਿਆ ਲਿਓ। ਮੇਰੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਜੇ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਦੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਥੇ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਟਰਾਲੀ ਸਾਲ ਭਰ ਤੋਂ ਮੋਰਚੇ 'ਚ ਭੇਜੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ 'ਚੋਂ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਫੰਡ 'ਚ ਪਾਏ ਸਨ। ਪਰ ਬਾਬਾ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੰਮੇ ਸਫ਼ਰ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਤਹਿਕਦਾ ਅੰਬਰਸਰੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਹੀ ਪਹਿਲ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, "ਨਾਲੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਜਾਉ। ਫੇਰ ਕੀ ਪਤਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ?"

ਬਾਬੇ ਦੇ ਚੰਗੇ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਅਜੀਤ ਦਾ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅੰਬਰਸਰੋਂ ਫਲਾਈਟਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਬਾਬੇ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਫਲਾਈਟ ਵਿਚ ਸੀਟ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕਰਵਾ ਲਈ। ਬਾਬਾ ਸੁੱਖੀ ਸਾਂਦੀ ਵਲੈਤ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਪਰ ਉਥੇ ਕਰੋਨੇ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਕਰਫਿਊ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਨਾ ਇਲਫੋਰਡ ਟਿਕਿਆ ਤੇ ਨਾ ਨੌਟਿੰਘਮ। ਪਾਰਕਾਂ 'ਚ ਉਹ ਤੁਰ ਫਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ। 'ਕਲੋਨੇ' ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨਾ ਸਹਾਰਦਾ ਭੇਢ ਕੁ ਮਹੀਨਾ ਪਿੱਛੋਂ ਫਿਰ ਬਿਆਸ ਪਿੰਡ ਆ ਬੈਠਾ। ਉਥੇ ਫਿਰ ਵੀ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ ਜੋ ਵਲਾਇਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮਿਲਦੇ। ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਾਲ ਉਸ ਨੇ ਬਿਆਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਬਿਤਾਏ। ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਗੇੜਾ ਕੈਨੇਡਾ ਵਾਲੀ ਧੀ ਵੱਲ ਮਾਰਿਆ। ਬਿਮਾਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਭੈਰਵੀ ਪੱਟੀ ਕਿ ਛੇਤੀ ਪਿੰਡ ਪੁਚਾਓ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਡੱਬੇ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਭੇਜਣਾ ਪਵੇ। ਬਿਆਸ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚਾ ਤਾਂ ਸਾਲ ਕੁ ਬਾਅਦ ਤੋਰਾ ਫੇਰਾ ਕਰਦਾ ਘਰ ਕੋਲ ਦੀ ਲੰਘਦੇ ਹਾਈਵੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦਾ ਤੇਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਕਾਰ ਦੀ ਫੇਟ ਖਾ ਬੈਠਾ ਤੇ 115ਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ 14 ਜੁਲਾਈ 2025 ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਫਤਿਹ ਬੁਲਾ ਗਿਆ। (ਛਪ ਰਹੀ ਪੁਸਤਕ 'ਮੈਰਾਬਨ ਦਾ ਮਹਾਂਰਬੀ ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ' ਵਿਚੋਂ।)

ਹੁਣ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਇੱਕ ਹੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਹੈ, ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਤਸਵੀਰ ਘੁੰਮੇ!

ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਦਾ ਸੋਨਾ! ਨਾਟਕਾਂ, ਡਿਗਰੀਆਂ ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਬੱਝਾ। ਸੱਠ ਸਾਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕਦੇ ਪੰਜਾਹ ਲੱਖ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖੇ। ਹਰ ਵਾਰ ਕੁਝ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ, ਧੀ-ਪੁੱਤ ਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਕੁਝ ਵੇਚਣਾ ਪਿਆ, ਲੋਨ ਲੈਣਾ ਪਿਆ ਜਾਂ ਪੀ. ਐਫ. ਕਢਵਾਉਣਾ ਪਿਆ। ਹਾਲੇ ਕੋਲ ਹੀ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ 'ਚ ਐੱਚ ਐੱਡ ਐੱਮ ਦੀ ਸਾਢੇ-ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਲੀ ਪੈਂਟ ਦੀ ਫਰਸਟ ਕਾਪੀ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਤੇ ਇਸੇ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਾ, ਇੱਕ ਲੀਡਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਡੱਕੇ ਦੀ ਅਕਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਕਰੋੜਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਡਿਗਰੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ ਉਸ ਲਈ! ਬੱਸ ਜ਼ਮੀਰ ਮਾਰਨੀ ਹੈ। ਸ਼ਰਮ ਹਯਾ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗਣੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਲੀਡਰ ਦਾ ਪਾਲਤੂ ਬਣ ਕੇ ਆਪ ਖਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਖਵਾਉਣਾ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਠੋਕਣਾ ਹੈ ਤੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਮਕਾਉਣਾ ਹੈ! ਲੁੱਟਣਾ ਹੈ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਵਿਚਾਰੇ ਹਰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਮੁਰਬ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸੋਚਦੇ ਹੋ, ਭੁੱਲਰ ਜੋ ਕਰਦਾ

ਰਿਹਾ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ! ਬੱਲੋਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਤੋਂ ਤੱਕ ਉਸਦੇ ਸੈਂਕੜੇ

ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਹੋਣਗੇ। ਬਕਵਾਸ ਹੈ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਸਿਸਟਮ। ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਦਾ ਵਪਾਰ।

ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਇੰਨਾ ਕੁ ਬਿਮਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਗਾਂਹ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਬਿਮਾਰ ਕਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭੁੱਲਰ

ਟੁੱਟਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ। ਯਾਦ ਰੱਖੋ, ਸੰਤ-ਸੂਰਮੇ ਸਿਰਫ਼ ਨੇਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੋਲ-ਮਾਡਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਮਜ਼ੋਰ, ਕੰਮਚੋਰ ਤੇ ਹਾਬਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਰੋਲ-ਮਾਡਲ ਅਕਸਰ ਭੁੱਲਰ ਵਰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਭੁੱਲਰ ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਅੱਧਾ ਨਹੀਂ, ਪੂਰਾ ਸੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਸੱਚ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਬੂਠ ਤੇ ਸੱਚ ਦੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਉਲਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ, ਆਪਣੇ ਵਰਤਮਾਨ, ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਤੋਂ ਭਰੋਸਾ ਚੁੱਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਇੱਕ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਾਨ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿੰਨੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਲੋਕ ਭੁੱਲਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਨੈਤਿਕਤਾ', ਇਮਾਨਦਾਰ ਤੇ ਆਦਰਸ਼। ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰੱਜ ਕੇ ਲੁੱਟੇ ਜੋ ਲੁੱਟ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਮਜ਼ਾਕ ਦੀ ਗੱਲ ਲੱਗੇ, ਪਰ ਮੈਂ ਅੱਜ ਸੱਚਮੁੱਚ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਕਿ ਬੱਸ, ਹੁਣ ਭਾਵੇਂ ਡੇਰਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ, ਭਾਵੇਂ 'ਕੱਟੜ ਇਮਾਨਦਾਰ' ਬਣਿਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਕਾਬਲੀਅਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਰੋਡ ਮਾਰਨ ਘਰੇ ਆਵੇ ਤੇ ਆਵੇ ਵੀ

ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਕਰੋ।

ਸਭ ਲੋਕ ਪੋਸਟਾਂ ਪਾ ਰਹੇ ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਾ ਇੰਨਾ ਪੈਸਾ ਪਕੜਿਆ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਭਲਾ ਜਦ ਵੱਡੇ ਲੋਕ ਤੇ ਵੱਡੇ ਕੰਮ ਨੇ, ਖਰਚੇ ਵੀ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਨੇ। ਵਿਚਾਰੇ ਨੂੰ ਆਪ ਜਿਹੜੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇਣੀ ਪਈ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਛੇੜ ਰਿਹਾ। ਜਦ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ, ਤੇ ਰਵੀ ਸਿੰਘ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਬੈਗ ਫੜ ਫੜ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਾਂ ਭੁੱਲਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਬੈਗ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਭਰ ਕੇ ਰਵੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਦੋਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਫਫਾ ਅਫਸਰ ਲਗਵਾਈ, ਵਿਚਾਰੀ ਜਿਹੜੀ ਭਓ ਵੀ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਈ ਸੀ।

ਮਸ਼ੀਨ ਲੈ ਕੇ।

-ਪਾਲੀ ਭੁਪਿੰਦਰ

ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨੂਰ

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਡਿਕਡੋਲੋ ਖਾਂਦੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਡਿੱਗਣੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਥੀਮੀਆਂ ਦੇਣੀ ਫਿਰਦੇ ਸਨ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਰਪੰਚ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਪੱਖੀ ਨੀਤੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਡਿਕਡੋਲੋ ਖਾਂਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਕਰ ਲੈਣ ਦੀ ਆਸ ਨਾਲ ਫਾਕਾ ਮਸਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਘਰੋਂ ਲਿਆਏ ਪੈਸੇ ਅੱਕ ਦੀਆਂ ਫੰਬੜੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਉਡਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਚੂਹੇ ਵਾਂਗ ਦਿਮਾਗ ਦੀਆਂ ਨਾਤੀਆਂ ਕੁਤਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਬੜੇ ਔਖੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਏ ਸਾਂ। ਹੁਣ ਐਨੀ ਛੇਤੀ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਜਾਣਾ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦਰੁਸਤ। ਦਿੱਲੀ ਤਾਂ ਸਿਰਾਂ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਸੀ। ਲੋਕ ਵਾਹੋਦਾਹੀ ਭੱਜੇ ਫਿਰਦੇ ਸਨ। ਐਡੇ ਵੱਡੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਬਾਂਹ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਸੀ? ਲਾ-ਪਾ ਕੇ ਇਸ ਨਗਰੀ ਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਸਾਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਲੋਕ ਹੀ ਮੇਰੇ ਕੰਮ ਆ ਸਕਣ, ਇਹ ਆਸ ਹੀ ਮੇਰੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਭਟਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਆਸ ਦੀ ਕੰਨੀ ਫੜਦਿਆਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਨਭਾਉਂਦੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨੂੰ ਫੋਨ ਖੜਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਠੁੱਕਦਾਰ ਮਲਵਈ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਮੰਤ੍ਰੀ ਹੋਈ ਦਰਿਆਈ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਮੈਂ ਦੀਵਾਨਾ ਸਾਂ। ਇਸ ਵੱਡੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਉਂਜ ਵੀ ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਥਾਕਾਰ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਈ ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ, ਕਹਾਣੀ ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ ਸਾਂ। ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਫੋਨ 'ਤੇ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵਕਤ ਮੰਗੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ 'ਆ ਜਾਉ' ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਆਖਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਭਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸੰਖੇਪ ਜੁਆਬ ਦੀ ਬੇਰੁਖੀ ਕੁਝ ਕੁ ਰੜਕੀ ਸੀ ਤਾਂ ਦਿਲ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਲੇਖਕ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਅਪਣਤ ਨਾਲ ਜੋੜਦਿਆਂ ਹੋਊ ਪਰ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਸਾਂ ਕਿ ਆਪਣਿਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ, ਇਸੇ ਲਈ ਉਸਨੇ ਇੰਨਾ ਨਿੱਕਾ ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸਵੇਰੇ-ਸਾਝਰੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਿਲਕੁੱਲ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਤੋਂ ਪੰਜ ਵਜੇ ਚੱਲ ਕੇ, ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਡੀ.ਟੀ.ਸੀ. ਬੱਸਾਂ ਦੀਆਂ ਭੀੜਾਂ ਵਿਚ ਪੈਰ ਮਿੱਧਦਾ-ਮਧਾਉਂਦਾ, ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਨੌਂ ਵਜੇ ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਕੋਲ ਪੁੱਜਾ ਸਾਂ। ਬੜੀ ਬੇਰੁਖੀ ਜਿਹੀ ਨਾਲ ਉਸਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਪਏ ਵੱਟ ਨੇੜੇ-ਨੇੜੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਪੰਜ-ਚਾਰ ਮਿੰਟ ਦੀਆਂ ਰਸਮੀ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਡੂੰਘੀ ਚੁੱਪ ਤਣ ਗਈ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੀ ਕੀ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਹੀ ਕਰਨੀਆਂ ਸਨ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੱਸ ਆਪਣੇ ਮਹਿਬੂਬ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਚੁੱਪ ਦੀ ਮੁੱਗਤੀ ਹੀ ਮਾਰ ਲਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛੇਗਾ, 'ਦਿੱਲੀ ਕਿਵੇਂ ਆਇਆ? ਕਦੋਂ ਆਇਆ? ਹੁਣ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ? ਪਰ ਉਸਨੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੁੱਛਿਆ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਸਾਂ ਲੇਖਕ ਦੇ ਉਕਤ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਭਟਕਣ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸ ਦਿਆਂਗਾ।

'ਨਾਸਤਾ ਕਰੇਗਾ?' ਉਸਦੇ ਬੋਲ ਜਿਵੇਂ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ ਆਏ ਸਨ।

'ਹਾਅ...ਅ...ਜੀ! ਕਰਲਾਂਗੇ।' ਮੈਂ ਸੁੱਕੇ ਪਏ ਗਲੇ ਨੂੰ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸਹਿਤ ਖੁੱਕ ਨਾਲ ਗਿੱਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਆਲੂਆਂ ਵਾਲੇ ਪਰੋਂਠਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟਦਿਆਂ ਮੈਂ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਗੋਤੇ ਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਚੁੱਪ ਦੀ ਧੁੰਦ ਹਟਣ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈ ਰਹੀ।

'ਚੰਗਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਫਿਰ ਚੱਲਦਾਂ।'

'ਠੀਕ ਐ...ਚਲੇ ਠੀਕ ਐ।' ਉਸਦਾ ਠੰਡਾ ਜਿਹਾ ਜੁਆਬ ਸੀ।

ਮਾਯੂਸੀ ਦੀ ਮੁੱਗਤੀ ਮਾਰ ਮੈਂ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਪਿਆ ਸਾਂ। ਇਸ ਵੱਡੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮਿਲਣ ਦਾ ਹੌਂਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵੱਡਾ ਜੇਰਾ ਕਰਕੇ ਡਾ. ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ ਨੂੰ ਫੋਨ ਮਿਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਡਾ. ਨੂਰ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸਾਂ। ਬੱਸ ਇੱਕ ਦੋ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਦੂਰੋਂ-ਦੂਰ ਵੇਖਿਆ ਹੀ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੀ ਆਭਾ ਹੀ ਇੰਨੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਜਿਗਰਾ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਫਿਰ ਉਸ ਬਾਰੇ ਸੁਣਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵੀ ਤੇ ਬਹੁਤੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਕਈ ਵੱਡੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਮਾੜਾ ਹੀ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਨੂਰ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਦਾ ਜੁਗਤੀ ਆਖਦੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਧੜੇ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਰਕਾਰੀ ਇਨਾਮ ਸਨਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ ਬਾਰੇ ਬੋਲੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਰੀਫ਼, ਕਿਸੇ ਇਨਾਮ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਜਾਪਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਉਸਦੀ ਆਭਾ ਦਾ ਸੂਰਜ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ

ਜੋਬਨ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਫੂਹਤ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਲਿਖਵਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਇਨਾਮ ਸਨਮਾਨ ਡੁੱਕ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਈ ਲੇਖਕ-ਅਲੇਖਕ ਉਸਦੀ ਆਭਾ ਦੇ 'ਨੂਰ' ਨੂੰ ਫਿੱਕਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹੀ ਦੋਗਲੇ ਤੇ ਦੋਫਸਲੇ ਲੋਕ ਡਾ. ਨੂਰ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਫੂਹਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ,

'ਇਹ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਬਣਿਆ ਫਿਰਦੈ। ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ। ਚੱਲਦਾ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਵਹੀਰ। ਅੱਜ ਦਿੱਲੀ, ਕੱਲ ਜਲੰਧਰ, ਪਰਸੋਂ ਬਠਿੰਡੇ, ਚੌਥੇ ਕਲਕੱਤੇ...ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਲੰਡਨ... ਫੇਰ ਟਰਾਂਟੋ...ਕਦੇ ਪੈਰਿਸ। ਐਵੇਂ ਬੋਕ ਦੇ ਭਾਅ ਮੁੱਖ ਬੰਦ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦਾ ਹਰ ਲੱਲੀ-ਛੱਲੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ

ਦਾ। ਦਿੱਲੀਓਂ ਚੱਲ ਕੇ ਜਲੰਧਰ ਤੱਕ ਆਉਂਦਿਆਂ... ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪੇਪਰ ਲਿਖ ਮਾਰਦਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਬਿਨਾ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਵੀ ਪੇਪਰ ਲਿਖ ਤੇ ਬੋਲ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਬੰਦਾ ਸਹੀ ਮਾਅਨਿਆਂ 'ਚ ਖੱਟੀ ਖਾ ਰਿਹਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਤੋਂ।'

ਡਾ. ਨੂਰ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਚੱਲਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਕਈ ਲੋਕ ਨੂਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਅਤੇ ਆਭਾ ਤੋਂ ਖਾਰ ਖਾਂਦੇ ਸਨ। ਡਾ. ਨੂਰ ਸਾਹਿਤਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਅਤੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਪੌੜੀ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਡੰਡਿਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਖਾਰ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਅਜੇ ਉਸ ਪੌੜੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਡੰਡੇ 'ਤੇ ਹੀ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਤਿੱਧੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਹੀ ਵਿਦਵਾਨ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਕੇ ਭਤਾਸ ਕੱਢਦੇ। ਪਰ ਕੁਝ ਵੀ ਸੀ, ਡਾ. ਨੂਰ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਅੰਬਰ 'ਤੇ ਗਰਦਾ ਗੋਰ ਕਰੀ ਫਿਰਦੇ ਸਨ। ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਹਸਤੀਆਂ ਉਸਦਾ ਪਾਣੀ ਭਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਡਾ. ਨੂਰ ਦਾ ਘੇਰਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ ਕਲਕੱਤੇ ਤਕ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰ ਦੇ ਦੇਸੀ-ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲੇਖਕਾਂ ਤਕ ਵੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਦਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣਾ ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਝਿਜਕ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਝਿਜਕਦਿਆਂ-ਝਿਜਕਦਿਆਂ ਡਾ. ਨੂਰ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਆ ਜਾਓ!' ਆਖਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਖਟਕਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ 'ਆ ਜਾਓ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਅਪਣਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤੋੜਿਆ ਪਿਆ ਸਾਂ।

'ਵਿਜੇ ਨਗਰ ਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਤੋਂ 7-ਏ ਬੱਸ ਫੜ ਲੈਣੀ। ਵਿਜੇ ਨਗਰ ਦੇ ਦੋ ਵੱਸ ਸਟਾਪ ਨੇ। ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾ ਛੱਡ ਕੇ ਦੂਸਰੇ 'ਤੇ ਉਤਰਨਾ। ਉੱਥੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਲੈਣਾ ਮੈਂ ਘਰ ਸਮਝਾ ਦੇਉਂ।' ਉਸਨੇ ਸਾਰਾ ਵੇਰਵਾ ਦੱਸਿਆ ਸੀ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਤੇ ਸਿਮਰ, ਨੂਰ ਦੇ ਵਿਜੇ ਨਗਰ ਵਾਲੇ ਘਰ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ ਸਾਂ। ਆਪਣੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰਾਵਾਂਗਾ? ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਦੱਸਣ ਲਈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੈ ਹੀ ਕੀ? ਸਾਰੇ ਰਾਹ ਮੈਂ ਇਹੀ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਉਦੋਂ ਮੇਰੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕੁ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ-ਇਮਰੋਜ਼ ਵਾਲੇ 'ਨਾਗਮਣੀ' ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤ੍ਰੈ-ਮਾਸਿਕ 'ਸਮਦਰਸ਼ੀ' ਵਿਚ ਛਪ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਸਮਦਰਸ਼ੀ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਕਰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਇਸਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਡਾ. ਨੂਰ ਕੋਲ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਅੱਕ ਦਾ ਬੂਟਾ' ਮੇਰੇ ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨੇ ਛਾਪਿਆ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਦੇ ਡਾ. ਨੂਰ ਕੋਲ ਵੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਊ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਾਂ ਆਸ ਕਰਨੀ ਹੀ ਫਜ਼ੂਲ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ 'ਨਾਗਮਣੀ' ਜਾਂ 'ਸਮਦਰਸ਼ੀ' ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਅੱਧ ਕਹਾਣੀ ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵੇਖੀ ਹੋਵੇ, ਇਹੋ ਆਸ ਮੈਨੂੰ ਵਿਜੇ ਨਗਰ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਭਜਾਈ ਫਿਰਦੀ ਸੀ। ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਡਾ. ਨੂਰ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਅੱਖੇ

ਭਾਰੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਕਮ-ਅਕਲੇ ਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 'ਕਾਵਿ-ਪੈਰਾਡਾਈਮ... ਪਾਰ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਚੇਤਨਾ' ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ 'ਮਿਸ਼ੇਲ ਫੂਕੋ—ਯਾਕ—ਦੈਰੀਦਾ—ਚੌਮਸਕੀ' ਵਰਗੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਿਚ-ਵਿਚ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਮੈਨੂੰ ਡਾ. ਨੂਰ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਚੇਤੇ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਉਸਦੀ ਕਵਿਤਾ 'ਕਵਿਤਾ ਤੇ ਤੂੰ' ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ,

ਮੈਂ ਓਨਾ ਹੀ ਤੈਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ,

ਜਿੰਨਾ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ,

ਮੈਂ ਜਿੰਨਾ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ,

ਓਨਾ ਹੀ ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ।

ਨੂਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਵੀ ਹੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆਲੋਚਨਾ ਵਿਚ ਐਨਾ ਔਖਾ ਇਨਸਾਨ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਐਨਾ ਸਰਲ ਤੇ ਸਹਿਜ ਕਿਵੇਂ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਗੋਤੇ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸਦੇ ਘਰ ਦਾ ਕੁੱਡਾ ਜਾ ਖੜਕਾਇਆ ਸੀ। ਡਾ. ਨੂਰ ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਡੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ,

'ਆਓ, ਗੁਰਮੀਤ ਆਓ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਹੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।' ਡਾ. ਨੂਰ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਡਾਹੜੀ ਅਪਣਤ ਸੀ।

ਮੇਰੇ ਧੜਕਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਠੁੱਮਣਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

'ਮੈਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖਦਾਂ ਜੀ... ਬੇਨੂੰ ਜੀ ਕਈ ਵਾਰ ਸੁਣਿਐ। ਬੋਡੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜੀ... ਜੀ ਮੇਰੀ ਕਹਾਣੀ ਨਾਗਮਣੀ 'ਚ ਵੀ ਛਪੀ ਐ ਜੀ। ਇੱਕ ਕਹਾਣੀ ਸਮਦਰਸ਼ੀ 'ਚ ਵੀ ਛਪੀ ਐ ਜੀ। ਏਹ ਸਿੱਮੀ ਆ ਜੀ ... ਇਹ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖਦੀ ਐ ਜੀ...। ਮੇਰੀ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਛਪੀ ਐ ਜੀ।' ਮੈਂ ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ।

'ਮੈਂ ਜਾਣਦੈਂ... ਕਤਿਆਲਵੀ ਮੈਂ ਤੇਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਬੈਠਾ...ਲੇਟਿਸਟ ਤੇਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਪੜ੍ਹੀ ਐ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ। 'ਨਾਗਮਣੀ' ਵਾਲੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵੀ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰੀਆਂ ਨੇ। ਤੁਸੀਂ ਨਵੇਂ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ ਨੇ ਦਲਿਤ ਵਰਗ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਅੱਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਕੜਿਆ...ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੇ। ਦਰਅਸਲ ਤੁਸੀਂ ਦਲਿਤ ਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਐ...ਸਮੱਗਰ ਰੂਪ 'ਚ। ਤੁਸੀਂ ਅਤਰਜੀਤ ਵਰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਤੋਰੀ ਹੈ... ਤੇਰੀ 'ਹੱਡੀ ਰੋਤੀ ਤੇ ਰੋਹਤੀ' ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਇੱਕ ਅੱਛੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ...ਇਸਦੀ ਟੈਕਸਟ ਵਿਚ ਬੜੀਆਂ ਡਾਇਮੈਨਸ਼ਨਜ਼ ਨੇ...ਦਰਅਸਲ ਪੰਜਾਬ ਕਹਾਣੀ ਅੱਜ ਉਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਐ ਜਿੱਥੇ ਲੇਖਕ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦਾ ਐ। ਨਾਇਕ ਘੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਨਵੇਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਨਾਇਕ ਮਕਾਨਕੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਏਸੇ ਵਿਚ ਐ ਕਿ ਕਲਾਸਿਕ ਸਾਹਿਤ...' ਅੱਗੇ ਡਾ. ਨੂਰ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਪਾਰਾਵਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣਾ ਹੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਾ. ਨੂਰ ਵਿਸ਼ਵ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਲਿਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਵਿਖਿਆਨ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਸਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਉੱਡਿਆ ਫਿਰਦਾ ਸਾਂ। ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਡਾ. ਨੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿੱਥੋਂ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ। ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਸਾਹਿਤਕ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਦੀ ਹੈ... ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਨੋਬੇਲ-ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ-ਆਪ 'ਖ਼ਾਸ' ਹੋ ਗਿਆ ਲੱਗਾ। ਸਵ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਮੈਨੂੰ ਜਾਨਣੈ?' ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਚੇਤੇ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਉਜੜ ਕੇ ਆਇਆ ਪਾਤਰ ਬੇਗਾਨਗੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਇਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਵੀ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਹੋਵੇ। ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਡਾ. ਨੂਰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਹੋਰ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਹੋਂਦ ਜਿਵੇਂ ਫੈਲ ਕੇ ਪੂਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਡਾ. ਨੂਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵੱਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

'... ਤੂੰ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਏਂ। ਵੱਡੇ ਘਰ ਮੇਰੇ ਨਾਨਕੇ ਸਨ। ਬਚਪਨ 'ਚ ਮੈਂ ਵੱਡੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਖੇਡਦਾ ਰਿਹਾ।' ਨੂਰ ਨੂੰ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਨੀਵੀਂ ਪਾਇਆਂ ਹੀ ਚੋਰ ਅੱਖ ਨਾਲ ਸਿਮਰ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ, ਅੱਜ ਬੜੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਟਪਕੀ ਸੀ।

ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾ. ਨੂਰ ਨੇ ਸਾਡੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਪੁੱਛੀ ਸੀ। ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਫੋਨ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਤਰੇ ਨੂੰ ਘੁਮਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ,

'ਹੈਲੋ... ਬਤਰਾ... ਮੈਂ ਨੂਰ ਬੋਲਦੈਂ... ਹਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ

ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਗੁਰਮੀਤ ਕਤਿਆਲਵੀ ਆਉਂਦਾ...ਹਾਂ...ਆਪਣਾ ਨਵਾਂ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਐ। ਬੜੀ ਅੱਛੀ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਦੈ। ਇਸਦੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮੀ ਵਿਚ ਐਡਜਸਟ ਕਰੇ ਕਿਧਰੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਲੋੜ ਐ...ਆਪਣਾ ਅਜੀਜ਼ ਐ।

ਗੁਰਮੀਤ ਕਤਿਆਲਵੀ

ਗੁਰਮੀਤ ਕਤਿਆਲਵੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਉੱਘਾ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਅਤੇ ਵਾਰਤਕਕਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਕਥਾ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਕਹਾਣੀਆਂ, ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਵਾਰਤਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਾਟਕ ਵੀ ਲਿਖ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਆਤਮ ਖੋਜੀ 'ਤੇ ਲਘੂ ਫਿਲਮ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਨਾਟਕੀਕਰਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸਨਮਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਕਤਿਆਲਵੀ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹਿੰਦੀ, ਮਰਾਠੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ ਤੇ ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ 'ਚ ਵੀ ਅਨੁਵਾਦ/ਲਿਪੀਅੰਤਰ ਹੋ ਕੇ ਛਪ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਕਾਲਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਮੀਦ ਹੈ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਮਿਲੁ ਤੁਹਾਨੂੰ...।' ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਬਤਰੇ ਦਾ ਕੋਈ ਜੁਆਬ ਸੁਣਿਆ, ਡਾ. ਨੂਰ ਨੇ ਫੋਨ ਵਾਪਿਸ ਸੈੱਟ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਨੂਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਐਸਕਾਰਟ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਨਰਸਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਮੁਖੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਤਰੇ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਨੂੰ ਫੋਨ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਿਮਰ ਲਈ ਨਰਸ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗਿਓਂ ਸਿਮਰ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਡਾ. ਨੂਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ, 'ਲੈ... ਸਿਮਰ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰਲੈ। ਇਹਨੂੰ ਸਮਝਾ ਦੇ ਕੀ ਕਰਨਾ ਐ। ਕਿੱਥੇ ਅਪਲਾਈ ਕਰਨਾ ਐ। ਬੱਸ ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਹੋ ਸਕਦੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲੱਭ ਕੇ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਬੜੀ ਲੋੜ ਐ।' ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਤਰੇ ਦੀ ਮਿਸਜ਼ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤਾਕੀਦ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪਲੇ-ਪਲੀ ਸਾਰੀ ਦਿੱਲੀ ਸਿਰ ਸਾਡੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਾ ਕੇ ਡਾ. ਨੂਰ ਨੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦਾ ਲੰਮਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਨਿਭਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲੀਂ ਵੇਖੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਡਾ. ਨੂਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਫਿਰ ਡਾ. ਨੂਰ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਲੋੜ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ? ਕਿਸੇ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਸੰਤ ਵਾਂਗ ਉਸਨੇ ਸਾਡੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਆਪ ਹੀ ਬੁੱਝ ਲਈ ਸੀ।

'ਫਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ...ਛੇਤੀ ਹੱਲ ਹੋਜ਼। ਮੈਂ ਬਤਰੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਹੁਣ ਉਹਦੀ ਸਿਰ ਦਰਦੀ ਐ।' ਡਾ. ਨੂਰ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਘੁੱਟ ਲਿਆ ਸੀ।

'ਨੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਖੇ ਦਿੱਲੀ ਘੁੰਮਦੀ ਏ...ਤੁਸੀਂ ਡਾ. ਨੂਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਆਇਓ। ਤੁਹਾਡੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਬਣਾਉਣਾ ਤਾਂ ਡਾ. ਨੂਰ ਦੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੀ ਖੇਡ ਏ...।' ਸਾਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੇ ਵੀ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ।

'ਸਿੱਮੀ! ਤੁਸੀਂ ਵਨੀਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਿਓ...।' ਡਾ. ਨੂਰ ਨੇ ਵਨੀਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, 'ਵਨੀਤਾ! ਗੁਰਮੀਤ-ਸਿੱਮੀ ਹੋਰੀ ਆਏ ਹੋਏ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ। ਅਗਲੇ ਇੱਕ ਦੋ ਦਿਨ ਤਕ ਆਉਣਗੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣ...' ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਵਾਂਗ ਨੂਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਜੋ ਮਾਨਸਿਕ ਸੱਟ ਖਾਧੀ ਸੀ, ਉਸ ਜ਼ਖ਼ਮ ਨੂੰ ਨੂਰ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਹੀ ਡਾ. ਨੂਰ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤੀ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜਲਾਵਤਨੀ' ਅਤੇ 'ਸਰਦਲ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ' ਸਾਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਰਦਲ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ ਵਿਚ ਛਪੀ ਹੋਈ ਕਵਿਤਾ 'ਪਿਆਰ ਤੇ ਕਿਤਾਬ' ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਵਸੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਪਿਆਰ ਕਰਨ

ਤੇ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ

ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ

....

ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ

ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ

ਬਾਰ-ਬਾਰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਸਾਡਾ ਬੀਤਿਆ ਹੋਇਆ ਕੱਲ੍ਹ, ਹੰਢਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਅੱਜ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੱਲ੍ਹ ਨੇ, ਬੀਤੇ ਹੋਏ ਕੱਲ੍ਹ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਭਵਿੱਖ ਨੇ ਕਿਹੜੀ ਦਿਸ਼ਾ ਲੈਣੀ, ਕਿਹੜੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣੀ ਅਤੇ ਕਿਸ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਕਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਰੂਪ ਦੇਣਾ, ਇਹ ਸਭ ਅੱਜ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਭਵਿੱਖ-ਮੁਖੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਵਿਰਵੀਆਂ ਹੋਣ ਉਹ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਤੋਂ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮਸਕੀਨ ਜੀ ਦਾ ਆਪਣੇ ਲੈਕਚਰਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿਨਾ ਵੱਡਾ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 70 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਰਾਜਸੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿੱਜੀ ਮੁਢਾਦਾਂ ਦੇ ਹਾਵੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇੰਨਾ ਨੁਸਕਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਭਰਪਾਈ ਅਸੰਭਵ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਨੂੰ (1980-90) ਦੇ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਚਾਹੇ ਜਾਂ ਅਣਚਾਹੇ, ਸਰਕਾਰੀ, ਅਰਧ-ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ, ਸਿਆਸੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਸਦਾ ਹਰਜਾਨਾ ਕਈ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈਣਾ। ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਆਪਣੀ ਪੁਰਖੀ ਧਰਾਤਲ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਰਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਬਣਤਰ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਭਵਿੱਖੀ ਅਸਰਾਂ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਰਹੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਅਹਿਸਾਸ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਸਨ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਣਮੱਤੇ ਬਿੰਬ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਸੂਰਵਾਰ ਸਾਬਤ ਹੋਣਗੇ।

ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਕਾਰਨ, ਮੈਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਨੇੜਿਉਂ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਮਾਰੂ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਚਿਤਵਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਾਲਜਾਂ, ਸਕੂਲਾਂ ਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਕਾਵਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਹੁਣ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ। ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਜੇਹੇ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਖ਼ਾਤਰ ਹੀ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਫ਼ਾਇਦੇ ਲਈ ਆਪਣਿਆਂ ਦਾ ਸਿਵਾ ਸੇਕਣ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਜੇਹਾ ਵਾਪਰਿਆ ਪਰ ਤਿੰਨ ਕੁ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਖ਼ਲਲ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕਰਦੀਆਂ ਕਿ ਇੰਝ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ? ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸਦਾ ਕੀ ਲਾਭ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ? ਕੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

ਦਰਅਸਲ ਬੀਤੇ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਖਿੱਤੇ, ਕੌਮ ਜਾਂ ਜਨ-ਸਮੂਹ ਦੀ ਭਵਿੱਖੀ ਤਸਵੀਰ ਹੁੰਦਾ। ਸੱਚ ਵੀ ਇਹੀ ਆ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਿਰਜੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤੁਤਪਾਨੀ ਸਾਡੇ ਰਾਜਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸਦਾ ਹਰਜਾਨਾ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਲੋਕ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਵਿੱਖ 'ਤੇ ਕਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵੀ ਖੁਣ ਦਿਤੇ ਹਨ।

1985 ਦਾ ਸਾਲ। ਮੈਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਲਾਨਾ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਡਿਊਟੀ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਮਾਹਲਪੁਰ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਪ੍ਰੋ. ਪੀ ਐਨ ਕਪਿਲ ਸਨ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੋਂ ਮਾਹਲਪੁਰ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਣਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਇਕ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਨਕਲ ਕਰਦਿਆਂ ਫੜ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਧੌਕੇ ਅਤੇ ਰੋਅਬ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕੌਣ ਆਂ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਕਲ ਇੰਝ ਹੀ ਕਰੁੰਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ! ਅਜੇ ਵੀ ਸੰਭਲ ਜਾ

ਮੈਂ ਉਸਦਾ ਪੇਪਰ ਵੀ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬ ਵੀ। ਤਾਂ ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਤੂੰ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਬੱਸ 'ਤੇ ਹੀ ਆ। ਦੇਖੁੰਗਾ ਕਿਵੇਂ ਤੂੰ ਜਾਨਾਂ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਤੀਕ? ਜਦ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬੱਸ 'ਤੇ ਹੀ ਜਾਵਾਂਗਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿਤਾ। ਦਰਅਸਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਅਜੇਹੇ ਵਿਗੜੇ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਨੂੰ ਡਰਾ-ਧਮਕਾ ਕੇ ਨਕਲ ਮਾਰਨਾ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਜਦ ਕੋਈ ਨਾ ਡਰਦਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਔਕਾਤ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ। ਮਹੀਨਾ ਭਰ ਚੱਲੇ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮੁੜ ਕਧਰੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਾਹੌਲ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਖਾਤਕੂਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਗ਼ਲਤ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਆਪਣੀ ਹੈਕਤ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਖਾਤਕੂ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਜੇਹੇ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਸਕਦ ਸਿਰਫ਼ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਸੀ। ਅਜੇਹੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਟੀਚਰ ਵੀ ਬੇਬੱਸ ਹੋਏ ਨਕਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਨਕਲ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਆਮ ਸੀ। ਇਹ ਨਕਲ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨਕਲ ਨਾਲ ਲਏ ਹੋਏ ਨੰਬਰਾਂ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਏ। ਅਜੇਹੇ ਕੁਝ ਤਾਂ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਕਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੇ ਵਿਦਿਅਕ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਅਜੇਹਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸਦੀ ਭਰਪਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਤਾਂ ਹੀ ਸਾਡੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਨਸਲ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਆਈ.ਏ.ਐਸ., ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਡਾਕਟਰ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਆਈਲੈਟਸ ਤੀਕ ਸੁੰਘਤ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਈਲੈਟਸ ਵੀ ਦੇ ਨੰਬਰ ਵਿਚ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਜਦ ਨਕਲ ਤੁਹਾਡੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਰਚ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਅਜੇਹੀ ਨਾਮੁਰਾਦ ਆਦਤ ਹੁੰਦੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣਾ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਦਿਅਕ ਪੱਖੋਂ ਵੀਵਾਲੀਏ ਦੀ ਹੱਦ ਤੀਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਸਮੇਤ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਨਕਲ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ।

1986 ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਬਦਲੀ ਰਣਧੀਰ ਕਾਲਜ ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੀ ਹੋ ਗਈ। 1988 ਦਾ ਮਾਰਚ ਮਹੀਨਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਝਰੇ ਹੀ ਘਰ ਦਾ ਬੂਹਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆ ਖੜਕਾਇਆ। ਮੈਂ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਲੋਈਆਂ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਮਾਰੀ, ਦੋ ਸਰਦਾਰ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰੋ. ਭੰਡਾਲ ਹੀ ਹੋ? ਜਦ ਮੈਂ ਹਾਂ ਕਹੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਦਰ ਚੱਲੋ,

ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਗਲੀ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਕਮਰੇ ਦਾ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਉਹ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਬਹਿ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਵੱਖਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਉਣਾ, ਲਿਬਾਸ ਅਤੇ ਤੌਰ-ਤਰੀਕੇ ਅਜੇਹੇ ਸਨ ਕਿ ਮੈਂ ਜਾਣ ਗਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਤਾਂ ਖਾਸ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਅਣਜਾਣ ਸੱਜਣ ਆਏ ਹਨ? ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਈ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਹੇਠ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਹੋਣ। ਮੈਂ ਸਹਿਜ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਪੁੱਛਿਆ। ਇਕ ਸੱਜਣ ਦੇ ਦੋ ਟੁੱਕ ਬੋਲ ਸਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਸਗੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਲਈ ਆਏ ਆਂ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਣਾ? ਅਣਜਾਣ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖਣੀ ਜਦ ਕਿ ਕੰਮ ਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਨੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਦੁਬਿਧਾ ਜ਼ਰੂਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜਾ ਕੰਮ ਮੈਥੋਂ ਕਰਵਾਉਣ ਆਏ ਹਨ? ਨਾਲ ਦਾ ਸਾਥੀ ਖੰਗੂਰਾ ਮਾਰ ਕੇ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਰਨਤਾਰਨ ਵਲੋਂ ਆਏ ਆਂ। ਸਾਡਾ ਮੁੰਡਾ ਸੈਨਿਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੀ-ਮੈਡੀਕਲ ਦੇ ਪੇਪਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸਦਾ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਦਾ ਪੇਪਰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਪੇਪਰ ਅਸੀਂ ਲੈ ਆਵਾਂਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਧਮਕੀਨੁਮਾ ਹੁਕਮ। ਮੈਂ ਜ਼ਰਾ ਸਖ਼ਤੀ ਪਰ ਧੀਰਜ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਨਕਲ ਲਈ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਦਾ ਪੇਪਰ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ। ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ ਨੇ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਸਮਝਣਾ ਹੋਵੇ, ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾ ਕੇ। ਪਰ ਨਕਲ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਨੀ ਜ਼ਰਾ ਘੁਰ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਚਾਹ ਪੀਤਿਆਂ ਬਗ਼ੈਰ ਹੀ ਕਮਰਿਉਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਏ।

ਉਸ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਦੇ ਇਸੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਕਹਿਰ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਹੰਢਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁੰਮ ਨੇ ਪਾਹਤਿਆਂ ਦੇ ਘਰ। ਟਾਟ 'ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜਵਾਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਡਾਕਟਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਜਾਂ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰ ਬਣਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਨਕਲ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾ ਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਅਜੇਹੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਕਿ ਸਾਡੇ ਹੱਥੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵੀ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਗਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਹੁਣ ਬਾਹਰਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਏ। ਪੰਜਾਬੀ ਇਹ ਸਮਝ ਹੀ ਨਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉਚੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਅਸੀਂ ਹਾਕਮ ਬਣਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਗ਼ੁਲਾਮ ਬਣਨ ਵੰਨੀ ਉਲਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਦਾਰਦ ਹਨ। ਅਜੇਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਬੀਤੇ ਵਿਚੋਂ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਵਕਤ ਹੀ ਅਜੇਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਖਾਤਕੂਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਵਰਤ ਕੇ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਮੁਢਾਦ ਲਈ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੋਕਣ ਤੇ ਟੋਕਣ ਵਾਲਾ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਡਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਡਰ ਨੇ ਗੁਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਾਂ ਬੰਦਾ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਆਹਰ ਵਿਚ ਸੀ। ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੁਵੱਲੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਸਨ ਅਤੇ ਆਖਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਕਰ ਦਿਤਾ।

90ਵਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਲਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਇਕ ਚਪੜਾਸੀ ਇਕ ਨਿਹੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਡਮ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਾ ਹੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵੜ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿੰਘ ਹੁੰਨੇ

ਸ਼ਬਦ ਜੋਤ

ਡਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ

ਫੋਨ: 216-556-2080

ਆਂ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਿਓ। ਸਟਾਫ਼ ਸੈਕਟਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਨਿਹੰਗ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਕਿਵੇਂ ਆਉਣੇ ਹੋਏ ਨੇ? ਉਸਨੇ ਅੱਖਾਂ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਜਦ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਿਥੇ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਕਿਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਕਦੋਂ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਰਸੀਦ ਬੁੱਕ ਵੀ ਹੈ? ਉਹ ਘੁਰ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਾਉਣਾ। ਕੋਈ ਰਸੀਦ ਰਜੂਦ ਨਹੀਂ। ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੋ। ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੈਸੇ ਤਾਂ ਇਸਨੇ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪਾਉਣੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਦੋ ਟੁੱਕ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਸੌ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਬਾਕੀ ਪੈਸਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਟਾਫ਼ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਉਠ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸੌ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ। ਮੈਂ ਸੌ ਦਾ ਨੋਟ ਵਾਪਸ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬੇਰੰਗ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿਤਾ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਅਜੇਹੇ ਕਿੰਨੇ ਨਕਲੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿੰਨੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ? ਅਜੇਹੇ ਲੋਕ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਰੂਪੀਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਵੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਬਾਰੇ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖੇ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ।

ਕੁਝ ਕੁ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅਜੇਹਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੀ ਖਾਤਕੂਆਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਨਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ। ਕਈ ਵਾਰ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਬਦਨਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਾਲੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਜੇਹੇ ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਰਾਜਸੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੰਤਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਅਧੋਗਤੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤਿਲਕਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦ ਕੋਈ ਕੌਮ ਆਪਣੀਆਂ ਮੂਲ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਚਲੀ ਜਾਵੇ, ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਬੇਈਮਾਨੀ ਦਾ ਰਾਹ ਮੱਲੇ ਅਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਨਿੱਜੀ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਸਰਬਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਮਾਣਮੱਤੇ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਨੂੰ ਕਿਆਸਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਕੇ, ਆਪਣੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਤੇ ਕੁਤਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਸੀਹਤਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਹੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਸਰ ਕਰਦੀ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਸੋਧ ਲੈ ਕੇ ਅਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਹੀ, ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤਨ ਚੜ੍ਹਤ ਅਤੇ ਮਾਣ ਦਿਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਤਾਂ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਮੁਢਾਦ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੋਂ ਆਸ ਘੱਟ ਹੀ ਹੈ। ਰੱਬ ਮਿਹਰ ਕਰੇ!!!!

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਤੇ ਰੂਹ ਤੱਕ ਰਚਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ
ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਤੇ
ਰੰਗ ਬਿਰੰਗੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ
ਹਰੇਕ ਸਤਰ 'ਤੇ ਰੀਝਦੇ ਹਾਂ
ਤੇ ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ
ਸੋਹਲ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ
ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾਉਣੋਂ ਵੀ ਝੁੰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ
ਪਿਆਰ ਕਰਨ
ਤੇ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ
ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਪਿਆਰ ਮੁਹੱਬਤ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼ ਰੂਹ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ। ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਅਰਬ ਮੇਰੇ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਆਏ ਸਾਂ, ਸੋਚਦੇ ਸਾਂ, ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਐਡੇ ਵੱਡੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਕੌਣ ਐ? ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਭਟਕਦੇ ਰਹਾਂਗੇ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨ ਤੇ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਮਹਿਲ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਉੱਪਰ। ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਬੰਗਲਿਆਂ ਵੱਲ ਖਾਲੀ ਖਾਲੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਝਾਕਦੇ।

ਡਾ. ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਹੀ ਭੁੱਲ ਗਏ ਸਨ। ਸਾਰੀ ਭਟਕਣਾ ਹੀ ਵਿਸਰ ਗਈ ਸੀ। ਇੰਜ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੀ ਦਿੱਲੀ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਹੋਵੇ।

੦੦੦

ਨਾਭੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸੀ। ਕਵਿਤਾ-ਉਤਸਵ। ਕਵੀਆਂ-ਆਲੋਚਕਾਂ ਦਾ ਕੁੰਭ। ਸਿਮਰਜੀਤ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹੀ 'ਫੁੱਲ ਤੇ ਭਾਰ'। ਕੇਵਲ ਚਾਰ ਕੁ ਲਾਈਨਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ:-

ਜਦੋਂ ਮਹਿਬੂਬ

ਟੰਗਦੀ ਏ ਮੇਰੇ ਕਾਲਰ 'ਤੇ ਫੁੱਲ

ਤਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ

ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਉਸ ਬੋਲਦ ਵਾਂਗ

ਜੀਹਨੇ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਭਾਰ

ਇੱਕ ਸਿੰਗ 'ਤੇ ਚੁੱਕਿਆ ਏ...

ਡਾ. ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਬੋਲੇ। ਸਿੱਮੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਵਰਣਨ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ।

‘ਕਈ ਵਾਰ ਪੂਰੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ ਵੀ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਸਿੱਮੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਾਂਗ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਸਤਰਾਂ ‘ਚ ਵੀ ਕਵਿਤਾ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।’ ਕਿਸੇ ਕਵੀ ਜਾਂ ਕਵਿਤਰੀ

ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਬਾਰੇ ਡਾ. ਨੂਰ ਦਾ ਕੁਝ ਆਖ ਦੇਣਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਸੀ।

‘ਕੁਤੀਏ! ਚਾਰ-ਪੰਜ ਲਾਈਨਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਏ ਛਾਅ ਗਈ ਏ?’ ਦਰਸ਼ਨ ਬੁੱਟਰ ਅਤੇ ਹਰਮੀਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਅੰਦਰਲੀ ਗੱਲ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿਮਰ ਤਾਂ ਡਾ. ਨੂਰ ਦੇ ਪੇਕਿਆਂ ਵੱਲ ਦੀ ਕੁਤੀ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਭਲਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰਦੇ?

ਫਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀ ਚੋਣ ਆ ਗਈ। ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਦੇ ਦੋ ਮਹਾਰਥੀ ਡਾ. ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ ਅਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਸਰਪੰਚੀ ਲਈ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਡਟੇ। ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਬਹੁਤੇ ਦੋ-ਚਿੱਤੀ ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ ਸਨ। ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਕਿੱਧਰ ਜਾਈਏ? ਦੋਵਾਂ ਮਹਾਰਥੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਚੋਣ ਵਕਾਰ ਦਾ ਸੁਆਲ ਬਣੀ ਪਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਦੋਚਿੱਤੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਲੇਖਕ ਇੱਕ ਵਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਫਸੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਲਈ ਭਾਅ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉੱਚ ਦੁਮਾਲਤੇ ਵਾਲਾ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਡਟੇ ਸਨ। ਦਰਅਸਲ ਉਦੋਂ ਦੋਵੇਂ ਸਾਹਿਤਕ ਮਹਾਰਥੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ ਅਤੇ ਨਕਸਲਾਈਟਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੋ ਧਿਰਾਂ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਸਨ।

ਪਰ ਹੁਣ ਨੂਰ ਤੇ ਪਾਤਰ ਵੇਰੀ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਪਾਰਟੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਤਾਂ ਸੀ। ਕੁਝ ਵੀ ਸੀ, ਇਹ ਲੜਾਈ ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਲੜਾਈ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਕਈ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਹਿੰਦ-ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜੰਗ ਵੀ ਆਖ ਰਹੇ ਸਨ।

ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੋਟ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਵਾਂ ਮਹਾਰਥੀਆਂ ਦੇ ਫੋਨ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਰਮੀਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੇ ਉਸਦਾ ਜਥਾ ਪਾਤਰ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਰਮੀਤ ਦਾ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਜ਼ੋਰ ਸੀ। ਮੈਂ ਡਾ. ਨੂਰ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਵੇਂ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਸਾਂ? ਗੱਲ ਕੀ, ਪਾਤਰ ਅਤੇ ਨੂਰ ਵਿਚਕਾਰ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਪੈਂਡੂਲਮ ਵਾਂਗ ਲਟਕਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਸਾਂ।

ਰਾਤ ਨੇ ਅੰਧਿਓਂ ਵੱਧ ਪੁਲਾਘ ਪੁੱਟ ਲਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਡਾ. ਨੂਰ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ 'ਚ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੁੰ...ਹਾਂ ਕਰੀ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਦਰਅਸਲ ਦੋਚਿੱਤੀ ਦੇ ਪਾਲੇ ਵਿਚ ਫਿਰਦਿਆਂ ਮੈਥੋਂ ਚੱਜ ਨਾਲ, ਹਿੱਕ ਕੱਢ ਕੇ 'ਹਾਂ' ਨੂੰ ਸੀ ਆਖੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਡਾ. ਨੂਰ ਨੇ ਸਿਮਰ ਨਾਲ ਅਲੱਗ ਤੋਂ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਿਮਰ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਚੁਰਾਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਤਾਂ ਅਟੱਲ ਸੀ। ਉਸ ਲਈ ਕੋਈ ਦੋਚਿੱਤੀ ਸੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਪੇਕਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੋਈ ਕੁਤੀ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਭਲਾ ਕਿਧਰ ਪਾ ਸਕਦੀ ਸੀ?

ਚਾਹ ਵੇਚਣ ਤੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜਿੱਤਣ ਤੱਕ ਅਨੂ ਕਪੂਰ

ਤੁਸੀਂ ਆਯੁਸ਼ਮਾਨ ਖੁਰਾਣਾ ਦੀ ਸਫਲ ਫਿਲਮ 'ਫ਼ੀਮ ਗਰਲ' ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਖੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਅਨੂ ਕਪੂਰ ਨੂੰ ਗਲਤਫ਼ਹਿਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਮੁਸਲਿਮ ਮਹਿਲਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲਪਨਿਕ ਮਹਿਲਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਵੀ ਇਕ ਮੁਸਲਿਮ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕਦਮ ਸਹੀ ਉਚਾਰਨ ਨਾਲ ਨਫੀਸ ਉਰਦੂ ਬੋਲਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਅਨੂ ਕਪੂਰ ਨੇ ਇਸ

ਕਲਾਸੀਕਲ ਗਾਇਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਤਾ ਮਦਨ ਲਾਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਵਿਚ ਸਨ, ਇਕ ਪਾਰਸੀ ਬੀਏਟਰ ਕੰਪਨੀ ਚਲਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ

ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਭਿਨੈ ਨਾਲ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਰਦੂ ਜ਼ਬਾਨ ਤੋਂ ਕੀਤਾ, ਜਦ ਕਿ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂਦੱਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਅਬਰਾਰ ਅਲਵੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟਰ ਦੀ ਡਾਇਲਾਗ ਡਲਿਵਰੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾਵੇ।

ਅਨੂ ਕਪੂਰ ਨੇ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਸੰਭਵ ਕੀਤਾ? ਦਰਅਸਲ, ਅਨੂ ਕਪੂਰ ਦੀ ਬੰਗਾਲੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮਾਤਾ ਕਮਲ ਉਰਦੂ ਦੀ ਅਧਿਆਪਕਾ ਤੇ ਟਰੇਡ

ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਨਾਟਕ ਕਰਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਦਾਦਾ ਬਰਤਾਨਵੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਸਨ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਗੰਗਾਰਾਮ ਕਪੂਰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੈਨਾਨੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਨੂ ਕਪੂਰ ਦਾ ਜਨਮ ਇਤਵਾਰਾ, ਭੁਪਾਲ ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ 20 ਫਰਵਰੀ, 1956 ਨੂੰ ਅਨਿਲ ਕਪੂਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਅਨਿਲ ਕਪੂਰ ਸਥਾਪਿਤ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਆਪਣਾ ਸਕ੍ਰੀਨ ਨਾਂ ਅਨੂ ਕਪੂਰ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਅਨੂ ਕਪੂਰ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਤਨਖ਼ਾਹ 40 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਤੀਭਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੀ ਅਤੇ ਕੈਲਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਛੱਡਣੀ ਪਈ। ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੀਏਟਰ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਰਣਜੀਤ ਕਪੂਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਅਨੂ 1976 ਵਿਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਡਰਾਮਾ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਜਿਥੇ ਰਣਜੀਤ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ 1981 ਵਿਚ ਨਾਟਕ 'ਏਕ ਰੁਕਾ ਹੁਆ ਫੈਸਲਾ' ਵਿਚ ਇਕ 70

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਬੰਬੇ (ਹੁਣ ਮੁੰਬਈ) ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸ਼ਿਆਮ ਬੇਨੇਗਲ ਨੇ ਦੇਖਿਆ। ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ। ਇਥੋਂ ਅਨੂ ਕਪੂਰ ਦੇ ਦਿਨ ਫਿਰ ਗਏ।

ਉੱਭਰਦਾ ਗੀਤਕਾਰ ਦੀਪਾ ਬੰਡਾਲਾ

ਉੱਭਰਦਾ ਗੀਤਕਾਰ ਦੀਪਾ ਬੰਡਾਲਾ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਐਡਮਿਟਨ ਵਿਚ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਣੀ ਪਤਨੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੀਵਨ ਕੌਰ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੀਪਾ ਬੰਡਾਲਾ ਉਸ ਦਾ ਤਖ਼ਲੁਸ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਬੰਡਾਲਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਗੀਤ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਗੀਤ ਲਿਖੇ ਜੋ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਗਾਏ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਲਿਖੇ ਗੀਤ ਮਨਿੰਦਰ ਬੁੱਟਰ, ਗੈਰੀ ਸੰਧੂ, ਨਸੀਬ ਲਾਲ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ), ਨਵਦੀਪ ਸਰਾਏ, ਗਗਨ ਬੱਲ, ਸਰਨ ਮਾਨ, ਰਾਜਾ

ਪੁਰਨ ਅਤੇ ਜਨਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਰੁਕਨਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਧਾਰਨ ਗੀਤ ਭਾਵਭਰੇ ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਮਨੋ ਸਥਿਤੀ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰੁਮਾਨੀ ਗਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਸਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਭਾਵ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਦੀਪਾ ਬੰਡਾਲਾ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਚੋਣ, ਵਿਚਾਰ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕਾਵਿਅਾਤਮਿਕ ਅਭਿਵਿਅਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਰੁਕਨਾਂ ਅਤੇ ਤਾਜ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਤਮਿਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਅਤਿ। ਸਰਲੀਕਰਣ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲ ਸ਼ਿਲਪੀ ਦੀ ਕਲਾ ਕੋਸ਼ਲ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਛੋਟੇ- ਛੋਟੇ ਰੁਕਨ, ਠਹਿਰਾਉ, ਉਤਾਰ, ਚੜ੍ਹਾਵ, ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਯੁੱਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਬੱਚੇ ਪੱਛਮੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੋਪ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੀਪਾ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਆਸਾਨ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਵਾਲੇ ਵਰਤਮਾਨ ਮਾਹੌਲ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਆਪਣੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਛੱਡਦਾ ਹੋਇਆ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦਤਾ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋ ਨਿਬੜਦਾ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਣ ਦੇ ਗੀਤ ਲਿਖਣਾ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਦੇ

ਆਧੁਨਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਉਸ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਝਲਕਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਕਈ ਗੀਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ' ਦੀਪੇ ਕੋਲੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਹੋਇਆ ਨਈਂ ਉ ਜਾਣਾ, 'ਕੱਠੇ ਰਹਿ ਜੇ ਨਾ ਹੋਇਆ ਦੂਰ ਹੋਇਆ ਵੀ ਨਈਂ ਜਾਣਾ। ਤੇਰਾ ਵੀ ਦਿਲ ਟੁੱਟਣਾ ਦਿਲ ਤੋੜਣ ਵਾਲੀਏ। ਬੇਬੇ ਮੰਨਦੀ ਨਾ ਮੇਰੀ ਸੁਣ ਸੋਹਣਿਆ ਵੇ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣਾ ਆਦਿ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਕਾਰਾਂ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅਪਣੀ ਕਲਾ ਦੇ ਝੰਡੇ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲੋਕ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਧੁਨਾਂ- ਗੀਤ ਸ਼ੌਂਕ ਨਾਲ ਸੁਣਦੇ ਹਨ। ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਦੀਪਾ ਬੰਡਾਲਾ ਹੋਰ ਵਧੀਆ ਗੀਤ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਮੋਹ ਲਵੇਗਾ।

ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਾਲਮ

ਬਰੈਸਟਨ ਆਦਿ ਨੇ ਗਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਰੁਪਿਨ ਕਾਹਲੋਂ ਭਾਰਤ, ਰੋਚ ਕਿਲ੍ਹਾ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਪ੍ਰੀਤ ਹੁੰਦਲ, ਫੋਰਡ ਜੀ. ਕੇ. ਬਰੈਪਟਨ, ਕੈਨੇਡਾ ਆਦਿ ਨੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਪਰਿਵਰਤਨ ਆਏ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੱਛਮੀ ਸੰਗੀਤਕ ਧੁਨਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਰਿਦਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਰਿਦਮ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗੁੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਕਰਜ਼ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤੇ ਕਲਪਨਾਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤਰਕ ਪਰਿਚਿਤ ਸਾਧਾਰਨ ਭਾਸ਼ਾ ਰੁਚੀ

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 1 ਨਵੰਬਰ 2025 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-714

ਲੋਕਾਂ ਉੱਪਰ ਆ ਪਈ ਬਿਪਤਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਲਾਰੇ ਲਾਈ ਜਾਵਣ। ਦਰਦਮੰਦਾਂ ਦੇ ਦਰਦੀ ਆ ਗਏ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਬੋਲ ਪੁਗਾਵਣ। 'ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਨਾ ਝਾਕ ਕਰੋ ਆਪਣੀ ਰਾਖੀ ਆਪ ਕਰੋ' ਬੱਸ, ਮੰਤਰ ਇਹ ਸਿਖਾਵਣ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-712

ਸਾਂਭ ਸਾਂਭ ਰੱਖੀਆਂ ਵਿਰਸੇ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ, ਸਾਂਭ ਦੀ ਤੰਦ ਪੱਕੀ ਪਾਉਂਦਾ ਤੰਦੂਰ ਕਹਾਣੀਆਂ। ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮਾਈਆਂ ਨੇ ਦੁਪਹਿਰੇ ਤਾਇਆ ਹੈ, ਗੁੰਨੁ ਗੁੰਨੁ ਆਟਾ ਮਨ ਤੰਦੂਰ ਵਿਚ ਲਾਇਆ ਹੈ। -ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਸੁਣ ਭਲੇ ਵੇਲਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਏਹ, ਦਿਲਾਂ ਤੋਂ ਦਿਲ ਨਾ ਜਦੋਂ ਸੀ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਗਲੀਆਂ ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਦੇ, ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਜਦ ਤਪਦੇ ਤੰਦੂਰ ਹੁੰਦੇ। ਹੋਏ ਦੁਪਹਿਰ ਸ਼ਾਮ ਜਾਂ ਰਾਤ ਹੋਵੇ, ਨੱਢੀਆਂ ਤ੍ਰੀਮਤਾਂ ਦੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਈ ਪੂਰ ਹੁੰਦੇ। ਚੱਕਲੇ ਵੇਲਣੇ ਦੀ ਭੀ ਨਾ ਲੋੜ ਰਹਿੰਦੀ, ਲੱਕੜ ਪਾਣੀ ਪੈਣੇ ਕੋਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦੇ। ਵਾਰੇ ਵਾਰੀ ਸੀ ਲਾਹੁੰਦੀਆਂ ਜਦੋਂ ਮੰਡੇ, ਸੇਕ ਨਾਲ ਚਮਕਦੇ ਮੁੱਖੜੇ ਨੂਰ ਹੁੰਦੇ। ਵਿਹਲੀਆਂ ਹੋ ਸਮੇਟਦੀਆਂ ਜਦੋਂ ਚੌਂਕਾ, ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਚਰਚੇ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੇ। ਘਰੇ ਚਾਈਂ ਉਡੀਕਦੇ ਖਾਣ ਵਾਲੇ, ਕੋਈ ਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਢਿੱਡੋਂ ਮਜਬੂਰ ਹੁੰਦੇ। ਵੱਡਾ ਬਾਣੀਆ ਘਰੇ ਈ ਆ ਪੁੱਜਾ, ਵੇਖ 'ਨਾਕਾਮ' ਦਿਲਾਂ ਤੋਂ ਦਿਲ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ। -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਨਾਕਾਮ'

ਆਂਢ ਗੁਆਂਢੋਂ ਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਸਾਂਝਾ ਇੱਕ ਤੰਦੂਰ ਤਪਾਵਣ। ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਗੁੰਨੁ ਕੇ ਆਟਾ ਵਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਰੋਟੀਆਂ ਲਾਵਣ। ਰੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਨੂੰ ਲਾਹ ਕੇ ਵਿਚੋਂ ਵਿਚ ਛਾਬੇ ਦੇ ਪਾਈ ਜਾਵਣ। ਏਸ ਬਹਾਨੇ ਮਨ-ਚਿੱਤ ਫੋਲਣ ਆਪੋ ਵਿਚੀਂ ਸਾਂਝ ਵਧਾਵਣ। - ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ ਫੋਨ: +1 403 439 2008

ਤੰਦੂਰ ਨੂੰ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਸਾਂਝਾ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਰੋਟੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਨਾਲੇ ਕਰਦੀਆਂ ਦੁਖ ਸਾਂਝੇ ਮਨ ਦੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਉਂਦੀਆਂ ਘਰ ਵਾਲਾ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਚੰਗਾ ਖੋਟਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਨ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਭੜਾਸ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦੀਆਂ ਘਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਕੋੜੇ ਬੋਲਣ ਬੋਲ ਐਪਰ ਦਿਲ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ ਉਸ ਲਈ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ। -ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਕੁਲਬੁਰਛਾਂ (ਪਟਿਆਲਾ)

ਤੰਦੂਰੀ ਰੋਟੀਆਂ ਵੀ ਦੁਮਸ਼ਲੇ ਜੋ ਖਾਊ ਉਹ ਵੀ ਪਛਤਾਉ ਜੋ ਨਾ ਖਾਊ ਤਰਸਦਾ ਰਹੂ ਸੁਆਦ ਨੂੰ ਤੰਦੂਰ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਰੋਟੀ ਬੱਸ ਸਮਝ ਲਓ ਤਾਜ਼ੀ ਭੱਠੇ ਦੀ ਰੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਇੱਟ ਖਾਓ ਤੇ ਹੋ ਜਾਓ ਬਿਮਾਰ ਬਾਬਾ ਹੋਰ ਖਾਣਾ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਆਰ। -ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਰਵੱਈਏ

ਅਪਣਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬੇਰੁਖੀ 'ਚ ਬੋਲੇ ਸ਼ਬਦ ਅਕਸਰ ਦਿਲ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਚੀਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਕਦੀ ਨਾ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਜ਼ਖਮ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਇਹ ਜ਼ਖਮ ਜੋ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਨਾ-ਭਰਨ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਆਖਿਰ ਨਾਸੂਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ...।

ਫਿਰ ਇਹ ਨਾਸੂਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀਂ ਘੁਣ ਵਾਂਗੂ ਚੱਟ ਜਾਂਦੇ ਨੇ... ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਣਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅੱਧੇ ਮਨ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵੀ ਅਕਸਰ ਘਾਤਕ ਸਿੰਧ ਹੁੰਦੀ ਏ

ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਦੁਫਾਤ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਏ ਤੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਨਾ ਭਰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਖਾਈ ਪੁੱਟ ਜਾਂਦੀ ਏ ਤੇ ਫਿਰ ਇਸੇ ਖਾਈ ਨੂੰ ਭਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤਮਾਮ ਉਮਰ ਖਪ ਜਾਂਦੀ ਹੈ...।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੇੜਲੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚਲੇ ਸਰਦ ਰਵੱਈਏ ਵੀ ਅਕਸਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਪੱਥਰ ਬਣੇ ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਅਕਸਰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਥਪੇਤੇ ਸਹਿ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਜਾਂਦੇ ਨੇ...। -ਮੁਹੰਮਦ ਅੱਬਾਸ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਜੰਗ ਕਿਤੇ ਵੀ ਲੜੀ ਜਾਵੇ, ਉਸਦਾ ਸੰਤਾਪ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਹੰਢਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਲਹੂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਡੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਜੰਗ ਨਾਲ ਤਬਾਹੀ, ਕਹਿਰ, ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ, ਉਜਾੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਲੋਥਾਂ ਦੇ ਅੰਬਾਰ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਸੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਰਬੀਆ ਦੀ ਕਹਾਵਤ ਹੈ, 'ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਹਾਕਮ ਬਾਰੂਦ ਵੰਡਦੇ ਹਨ, ਅਮੀਰ ਭੋਜਨ ਪਰੋਸਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ। ਜਦੋਂ ਯੁੱਧ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਾਕਮ ਆਪਣਾ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਬਾਰੂਦ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਮੀਰਾਂ ਕੋਲ ਵੱਧ ਅਨਾਜ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਗਰੀਬ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ
ਫੋਨ: 098882-75913

ਕਬਰਾਂ ਫਰੋਲਦੇ ਹਨ।' ਯੁੱਧ ਲੜਨੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਹੈ, ਜੰਗ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਹਾਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਇਹ ਇੱਕ ਭਰਮ ਹੀ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੰਗ ਵਿਚ ਗਰੀਬ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕ ਮਰਦੇ ਹਨ, ਨੁਕਸਾਨ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਆਮ ਲੋਕ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਫ਼ਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਵੀ ਉਹ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਮੌਤ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਚਿੰਤਕ ਫਰਾਂਸਿਸ ਪੀ ਡੈਨੀ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ, 'ਕੋਈ ਸਿਪਾਹੀ ਯੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਜਾਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਯੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਧਨਾਢ ਲੋਕਾਂ ਜਾਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੋਂ।' ਜਦੋਂ ਜੰਗ ਲਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਯਤੀਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਧੀਆਂ ਵਿਧਵਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪੁੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮੇਟਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁੱਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਗਾਮ ਵਿਖੇ ਕੀਤੇ

ਜੰਗਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼

ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਸੰਧੂਰ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉੱਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਸ਼ਲਾਘਾ ਹੋਈ। ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਗਾਮ ਵਿਖੇ ਬੇਕਸੂਰ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਅਤਿਵਾਦੀ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਟਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹਾਵਲਪੁਰ, ਮੁਹੰਮਦ ਕੋ, ਬਾਗ, ਕੋਟਲੀ, ਮੁਜ਼ੱਫਰਾਬਾਦ ਮੁੱਖ ਟਿਕਾਣੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹਾਵਲਪੁਰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜੈਸ਼-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਮੁੱਖ ਟਿਕਾਣਾ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਮੁਹੰਮਦ ਕੋ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਦਾ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਜੈਸ਼-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਮੁਖੀ ਮੌਲਾਨਾ ਮਜ਼ਹਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਦਸ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਚਾਰ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜ਼ਹਰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮਰ ਗਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰਸ਼ਲ ਮੁਨੀਰ ਨੇ ਫਲੋਰੀਡਾ ਰਾਜ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਟੈਂਪਾ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਣ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਤਬਾਹ ਹੋਏ ਤਾਂ ਅੱਧੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਮੁਨੀਰ ਇਹ ਬਿਆਨ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਹੱਕਾਰ ਵਿਚ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹਥਿਆਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਰੋਗ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ।

ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਘਾਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਕੇਵਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕੋਲ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਭਾਰਤ ਕੋਲ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਕੋਈ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਬੈਠਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾ। ਭਾਰਤ ਸ਼ਾਂਤੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ

ਹੈ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਭਾਰਤ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਹੱਕਾਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮਨੁੱਖਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੁੱਝ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮੂੰਹ ਦੀ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਪਣੀ ਔਕਾਤ

ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੂੰ ਧਨਾਢ ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਜੰਗ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣੇ।

ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਮਹਾਨ ਫਿਲਾਸਫਰ ਰਸੂਲ ਹਮਜ਼ਾਤੋਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਕਿ ਸਿਆਣੇ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸੱਪ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ ਵੀ ਭਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੂਰਖ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁਨੀਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਹਮਜ਼ਾਤੋਵ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਅੱਜ ਵੀ ਖਰਾ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਘਾਣ ਵੱਲ ਸੇਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਕੋਲ ਪਿਆ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਵਿਕਾਸ ਵੱਲ ਸੇਧਤ

ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਫੇਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਖਵਾਜ਼ਾ ਆਸਿਫ ਨੇ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੁਣ ਜੰਗ ਹੋਈ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲੜਾਕੇ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਮਲਬੇ ਹੇਠ ਦੱਬਿਆ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ। ਧਮਕੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨੀ ਵੀ ਭਾਰਤ ਲਈ ਔਖੀ ਸੀ, ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਜਨਰਲ ਉਪੇਂਦਰ ਦਿਵੇਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਅਤਿਵਾਦ ਨਾ ਰੋਕਿਆ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਤੋਂ ਨਾਮੋ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਅਨੂਪਗੜ੍ਹ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਸੰਜਮ ਨਹੀਂ ਵਰਤਾਂਗੇ, ਜੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭੂਗੋਲਿਕ

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ 'ਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦ ਰੋਕਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਆਰ.ਐਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਮੁਖੀ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤ ਰੂਪੀ ਘਰ ਦੇ ਇੱਕ ਕਮਰੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਕਮਰਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਫੌਜ 'ਤੇ ਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਹੁਣ ਫੇਰ ਖਵਾਜ਼ਾ ਆਸਿਫ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਜੰਗ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਧਮਕੀਆਂ ਭਰੇ ਅਤੇ ਭੜਕਾਊ ਹਨ। ਦੋਵਾਂ ਕੋਲ ਐਟਮੀ ਬੰਬ ਹੋਣ ਦੇ ਚਰਚੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਖ਼ਤਰਾ ਮੰਡਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਮੁੜ ਜੰਗ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਜੋ ਮਾਸੂਮਾਂ ਦੇ ਹਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਲੈਣ, ਕੰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਜੋ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਦੇ ਵੈਣ ਸੁਣ ਲੈਣ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਪਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੰਗਾਂ ਲੜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਘਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਇਹ ਜੰਗ ਪੰਜੀਵਾਦ ਦੀ ਲੋੜ ਬਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਮੰਡੀ ਦਾ ਅਸੂਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਲਾਭ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕਿਉਂ ਕਰਨੀ ਹੈ ਇਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਲਾਭ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕੋਈ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਪਰ ਲੋਕ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਏਕਤਾ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਯੁੱਧ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ ਰੋਕਦੇ ਹਨ।

ਸੋ ਦੇਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਭੜਕਾਊ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਗਾੜਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਰੱਖਣ, ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ ਬਣਾਉਣ, ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਰਲ ਕੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਤ ਉਤਸਵ ਵਿਚ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਤੇ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਸਬੰਧ ਛਾਏ

ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੋਲਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਪਰਬਤੀ ਟਿਕਾਣੇ ਕਸੌਲੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਤ ਉਤਸਵ ਨੇ ਲੇਖਕਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਵਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਹ ਉਤਸਵ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਤੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮਹਿਫ਼ਲ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। 2025 ਵਾਲੇ ਉਤਸਵ ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਉਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਜਨਰਲ ਐਮ ਐਮ ਨਰਵਾਣੇ, ਅਮੋਲ ਪਾਲੇਕਰ, ਪੀ ਚਿੰਦੇਬਰਮ, ਸ਼ੋਭਾ ਡੇ, ਮਨੀ ਸ਼ੰਕਰ ਅਈਅਰ, ਏ.ਐਸ. ਦੁੱਲਤ, ਪੂਜਾ ਬੇਦੀ, ਹਰਿੰਦਰ ਬਵੇਜਾ, ਸੰਦੀਪ ਭਮਰ ਤੇ ਸੰਗੀਤਾ ਵਾਲਡਰਨ ਸਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਰਚਾ ਪੀ ਚਿੰਦੇਬਰਮ ਦੀ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਹੋਈ।

ਪੀ ਚਿੰਦੇਬਰਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਟਿੱਪਣੀ ਵਿਚ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਲਈ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਸਮੇਤ ਫੌਜ, ਪੁਲਿਸ, ਖੂਫੀਆ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਸਦਕਾ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰਿੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਅਲਵੀ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੋਚ ਗਰਦਾਨ ਕੇ ਆਪਣੇ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਘੇਰਿਆ ਕਿ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਗਹਿਮਾ-ਗਹਿਮੀ ਛਾ ਗਈ। ਬੋਲਣ ਲੱਗੇ ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹੀ ਟਿੱਪਣੀ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ

ਖ਼ੁਦ ਵੀ ਅਪਣੀ ਸਿੱਖ ਹਿਸਟਰੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਜਿਲਦ ਵਿਚ 1984 ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ 'ਆਤਮ ਗਿਣਤੀ ਮਿਣਤੀ' ਕਹਿ ਕੇ ਇੰਨ-ਭਿੰਨ ਲਿਖ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ: 'ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਕੋਲ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਹਾਇਕਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਬਹੁਤੀ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਮੁਲਾਕਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦਸ-ਬਾਰਾਂ ਬੰਦੇ ਹੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਹੌਸਲੇ ਵਾਲੇ ਕਮਾਂਡੋਆਂ ਦਾ ਕੇਵਲ ਇਕ ਦਸਤਾ ਸਾਦਾ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਜਾਣਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕਿਉਂ ਇਸ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਉੱਤੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਏਨੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਤੇ ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਰਕੇ ਅੰਦਰ ਭੇਜਿਆ। ਇਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਸਮਝ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸੁਭਾਅ ਲਈ 'ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ' ਨਾਲ ਦੂਰ ਜਾਂ ਨੇੜੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ

ਨੂੰ ਭੁੱਲਣਾ ਤੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਘਾਤਕ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਮੁੱਲ ਤਾਰਨਾ ਪਿਆ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ।

ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਨੂੰ ਅਜੋਕੇ ਆਗੂ ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾਂ ਦੇਣ ਇਸਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ

ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਤ ਉਤਸਵ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਲਾਂ ਨੇ ਉਤਸਵ ਦਾ ਘੇਰਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਇਸਨੂੰ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰਾ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਮੁੱਢ ਕਦੀਮਾਂ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਉੱਤਮ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਬਣਦੇ ਆਏ ਹਨ। 2025 ਵਾਲਾ ਉਤਸਵ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਕ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਉਤਸਵ ਵਿਚ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਸਬੰਧਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਖੂਬ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਦਾ ਸੋਮਾ ਵੀ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਚਨਾ ਉਸਦਾ ਨਾਵਲ 'ਟਰੇਨ ਟੂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ' ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਉਤਸਵ ਵਿਚ ਉਤਾਰਨ ਵਾਲਾ ਰਾਅ (RAW) ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ ਏ.ਐਸ. ਦੁੱਲਤ ਸੀ। ਜੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪਿੱਠ ਬਾਪਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪਾਠਕ ਦਾਸ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਇਸ ਨਾਵਲ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਨੂੰ ਸੱਤਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਮਾਣਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਨੀ ਸ਼ੰਕਰ ਅਈਅਰ ਦਾ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਸੁਧਰਨਾ ਅਲਗਾਉਣ ਦੀ ਲਈ ਵਧੀਆ ਸਬਕ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਹੋਣ, ਲੋਹ ਲਦਾਖ ਦੇ ਜਾਂ ਦਰਾਵੜ ਦੇ। ਏਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਨੂੰ ਵੀ ਸਰਾਹਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਕਾਰਗਿਲ ਯੁੱਧ ਦੇ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਜਨਰਲ ਮੁਸ਼ੱਰਫ਼ ਨੂੰ ਆਗਰਾ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਈਅਰ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਉੱਤੇ ਮੁਹਰ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਦਾਕਾਰ ਅਨੂਪ ਸੋਨੀ ਨੇ ਵੀ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਦਿਲ ਦੀ ਦੂਰੀ ਮਿਟਾਉਣ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾਇਆ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾ ਹਰਿੰਦਰ ਬਵੇਜਾ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਚੌਖਟੇ ਵਿਚ ਫਿਟ ਕਰ ਕੇ ਦਿਲ ਕੀ ਦੂਰੀ ਮਿਟਾਉਣ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 91-98157-78469
Sandhugulzar@yahoo.com

ਦਿੱਤਾ। ਉਸਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ, ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੇ ਲੋਹ ਲੱਦਾਖ ਜੱਫੀਆਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਦੂਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟਣ ਲਈ ਤਰਸਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਉਂਦਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਫਜ਼ੂਲ ਤੇ ਬੇਅਰਥ ਕਿਹਾ। ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦੂਰੀਆਂ ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਿੰਧੂਰ ਵਰਗੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਨਾਲ ਮਿਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਉਸਨੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤੱਕ ਦੀ ਸੱਜਰੀ ਤਿਰੰਗਾ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਉਤਸਵ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਸੀ ਆਪਣੀ ਦੋ ਜਿਲਦਾਂ ਵਾਲੀ 'ਸਿੱਖ ਹਿਸਟਰੀ' ਤੇ ਨਾਵਲ 'ਟਰੇਨ ਟੂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ' ਭਾਵ 'ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੇਲ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ। ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ!

ਅੰਤਿਕਾ
ਅਮਾਨਤ ਅਲੀ ਮੁਸਾਫਰ, ਲਾਹੌਰ॥
ਜੇ ਤੂੰ ਗਿਆ ਭੁੱਲ ਪੰਜਾਬੀ
ਜਾਵੇਗੀ ਇਹ ਰੁਲ ਪੰਜਾਬੀ
ਚਾਨਣ ਲਭਦਾ ਮਰ ਜਾਵੇਗੀ
ਦੀਵਾ ਕਰਕੇ ਗੁੱਲ ਪੰਜਾਬੀ
ਗੈਰ ਦੇ ਰੋਸ਼ਮੀ ਕੰਬਲ ਖਾਤਿਰ
ਛੱਡ ਨਾ ਆਪਣਾ ਝੁੱਲ ਪੰਜਾਬੀ
ਗੋਰੇ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚ
ਡੋਬ ਨਾ ਆਪਣੀ ਕੁੱਲ ਪੰਜਾਬੀ
ਰੱਬ ਸੋਹਣੇ ਤੋਂ ਮੰਗ 'ਮੁਸਾਫਰ'
ਮਹਿਕੇ ਸਦਾ ਹੀ ਫੁੱਲ ਪੰਜਾਬੀ।

ਦੀਵਾਲੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ: ਦੀਵਿਆਂ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ। ਦੀਵਾਲੀ ਨਾਲ ਅਯੁੱਧਿਆ ਦੇ ਰਾਜਾ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਰਾਹੀਂ ਲੰਕਾਪਤੀ ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵੀ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਯੁੱਧਿਆ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਦੀਵੇ ਜਗਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੀਵਾਲੀ-ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਦਿਨ ਅਜਿਹੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਪੰਥ ਦੇ ਦੋ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਵਾਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਾਬਰ ਦੀ ਕੈਦ 'ਚੋਂ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੇਵੇਂ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ 52 ਪਹਾੜੀ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜਿਆਂ ਅਥਵਾ ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ

ਡਾ. ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 604-825-1550

ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕਰਵਾ ਕੇ ਲਿਆਏ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਆਪ ਦਾ ਨਾਂ 'ਬੰਦੀ ਛੋੜ' ਛੇਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਿਹਾਈ ਬਾਅਦ ਦੀਵਾਲੀ, ਪੰਥ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਵੱਡਾ ਇਕੱਠ ਸੀ। ਸਾਖੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਦੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਭਾਰੀ ਦੀਪਮਾਲਾ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਕਸੌਟੀ 'ਤੇ ਪਰਖੀਏ, ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਜਚਦੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਕਰ ਰਿਹਾਈ ਪੰਥ ਲਈ ਵੱਡਾ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਮਾਤ੍ਰਮ ਜਾਂ ਗਮੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋਇਆ। ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ 'ਚ ਚੇਤੇ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਹੀ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ

ਦੀਵਾਲੀ ਕੀ ਰਾਤਿ ਦੀਵੇ ਬਾਲੀਅਨਿ॥

ਹੋਇਆ? ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਖੁਸ਼ੀ-ਗਮ ਦੇ ਉਚੇਚੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ। ਹਰ ਸਾਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਹੋਰਨਾਂ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿਖੇ ਦੀਪਮਾਲਾ, ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ।

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵੱਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਸੰਨ 1737 'ਚ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦੀਵਾਲੀ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਇਕੱਠ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ 'ਤੇ ਜਾਬਰ ਮੁਗ਼ਲ ਹਕੂਮਤ ਹਮਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕੱਠ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪੰਥ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ-ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀਵਾਲੀ 'ਤੇ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਕਰੇ।

ਦੀਵਾਲੀ ਮੌਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਿਆਂ, ਕਥਾ ਵਾਚਕਾਂ ਢਾਈਆਂ, ਕਵੀਸ਼ਰਾਂ ਆਦਿ ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਏ 'ਤੇ ਵਧਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਪੰਕਤੀ ਰਾਹੀਂ 'ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਵਧਾਈ' ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਪੰਗਤੀ 'ਟੋਕ' ਬਣਾ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਲਈ ਟੋਕ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

'ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਰਾਤਿ ਦੀਵੇ ਬਾਲੀਅਨਿ॥' ਸ਼ਬਦ ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਆਮ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਹੈ। ਦਿਵਾਲੀ ਮੌਕੇ ਹਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਇਸ 19ਵੀਂ ਵਾਰ ਦੀ 6ਵੀਂ ਪੜ੍ਹਤੀ ਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਗਾਇਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ

ਦੇ ਸਹੀ ਅਰਥ ਦੱਸਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਇਸ ਪੰਕਤੀ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ (ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਰਾਤਿ ਦੀਵੇ ਬਾਲੀਅਨਿ॥) ਗਾਇਨ ਕਰਦਿਆਂ, ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਰਾਤਿ ਨੂੰ ਦੀਵੇ ਬਾਲਣੇ' ਹਨ, ਜਦਕਿ ਇਸ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇ ਕੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਇੱਕ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੀਵੇ ਬਾਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਰਾਤ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ-ਚਿਰਾ ਦਿਲ-ਪ੍ਰਚਾਵਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਦਿੰਦੇ, ਅਖੀਰ 'ਚ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਗੁਰਮੁਖ ਉਹ ਹਨ, ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਥੋੜ੍ਹਾ-ਚਿਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਭਰਮ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਗਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਹੀ ਮਨ ਵਿਚ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਿਭਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਉਹ ਲੋਕ-ਪਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। 6 ਪੰਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ 19ਵੀਂ ਵਾਰ ਦੀ ਪੜ੍ਹਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਕਿਤ ਹੈ:

ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਰਾਤਿ ਦੀਵੇ ਬਾਲੀਅਨਿ॥

ਤਾਰੇ ਜਾਤਿ ਸਨਾਤਿ ਅੰਬਰਿ ਭਾਲੀਅਨਿ॥

ਫੁਲਾਂ ਦੀ ਬਾਗਾਤਿ ਚੁਣਿ ਚੁਣਿ ਚਾਲੀਅਨਿ॥

ਤੀਰਥਿ ਜਾਤਿ ਜਾਤਿ ਨੈਣ ਨਿਹਾਲੀਅਨਿ॥

ਹਰਿ ਚੰਦਉਰੀ ਝਾਤਿ ਵਸਾਇ ਉਚਾਲੀਅਨਿ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਫਲ ਦਾਤਿ ਸਬਦਿ ਸਮੁਲੀਅਨਿ॥6॥

ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਪੜ੍ਹਤੀ ਵਿਚ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅੰਬਰ ਵਿਚ ਕਤਾਰਾਂ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਸਵੇਰੇ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀਆਂ। ਇਹ ਪਲਾਂ ਦਾ ਹੀ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਬਾਗ ਵਿਚ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਬਗੀਚੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਫੁੱਲ ਚੁਣ-ਚੁਣ

ਮਾਲੀ ਤੋੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਥੋੜ੍ਹਾ-ਚਿਰਾ ਹੀ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲੋਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਕੱਠ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਸਦਾ ਭਰੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ। ਲੋਕ ਤੀਰਥਾਂ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਘਰ ਮੁੜ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦਾ ਹੀ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੈ। (ਹਰ-ਚੰਦੋਰੀ ਭਾਵ ਹਵਾਈ-ਕਿਲੇ ਅਰਥਾਤ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਨਗਰੀ) ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖੇ 'ਚ ਫਸਿਆ ਹਿਰਨ ਰੇਗਸਥਾਨ 'ਚ ਚਮਕਦੀ ਰੇਤ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਸਮਝ ਕੇ ਭਟਕਦਾ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਏਉਂ ਹੀ ਬੰਦਾ ਭੁਲੇਖੇ ਅਧੀਨ ਲੁਭਾਓਣੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਪਿੱਛੇ ਭਟਕਦਾ ਗੁੰਮਰਾਹ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਪੜ੍ਹਤੀ ਦਾ ਅਸਲ ਭਾਵ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮਿੱਟੀ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਸ਼ਬਦ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਓ! ਥੋੜ੍ਹਾ-ਚਿਰ ਅਤੇ ਛਿਣ-ਭਰ ਦੇ ਚਾਨਣ ਲਈ 'ਦੀਵਾਲੀ ਦੇ ਦੀਵਿਆਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ' ਦੀ ਥਾਂ, 'ਗੁਰ-ਸ਼ਬਦ' ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਗੁਰਮੁਖ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਸਦੀਵੀ ਆਨੰਦ ਦੇ ਚਾਨਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੀਏ।

ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸਾਡਾ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਥੋੜ੍ਹਾ-ਚਿਰ ਦੀਵੇ ਬਾਲ ਕੇ ਜਾਂ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਥੋੜ੍ਹਾ-ਚਿਰਾ ਮਨ-ਪਰਚਾਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਸਦੀਵੀ-ਸੁੱਖ ਹਾਸਲ ਕਰੀਏ। ਆਓ, ਆਪਾ ਵੀ ਸੁਚੇਤ ਹੋਈਏ ਤੇ ਗੁੰਮਰਾਹ ਨਾ ਹੋਈਏ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਚੇਤ ਕਰੀਏ, ਤਾਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਓ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਈਏ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਅਗਿਆਨਤਾ ਭਰੇ ਹਨੇਰੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਚਾਨਣ ਕਰੀਏ !

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧ ॥

ਦੀਵਾ ਮੇਰਾ ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਦੁਖੁ ਵਿਚਿ ਪਾਇਆ ਤੇਲੁ॥

ਉਨਿ ਚਾਨਣਿ ਓਹੁ ਸੋਖਿਆ ਚੂਕਾ ਜਮ ਸਿਉ ਮੇਲੁ॥

ਹਿੰਦੀ ਹਾਸ-ਵਿਅੰਗ

ਛੁੱਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕੱਪੜੇ ਨਹੀਂ ਪੋਣਗੇ, ਪਰ ਕਿਸਮਤ ਦੇਖੋ - ਬਾਲਟੀ ਵਿਚ ਧੋਬੀਘਾਟ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ! ਝਾੜੂ, ਪੋਚਾ, ਪਰਦੇ, ਫੁਲਝੜੀ - ਸਭ ਕੁਝ ਇਕੱਠਾ! ਕੱਪੜੇ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਰ ਦੀ ਸਫਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਇੱਕ ਝਾੜੂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਭੂਲਨ ਬਾਬੂ ਨੇ ਪੂਰੇ ਘਰ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫਰਸ਼, ਕਮਰਿਆਂ ਅਤੇ ਟਾਇਲਟ ਦੀ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸਫਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਬ੍ਰੇਕ ਅਤੇ ਬ੍ਰੇਕਫਾਸਟ ਦੇਵੇਂ ਮਿਲੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟੀਵੀ ਚਾਲੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਾਇਰਸਟਿੱਕ ਚੁੱਕਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਭੂਲਨ ਨੇ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, "ਟੀਵੀ ਛੱਡੋ, ਪੋਚਾ ਮਾਰੋ!"

ਭੂਲਨ ਬਾਬੂ ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਸਫਾਈ ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਰੁੱਝੇ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਗਨ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ "ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਮੁਹਿੰਮ" ਲਈ ਬ੍ਰਾਂਡ ਅੰਬੈਸਡਰ ਬਣਾ ਦੇਣ! ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਵਿਚ ਵਰਕ-ਐਟ-ਹੋਮ

ਪਰ ਭੂਲਨ ਬਾਬੂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ 'ਘਰੇਲੂ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਅੱਜ ਏਥੇ ਝਾੜੂ ਚਲਾਓ!" ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੋਝਲ ਸਨ।

ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸਵੇਰੇ ਸੱਤ ਵਜੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਭੂਲਨ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਹਲੂਣ ਕੇ ਜਗਾ ਦਿੱਤਾ—"ਜੀ, ਉੱਠੋ!" ਭੂਲਨ ਬਾਬੂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮਲੀਆਂ, ਘੜੀ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੂੰਹ ਫੇਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਓਏ, ਭਾਗਵਾਨੇ, ਕਿਉਂ ਜਗਾ ਰਹੀ ਹੈ?" ਅੱਜ ਦਫ਼ਤਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ, ਰਿਲੈਕਸ ਕਰਨ ਦੇ।"

"ਅਫ਼ਿਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਜਗਾ ਰਹੀ", ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਭੂਲਨ ਨੇ ਗਰਜਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ। "ਅੱਜ ਘਰ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਆਫ਼ਿਸ ਵਿਚ ਫਾਈਲਾਂ ਚਲਾਉਂਦੇ

ਭੂਲਨ ਬਾਬੂ ਨੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਕਿਹਾ, "ਓ ਯਾਰ, ਅੱਜ ਤਾਂ ਛੁੱਟੀ ਹੈ..."

ਪਤਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਹਾਂ, ਇਸੇ ਲਈ! ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਹੋਰ ਕਦੋਂ ਕਰਦੇ ਤੁਸੀਂ? ਹੁਣ ਛੁੱਟੀ ਨਹੀਂ, ਡਿਊਟੀ-ਐਟ-ਹੋਮ ਹੈ।"

ਇੰਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸਨੇ ਭੂਲਨ ਬਾਬੂ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਤੋਂ ਪਦਮਾਸਨ ਦੀ ਮੁੱਦਰਾ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ।

ਭੂਲਨ ਬਾਬੂ, ਜੋ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦਫ਼ਤਰ ਲਈ ਸਵੇਰੇ 8:30 ਵਜੇ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਘਰ ਸਾਫ਼-ਸਫਾਈ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ 7 ਵਜੇ ਅਣਮੰਨੇ ਮਨ ਨਾਲ ਉੱਠਣਾ ਪਿਆ।

ਭੂਲਨ ਬਾਬੂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ

ਦੀਵਾਲੀ ਤੇ ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਦਿਵਸ

ਰਮਾਇਣ ਦੱਸੇ ਜਿੱਤ ਰਾਵਣ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਰਾਮ ਅਯੁੱਧਿਆ ਆਏ। ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਬਣਵਾਸ ਕੱਟ ਕੇ, ਲੋਕਾਂ ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ ਦੀਵੇ ਜਗਾਏ। ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਵੱਜੇ ਢੋਲ ਢਮੱਕੇ, ਪਰਜਾ ਖੜ੍ਹ ਗਈ ਬੰਨ੍ਹ ਕਤਾਰਾਂ। ਜੈ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਦੇ ਬੋਲ ਗੂੰਜਦੇ, ਵੱਜੇ ਸ਼ਹਿਨਾਈ ਵਿਚ ਬਜ਼ਾਰਾਂ।

ਤਖ਼ਤੋਂ ਭਰਤ ਖੜਾਵਾਂ ਚੁੱਕੀਆਂ, ਵੱਡੇ ਭਰਾਤਾ ਨੂੰ ਰਾਜ ਬਿਠਾਵੇ। ਦਿਲੋਂ ਜਾਨ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਸੇਵਾ, ਸਵਾਗਤ ਵਿਚ ਰੀਝ ਰਿਝਾਵੇ। ਉੱਚੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਉੱਤੇ ਬਿਠਾਏ, ਮਹਿਯਾਦਾ ਪਰਸੋਤਮ ਰਾਮ। ਝੁਕ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੇ ਦੇਵਤੇ, ਨਾਲੇ ਉੱਚਰਦੇ ਸਭ ਜੈ ਰਾਮ।

ਇਹ ਚਾਨਣ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ, ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਤੀਸਰੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ, ਦਿਵਾਲੀ ਬੈਸਾਖੀ ਚੁਣ ਕੇ ਖਾਸ। ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸ਼ੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਨੇ ਮੰਜੀ ਬਾਪ। ਆਉ ਸਿੱਖੋ ਰਲ ਨਾਮ ਜਪੋ, ਤਾਰੇ ਦੂਸਰੇ ਤਾਈਂ ਤੇ ਖੁਦ ਆਪ।

ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ, ਜਹਾਂਗੀਰ ਲਾਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਭਾਰੀ। ਬਾਲ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਤੋਂ, ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਗਈ ਨਾ ਉਤਾਰੀ। ਕਰ ਲਏ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਫਿਰ, ਸੁੱਟੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ। ਢਿੱਲਾ ਹੋਏ ਜਹਾਂਗੀਰ ਤਾਂ, ਫਕੀਰ ਦੱਸਦਾ ਕੀ ਹੈ ਸਾਰਾ ਖੇਲ੍ਹ।

ਕਹੋ ਫਕੀਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ, 'ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਕੈਦ। ਬੇਕਸੂਰੇ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ, ਜਾਪੇ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਖੁਦਾ ਤੂੰ ਸਾਇਦ? ਜੇ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰ ਦੇਂ ਉਸਨੂੰ, ਤੇਰੇ ਮਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਣ ਸਾਰੇ ਗੁਨਾਹ। ਵਰਨਾ ਹੋ ਜਾਓ ਤਿਆਰ, ਕੁਦਰਤ ਕਰ ਨਾ ਦੇਵੇ ਫ਼ਨਾਹ।'

ਸੁਣਿਆ ਜਦੋਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਦਰਬਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਕਰੇ ਸਲਾਹ। ਛੱਡ ਦੇਈਏ ਦਰਵੇਸ਼ ਨੂੰ, ਤਾਂ ਕਿ ਬਚ ਜਾਈਏ ਹੋਣੋਂ ਤਬਾਹ।

ਦੀਵਾਲੀ ਤੇ ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਸੋਚ ਸਮਝ ਵਿਚਾਰ ਕੇ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਫੁਰਮਾਨ। ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, 52 ਰਾਜੇ ਦੇ ਕੇ ਪੂਰਾ ਇੱਜ਼ਤ ਮਾਣ।

ਇੰਝ ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਦੇ ਦਿਨ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਪਮਾਲਾ ਕਰ ਕੇ, ਮਨਾਈ ਦਿਵਾਲੀ ਫਿਰ ਹਰ ਘਰ। ਰਲ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਮਨਾਉਂਦੇ, ਜਗਮਗ ਕਰੇ ਸਿਫ਼ਤੀ ਦਾ ਘਰ। ਮਜ਼੍ਹਬਾਂ ਦਾ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਦੂਰ ਕਰੋ, ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਪਰਕਾਸ਼ ਜਾਵੇ ਭਰ! -ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ " ਨੂਰਪੁਰੀ "

ਆਓ ਦੀਵਾਲੀ ਮਨਾਈਏ!

ਕੁਝ ਦੀਵੇ ਬਾਲੇ ਪਿਆਰਾਂ ਦੇ। ਕੁਝ ਸੋਹਣੇ ਜੇਹੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ।

ਕੁਝ ਮੋਹ ਨਾਲ ਪੈਦੀ ਸਾਂਝ ਜੇਹੇ। ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਤੱਕਦੀ ਤਾਘ ਜੇਹੇ।

ਇਹ ਦੀਵੇ ਸਦਾ ਹੀ ਜਗਦੇ ਰਹਿਣ। ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਲਗਦੇ ਰਹਿਣ।

ਸਾਡੇ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਸਾਝ ਦਿਓ। ਇਕ ਡੂੰਘੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਤਾਝ ਦਿਓ। ਰੁੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਦਿਨ। ਵੀ ਗੈਰਾਂ ਨੂੰ ਗਲ ਲਾਉਣ ਦਾ ਦਿਨ।

ਏਥੇ ਡੇਰਾ ਸਦਾ ਨਾ ਰਹਿਣਾ ਏ।

ਮੁੜ ਆ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਹਿਣਾ ਏ: 'ਮੈਂ ਕੱਟੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹਣੀ ਏ' ਕਿਸੇ ਬਾਤ ਨਾ ਅੱਗੋਂ ਬੋਲਣੀ ਏ।

ਨਾ ਬੰਦਿਆ ਕੋਈ ਗੁਮਾਨ ਤੂੰ ਕਰ। ਕਰ ਹੀਲਾ ਤੂੰ ਕੋਈ ਅਜਰ ਨੂੰ ਜਰ।

ਜਦ ਹੰਸ ਨੇ ਉਡ ਪੁੱਡ ਜਾਣਾ ਏ। ਪਿੱਛੇ ਮਿੱਟੀ ਕੀਤੀਆਂ ਖਾਣਾ ਏ।

ਇਹ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਏ। ਫੇਰ ਕੰਮ ਨਾ ਆਉਣਾ ਧੋਲਾ ਏ।

ਰਤਾ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆ ਜਾਵੀਂ ਡੂੰਘੀ ਯਾਦ ਦਾ ਬੂਟਾ ਲਾ ਜਾਵੀਂ ਉੱਚੇ ਵੱਡੇ ਜੋ ਮਹਿਲ ਚੁਬਾਰੇ ਨੇ। ਪੈਰੀਂ ਸੰਗਲ ਜਿੰਦ ਦੇ ਭਾਰੇ ਨੇ।

ਟੁੱਟ ਜਾਣ ਅਸਮਾਨ ਜੋ ਤਾਰੇ ਨੇ। ਇਹ ਕੀਹਦੇ ਪਾਣੀਹਾਰੇ ਨੇ।

ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹ ਦਰਗਾਹੀ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ। ਪਰ੍ਹਾਂ ਸੁੱਟ ਅਜਾਈਂ ਕਲੋਲਾਂ ਨੂੰ। -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਨਾਕਾਮ'

ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ

ਆਉ ਸਾਰੇ ਦੀਪ ਜਲਾਈਏ, ਜਾਤ ਪਾਤ ਸਭ ਭੇਦ ਮਿਟਾ ਕੇ, ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਮਨਾਈਏ।

ਦੀਪ ਗਿਆਨ ਦਾ ਜਦੋਂ ਵੀ ਜਗਦਾ, ਅੰਧਕਾਰ ਉਦੋਂ ਦੂਰ ਹੈ ਭੱਜਦਾ। ਝੂਠ ਦੇ ਕਦੇ ਹੋਣ ਪੈਰ ਨਾ, ਪਰ ਸੱਚ ਕੋਠੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਗੱਜਦਾ।

ਸਬਰ ਵਾਲਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਖਾ ਲੈਂਦਾ ਪਰ ਲਾਲਚੀ ਕਦੇ ਨਾ ਰੱਜਦਾ ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਜਾਂ ਕਹੋ ਦੀਵਾਲੀ, ਹੁੰਦੀ ਅੰਬਰਸਰ ਦੀ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ।

ਬਾਹਰ ਦੀਪ ਤਾਂ ਹਰ ਸਾਲ ਜਗਾਉਂਦੇ, ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਮਨ ਅੰਦਰ ਜਗਾਈਏ। ਸਾਫ਼ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵੀ ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਪਟਾਕਾ ਨਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ, ਸਾਰੇ ਮਿਲ ਕੇ ਸਹੁੰ ਆਸੀਂ ਖਾਈਏ।

ਪਟਾਕਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਗੱਲ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਸਮਝਾਈਏ। ਪਟਾਕਿਆਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬੂਟਾ ਲਾ ਕੇ, ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਮੁਕਤ ਦੀਵਾਲੀ ਮਨਾਈਏ। -ਰਜਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਫੋਨ: 7087367969

ਭਲੇ ਵੇਲਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਖ-ਵਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਸਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਕਈ-ਕਈ ਦਿਨ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰੋਣਕ ਲਾਈ ਰਖਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਪੰਡਤ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਉਹ ਕਿਤੇ ਵੀ ਬਹਿ ਕੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਵਖਿਆਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਉਥੇ ਹੀ ਸੰਗਤ ਜੁੜ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਕਥਾ-ਵਾਰਤਾ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਚਿਤਰ ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ‘ਮਰਮਰੀ ਬਾਵਾ’ ਵਿਚ ਖਿਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਹਾਣ ਦੀ ਹੈ।

ਭਾਈ ਧਰਮਾਨੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਲਿਖੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪੰਡਤ ਜੀ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਥਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਏਨੀ ਡੂੰਘੀ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਕਥਾ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 94175-18384

ਸੁਣਨ ਲਈ ਲੋਕ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੋਂ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜਣ ਲਗ ਪਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਤੁਪਕੇ ਘੋਲ ਦਿਤੇ ਸਨ, ਜਿਸਦਾ ਅਸਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ‘ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੰਡਤ ਜੀ ਦੀ ਸੋਭਾ ਸੁਣ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਖੂਨ-ਖੋਲਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪੰਡਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕ ਉਸਨੂੰ ਹਮ-ਹੁਮਾ ਕੇ ਸੁਣ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਇਹ ਕੋਈ ਪੰਡਤ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਟ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਆ ਗਏ ਤੇ ਅਥਾ-ਤਥਾ ਬੋਲ ਕੇ ਕਥਾ ਰੋਕ ਦਿਤੀ। ਪੰਡਤ ਜੀ ਚੁਪ ਕਰ ਗਏ ਤੇ ਗਹਿਰੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਉਤਰ ਗਏ। ਭਾਈ ਧਰਮਾਨੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਡਤ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਆਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪੰਡਤ ਜੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਾ ਹੋਣ-ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਗਰਮ ਖੂਨ ਹੈ, ਜਲਦੀ ਠੰਡਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਡਤ ਜੀ ਨੇ ਗਲ ਸੁਣੀ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ। ਬਲਕਿ ਮੈਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਹ ਨਫਰਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਘਰ ਕਰ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ।

ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਜਦ ਇਹ ਵਿਦਵਾਨ ਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰਲੀ ਨਫਰਤ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਜਾਂ ਬੇਮੁਹਾਰੇ ਡੁੱਲ੍ਹਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਪੁਰਾਤਨ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਅਕਸਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਇਹ ਹਵਾਲੇ ਪੁਰਾਤਨ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦੀ ਕਾਂਟ-ਛਾਂਟ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਭੂਲਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੇਂਟ ਅਤੇ ਬੁਰਸ਼ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾਣ ਦਾ ਮਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਤਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਪਤੀ ਦੇ ਨਾਤੇ ਭੂਲਨ ਬਾਬੂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਪੇਂਟ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬੁਰਸ਼ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲਿਆਏ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ, “ਓ ਹੋ, ਬਹੁਤ ਥੱਕ ਗਿਆ ਹਾਂ... ਜ਼ਰਾ ਕੋਫੀ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਆ ਬਈ ... ਅਤੇ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਕੰਧਾਂ ‘ਤੇ ਪੇਂਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।” ਭੂਲਨ ਬਾਬੂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ‘ਤੇ ਉਂਗਲੀ ਫੇਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਭੂਲਨ ਨੇ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਓ ਜੀ, ਜਦੋਂ ਮਿਸਟਰ ਇੰਡੀਆ ਘਰ ਵਿਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਤੁਸੀਂ ਪੇਂਟ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ ਤੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਕੋਫੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹਾਂ।”

“ਮੈਂ... ਪੇਂਟ?” ਭੂਲਨ ਬਾਬੂ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਬੁੜਬੁੜਾਏ। ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭੂਲਨ ਬਾਬੂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਘਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਏਸ਼ੀਅਨ ਪੇਂਟਸ ਨਾਲ ਚਮਕਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। “ਹਰ ਘਰ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ” ਦੀ ਤਰਜ਼ ‘ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਧਾਂ ਦੀ ਚਮਕ ਭੂਲਨ ਬਾਬੂ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਪੀੜ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ-ਐਟ-ਹੋਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭੂਲਨ ਬਾਬੂ ਦਾ ਹਾਲ ਉਹੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਬਾਬੂ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਡਿਟ ਪਿੱਛੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕੰਮ ਇੰਨਾ ਵਧ ਗਿਆ ਕਿ ਛੁੱਟੀ ਵਿਚ ਰਿਲੈਕਸ ਦੀ ਥਾਂ ਆਇਓਡੈਕਸ ਮਿਲਿਆ।

ਥੱਕੇ-ਹਾਰੇ ਹੋਏ ਉਹ ਬੁੜਬੁੜਾਏ, “ਸਾਡੇ ਪਤੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਅਲੱਗ ਪੀੜਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਛੁੱਟੀ ਅਤੇ ਘਰ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਵਿਚ ਬਸ ਇਹੋ ਫਰਕ ਹੈ ਕਿ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਬੋਸ ਚੀਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪਤਨੀ। ਓਥੇ ਫਾਈਲ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦਬਾਅ ਹੈ, ਏਥੇ ਸਫਾਈ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ।”

ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਰਾਤ ਆਈ ਤਾਂ ਭੂਲਨ ਬਾਬੂ ਥੱਕੇ ਹੋਏ ਸੋਫੇ ‘ਤੇ ਹੀ ਲੇਟ ਗਏ।

ਮਨ ਮਸਤਕ ਹਨ ਦੇ ਜਣੇ...

ਵਜੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਬਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਇਹ ਹਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਤਾਂ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਅਲੋਚਨਾ ਵਜੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਂ ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹੀ (ਪਅਰਟਚਿਲਅਰ) ਧਰਮ, ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਜਾਂ ਧਰਮ ਕਰਮ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਹਮੀਪੂਰਵਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਉਸਦਾ ਅਰਥ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਉਸ ਧਰਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਜਾਂ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਆਮ (ਗਣਨ-ਏਰਅਲ) ਗੱਲ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ‘ਜਪੁਜੀ’ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ‘ਸੁਣਿਐ ਸਿਧ ਪੀਰ ਸੁਰਿ ਨਾਥ’ ਸੁਣਨਾ ਇਕ ਸਰੀਰਕ ਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਹਰ ਸਰੀਰਕ ਕਿਰਿਆ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮਸਤਕ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਕੰਨ ਵਿਚ ਪੈਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਧੁਨੀ ਦਾ ਮਸਤਕ ਹੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸੰਸਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕੋਈ ਵੀ ਖੜਾਕ ਹੋਵੇ ਮਸਤਕ ਉਸਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਰ ਖੜਾਕ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣੇ ਹੋਏ ਖੜਾਕ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਸਨੂੰ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੜਾਕ ਕਾਹਦਾ ਹੈ। ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਭਾਂਡਾ ਹੱਥੋਂ ਛੁਟ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਮਚਾ ਡਿਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕਤਛੀ, ਕੋਲੀ, ਕੱਪ, ਪਲੇਟ, ਬਾਲ, ਪਤੀਲਾ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਡਿਗਿਆ ਹੈ।

ਜੇ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਨੇਤਰਹੀਣ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਜਾਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੇ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਸ਼ੌਰ, ਹਰ ਧੁਨੀ, ਹਰ ਸ਼ਬਦ, ਹਰ ਵਾਕ ਜਾਂ ਹਰ ਪਾਠ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣੇ ਹੋਏ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕੇ ਜਾਂ ਵੱਖ ਕਰ ਕੇ ਮਸਤਕ ਸਭ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇਥੇ ਕੁਝ ਵੀ ਸੁਣਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਕੋਈ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਉਸਦੀ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਮਸਤਕ ਨੇ ਕਰ ਲੈਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੰਨ ਤਾਂ ਮਹਿਜ਼ ਮਾਧੀਕ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਏਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਧੁਨੀ ਤੇ ਹਰ ਸ਼ੌਰ ਨੂੰ ਮਸਤਕ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਣ। ਕੰਨ ਲਈ ਹਰ ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ ਸ਼ੌਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਸ਼ੌਰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਦ ਉਹ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਪੁਜਦਾ ਹੈ। ਕੰਨ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਸ਼ੌਰ ਹੈ ਤੇ ਮਸਤਕ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ‘ਜਪੁਜੀ’ ਦੀ ਇਸ ਤੁਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ

ਕੋਈ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣੀ ਹਰ ਧੁਨੀ ਦਾ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰ ਕੇ ਉਸਦਾ ਤੱਤ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਿਧਾਂ, ਪੀਰਾਂ, ਸੂਰਾਂ ਤੇ ਨਾਥਾਂ ਜਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਸਿਧ, ਪੀਰ, ਸੂਰ ਅਤੇ ਨਾਥਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਮਾਨਤਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ ਅਜਿਹੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨਕਲੀ ਵੀ ਬੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਕਲੀ ਗਹਿਣੇ ਸੌਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ

ਹਨ, ਲੋਹੇ ਦੇ ਨਹੀਂ। ਨਕਲੀ ਗਹਿਣੇ ਦੇਖ ਕੇ ਕੋਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਸਲੀ ਗਹਿਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਨਕਲ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਅਸਲ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹਰ ਨਕਲ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਅਸਲ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅਸਲੀ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਕਲੀ ਸਾਧੂ ‘ਤੇ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਕਬੀਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ: ਬੇਦ ਕਤੋਬ ਕਹਹੁ ਮਤ ਝੂਠੇ ਝੂਠਾ ਜੇ ਨ ਬਿਚਾਰੈ॥ ਜਿਹਤਾ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਗੰਥ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਸੁਣ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਉਹ ਝੂਠਾ ਹੈ।

ਜਿਹਤੋ ਨੇਤਰਹੀਣ ਹੋਣ, ਬੋਲੇ ਹੋਣ ਤੇ ਬੋਲ ਵੀ ਨਾ ਸਕਦੇ ਹੋਣ, ਉਹ ਵੀ ਸਪਰਸ਼ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਹਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸਚ-ਝੂਠ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਪਣੇ ਮਸਤਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਨੇਤਰਹੀਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬੋਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬੋਲਹੀਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਦੇ ਕੋਈ ਮਸਤਕਹੀਣ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ। ਹਾਂ, ਮਸਤਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਹਨ। ਮਸਤਕ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਕਰੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਸੁਣਦੇ ਸਾਰੇ ਹਨ, ਪਰ ਸੁਣੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਤੇ ਬੁਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੁਣਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਜਾਣਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮਿਤਰ ਜਗਦੀਸ਼ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਬੈਠਿਆਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਜੋ ‘ਜਗਤ ਮੈ ਝੂਠੀ ਦੇਖੀ ਪ੍ਰੀਤਿ’ ਕਿਹਾ ਹੈ ‘ਕੀ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਵੀ ਝੂਠੀ ਸੀ’? ਸੇਖੋ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ (ਸ਼ਾਇਦ) ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਲੱਗੀ। ਜਦ ਮੈਂ ਉਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਭਾਈ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਦੇਖਣ-ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਸਮਝਣ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਉਮਰ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਏਨਾ ਸਮਾਂ ਇਸ ਲਈ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਸਤਕ ਅਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮਨ ਹੀ ਇਸਦੀ ਮੱਤ ਮਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਵਿਚ ਲਿਹਾਜ਼ ਅਤੇ ਨਫਰਤ ਦੇ ਦੋ ਭਾਵ ਬੜੇ ਹੀ ਪ੍ਰਬਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਮਨ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਸਤਕ ‘ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫੈਸਲੇ ਮਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮਸਤਕ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਜੇ ਮਸਤਕ ਨੇ ਮਨ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫੈਸਲੇ ਮਸਤਕ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਮਨ ਦੇ ਨਹੀਂ। ਮਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਅਤੇ ਨਫਰਤ ਵਿਚੋਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮਸਤਕ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਫਰਤ ਅਤੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਜਿੰਨੀ ਸੌਖੀ ਹੈ, ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣੀ ਓਨੀ ਔਖੀ ਹੈ। ਜੇ ਮਨ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਇਹ ਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ‘ਮਾਈ ਮਨੁ ਮੇਰੇ ਬਸਿ ਨਾਹਿ।’

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਪੁਜੀ ਦੇ ਅਰਥ ਲਿਖੇ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭਾਈ ਧਰਮਾਨੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਉਪਰ ਦੱਸੀ ਪੰਡਤ ਜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼ਾਇਦ ਨਫਰਤ ਘਰ ਕਰ ਚੁਕੀ ਸੀ, ਜਿਸਤੋਂ ਉਹ (ਫਿਰ ਸ਼ਾਇਦ) ਮੁਕਤ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਤੇ ਲਿਖ ਦਿਤਾ: ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਸਿਧਾਂ ਪੀਰਾਂ ਅਤੇ ਵਡੇ ਨਾਥਾਂ ਸਬੰਧੀ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ

ਨੇ ਇਸੇ ਤੁਕ ਦੇ ਅਰਥ ਇਹ ਕੀਤੇ ਹਨ: ਨਾਮ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਟਿਕਣ ਦੀ ਬਰਕਤ ਹੈ ਕਿ (ਸਧਾਰਣ ਮਨੁੱਖ) ਸਿੰਧਾਂ, ਪੀਰਾਂ, ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੇ ਨਾਥਾਂ ਦੀ ਪਦਵੀ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਪਾਠਕ ਆਪ ਦੇਖ ਲੈਣ ਕਿ ਇਕ ਨਿਕੀ ਜਿਹੀ ਤੁਕ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਫਰਕ ਹੈ।

ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗਲਤ-ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਬੰਦਾ ਹਰ ਗੱਲ ਦੇ ਅਰਥ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਹਰ ਬੰਦੇ ਦੀ ਮਨੋਦਸ਼ਾ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਕੋਈ ਹਰ ਗੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਨੋਦਸ਼ਾ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਖਦਾ, ਸਮਝਦਾ ਤੇ ਪਰਖਦਾ ਹੈ। ਬੰਦੇ ਦੀ ਸਮਝ ‘ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਕਿਸ ਘਰ ਵਿਚ ਜਨਮਿਆ, ਕਿਸ ਮਹੱਲੇ ਵਿਚ ਰਿਹਾ, ਕਿਸ ਸਕੂਲ ਕਾਲਜ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਉਸਦੇ ਮਿਤਰ ਦੋਸਤ ਕਿਹੜੇ ਬਣੇ, ਉਸਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਕਿਹੜੇ ਜਿਹੇ ਹਨ, ਉਸਨੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ, ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸਦੇ ਨਿਜੀ ਅਤੇ ਅਨਿਜੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ ਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਘਟੀਆਂ। ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦੇ ਜਮਾਂ-ਘਟਾਉ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਲਈ ਹੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ: ਕੋਇ ਨ ਕਿਸਰੀ ਜੇਹਾ ਉਪਾਇਆ॥

ਇਕਬਾਲ ਦਾ ਸ਼ੋਅਰ:
‘ਅਛਾ ਹੈ ਦਿਲ ਕੇ ਸਾਥ ਰਹੇ ਪਾਸਬਾਨੇ ਅਕਲ।
ਲੇਕਿਨ ਕਭੀ ਕਭੀ ਇਸੇ ਤਨਹਾ ਭੀ ਛੋੜ ਦੇ।’

ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਕਦੇ ਕਦੇ ਮਨ ਦੀ ਵੀ ਸੁਣ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਪਰ ਮਨ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਕੱਲਾ ਛੱਡਿਆ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਹਨੇ ਸ਼ਰਾਰਤ ਕੀਤੀ ਨਹੀਂ। ਬੇਸ਼ਕ ਹਰ ਸ਼ਰਾਰਤ ਮਨ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸਦੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨੂੰ ਫਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਦ ਇਹ ਮਸਤਕ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਸਤਕ ਅਰਾਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਮਸਤਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੌਕੰਨਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਨ ਇਸਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਨੀਵਾਂ ਤੇ ਮੱਤ ਉਚੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਹੀ ਹੈ।

ਵਹਿਮ-ਭਰਮ

ਬਖਤੌਰ ਸੋਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕੇਸ ਕੱਟੇ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਅੰਦਰੋਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਹੀ ਹਾਂ, ਮਖਿਆ ਹਾਸਾ ਆਉਂਦੇ ਤੇਰੀ ਅਜਿਹੀ ਅਕਲ ਉਤੇ। ਸਿੱਖ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਭੱਜ-ਭੱਜ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਛਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵਿਚ ਕੇਸ ਕਟਾਉਣ ‘ਤੇ ਅਗਲਿਆਂ ਨੇ ਕਾਮਰੋਡ+ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਹਰ ਚਿੰਨੀ ੧੯ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਓਮ ਨਾਲ ਚਿੰਨੀਆਂ ਲਿਖਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ‘ਤੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀ ਦਾ ਲੇਬਲ ਵੀ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੁੱਤ ਦਿਸੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਉ

ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੇਢੀ
ਫੋਨ: 480-794-0325

ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਗਲਿਆਂ ਨੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼-ਰੋਜ਼ ਕੇਸ ਕਟਵਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਹੀ ਰਹਾਂਗੇ, ਇਹ ਸਾਡਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਵਹਿਮ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਪੱਖ ਜਾਂ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਸਹੀ ਅਰਥ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਪੜ੍ਹੋ, ਸ਼ਹੀਦ

ਬਾਬਾ ਬੇਤਾ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਗਰਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪੜ੍ਹੋ ਤਾਂ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਮਰ ਰਹੀ ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਤ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇ। (ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰੇਤਾਂ ਵਿਚ ਹੈ)

ਆਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂ ਅਤੇ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ: ਚਿੰਤਾ ਤੇ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਸਮਾਂ

ਸੜਕਾਂ ਉੱਪਰ ਆਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਤੇ ਪਸ਼ੂ ਦੋਵੇਂ ਜੀਵਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹਾਦਸੇ ਅਚਾਨਕ ਸੜਕ 'ਤੇ ਆਏ ਪਸ਼ੂਆਂ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਜਾਨਾਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਲੋਕ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹਰ ਸਾਲ ਲਗਭਗ 1.3 ਮਿਲੀਅਨ ਲੋਕ ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ 'ਚ ਮਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਮੌਤਾਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਰਾਜਵੀਰ ਜਵੰਦਾ ਦਾ 8 ਅਕਤੂਬਰ 2025 ਨੂੰ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਲਗਭਗ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ

ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ
ਫੋਨ: 95013-01931

ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜੰਗ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ। 27 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੋਲਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬੰਦੀ ਨੇੜੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਸ਼ਿਮਲਾ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਸੜਕ 'ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਆਏ ਆਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਹੋ ਗਈ।

ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੜਕ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ, ਫੈਸਿੰਗ ਦੀ ਕਮੀ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਲੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਾਦਸੇ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਗਾਵਾਂ, ਸਾਨ੍ਹ, ਬਲਦ ਤੇ ਕੁੱਤੇ ਵਰਗੇ ਆਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂ ਹਰ ਸਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਸੜਕ ਪਰਿਵਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜਮਾਰਗ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ, ਸਾਲ 2022 ਵਿਚ ਹੀ ਆਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਕਾਰਨ 4,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਾਦਸੇ ਅਤੇ 500 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੌਤਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦੇ, ਸਗੋਂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਯੋਜਨਾ, ਪਸ਼ੂ ਕਲਿਆਣ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਧਾਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਧਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਚਾਰਗਾਹਾਂ ਦੇ ਘਟਣ ਨਾਲ ਪਸ਼ੂ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਹਾਈਵੇਅਜ਼ ਉੱਤੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਧਿਐਨ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਲਗਭਗ 31 ਲੋਕ ਆਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰਾਂ ਕਾਰਨ ਮਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ 2020 ਤੋਂ 2022 ਦਰਮਿਆਨ ਅਜਿਹੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿਚ 35 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਕਰਕੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਰਾਜਵੀਰ ਜਵੰਦੇ ਦੀ ਦੁੱਖਦਾਈ ਮੌਤ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਈ ਲੋਕ ਮਰਦੇ ਜਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਅਕਸਰ ਅਣਦੇਖੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਢੰਗ

ਨਾਲ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਐਫਆਈਆਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਰਜ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਇਸ ਵਧ ਰਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਹ ਹਾਦਸੇ ਸਿਰਫ਼ ਪਿੰਡਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਾਲੇ ਹਾਟਸਪਾਟ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਮਾਨਸੂਨੀ ਮੌਸਮ ਤੇ ਸਰਦੀਆਂ ਦੀ ਧੁੰਦ ਕਾਰਨ ਦਿੱਖ ਘਟਣ ਨਾਲ ਟੱਕਰਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋਰ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂ ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਸਫ਼ਾਈ ਜਾਂ ਪਸ਼ੂ ਕਲਿਆਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਇਹ ਸੜਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਜਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਵਧਦੇ ਅੰਕੜੇ ਤੇ ਹਾਲੀਆ ਹਾਦਸੇ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਿਰਫ਼ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਧ ਰਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਮੂਲ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੱਲ ਖੋਜਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਆਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਵਧਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਈ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਨ ਹਨ ਜੋ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗਹਿਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਣ ਨਾਲ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਅਰਧ-ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਚਾਰਗਾਹ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਆਵਾਸ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਗਾਵਾਂ, ਸਾਨ੍ਹ, ਬਲਦ ਤੇ ਕੁੱਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਹਾਈਵੇਅਜ਼ ਵੱਲ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਕੋਲ ਪਸ਼ੂ ਨਿਯੰਤਰਣ ਲਈ ਸੰਸਾਧਨ ਘੱਟ ਹਨ, ਨਸਬੰਦੀ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਅਧੂਰੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਗਰਿਫ਼ਾਲਾਵਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਛੱਡੇ ਗਏ ਪਸ਼ੂ ਮੁੜ ਸੜਕਾਂ ਉੱਪਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੱਤ ਵੀ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ; ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਗਾਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਮੰਨਣ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਣ ਜਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਹਿਚਕਿਚਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਕਈ ਮੰਦਰ ਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਖਵਾਉਣ ਨੂੰ ਦਾਨ ਮੰਨਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਦਇਆਮਈ ਰਵੱਈਆ ਜਦ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨਾਲ ਨਾ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਗਿਣਤੀ ਬੇਕਾਬੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਕਾਰਨ ਸਖ਼ਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਗਜ਼ੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਘੱਟ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੀ ਕਮੀ ਵੀ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ; ਦੇਸੀ ਗਾਵਾਂ ਦੀ ਦੁੱਧ ਉਤਪਾਦਨ ਸਮਰੱਥਾ ਘੱਟ ਹੋਣ, ਪੋਸ਼ਣ ਤੇ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਕਈ ਪਸ਼ੂ ਮਾਲਕ ਬੇਉਤਪਾਦਕ ਜਾਂ ਬਿਮਾਰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਰੇਬੀਜ਼, ਚਮੜੀ ਤੇ ਪਰਜੀਵੀ ਰੋਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਘਟਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਮਿਲ ਕੇ ਇੱਕ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਮੱਸਿਆ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਹੱਲ ਸਿਰਫ਼ ਤਾਲਮੇਲ ਵਾਲੇ ਤੇ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਯੋਜਨਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇਕੱਠੇ ਕੰਮ ਕਰਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦਾ ਵਾਧਾ ਸੜਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਤੇਜ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਬਾਦੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰਾਂ, ਦੋਪਹੀਆ ਵਾਹਨਾਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਿਚ ਬੇਹੱਦ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਤੇ ਅਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਉਸ ਗਤੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਅਜੇ ਵੀ

ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ 'ਐਨੀਮਲ ਵਾਰਨਿੰਗ ਜ਼ੋਨ' ਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਪਸ਼ੂ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਮਾਦਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਨਸਬੰਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਤੇਜ਼ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਜਨਨ ਦਰ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਛੱਡੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਸ਼ੈਲਟਰ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਗਰਿਫ਼ਾਲਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਵਧਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕਰੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਖ਼ਤੀ ਲਿਆਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ

ਤੰਗ, ਖਰਾਬ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਗੰਭੀਰ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਫੈਸਿੰਗ ਜਾਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਆਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂ ਬੇਰੋਕ ਸੜਕਾਂ ਉੱਪਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵਾਹਨਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵੱਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਕੂੜੇ ਦੇ ਢੇਰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਰਫ਼ ਖਿੱਚਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਾਈਵੇਅਜ਼ ਤੇ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਖਰਾਬ ਸੜਕ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਤੇ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਕਮੀ ਨਾਲ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦਾ ਵਹਾਅ ਅਣਯੋਜਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦਾ ਸਮਾਂ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸੜਕਾਂ ਉੱਪਰ ਪਸ਼ੂ ਅਚਾਨਕ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹਾਦਸੇ ਅਟਲ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਧ ਰਹੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੜਕ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਮਿਲ ਕੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸੜਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ; ਜਦ ਤੱਕ ਸੜਕ ਡਿਜ਼ਾਇਨ, ਫੈਸਿੰਗ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ, ਆਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨਾਲ ਹਾਦਸਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ।

ਆਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ; ਲੋੜ ਹੈ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਅਤੇ ਕਾਰਗਰ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸੜਕ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਹਾਈਵੇਅਜ਼ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਫੈਸਿੰਗ ਅਤੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਬੋਰਡ ਲਗਾਏ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਜੋ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਵਿਖਣਯੋਗਤਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਰੋਸ਼ਨੀ

ਪਸ਼ੂ ਛੱਡਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਣ। ਹਾਦਸਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਡਾਟਾ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਹਕੀਕਤੀ ਤਸਵੀਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕੇ। ਤੀਜਾ, ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਖਵਾਉਣਾ ਚੰਗੀ ਨੀਅਤ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੱਖੋਂ ਇਹ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮੰਚਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚਲਾਏ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕ ਇਸਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਧਾਰਮਿਕ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਾਮਲਾ ਸਮਝਣ। ਚੌਥਾ, ਤਕਨੀਕੀ ਹੱਲਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਲਈ ਸੀ.ਸੀ. ਟੀਵੀ ਕੈਮਰੇ, ਡ੍ਰੋਨ ਅਤੇ ਈ-ਆਧਾਰਿਤ ਐਨੀਮਲ ਡਿਟੈਕਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ ਵਰਤੇ ਜਾਣ, ਜੋ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇ ਸਕਣ।

ਆਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ, ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵੀ ਅਧੂਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਰਾਜਵੀਰ ਜਵੰਦਾ ਨਾਲ ਹੋਈ ਘਟਨਾ ਵਰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸੜਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਿਰਫ਼ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਦਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਇੱਕ ਸਮੂਹਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਲੋਕ ਮਿਲ ਕੇ ਸੜਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਝ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਣਾਉਣ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜਾਨ ਸੜਕ ਨਾ ਜਾਵੇ।

-ਖੋਜਾਰਬੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ

ਦੇਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਹਿਰਨ ਦੇ ਚੁੰਗੀਆਂ ਭਰਨ ਵਾਂਗ ਨੱਚਦਾ ਸੀ,
ਉਸਦਾ ਹਾਸਾ ਝਾਂਜਰ ਦੇ ਬੋਰ ਵਾਂਗ ਛਣਕਦਾ ਸੀ।

ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਚਮਕ ਸੀ ਉਸਦੇ ਨਾਂ ਦੀ,
ਪਿਓ ਦੇ ਸੀਨੇ ਦਾ ਸੀ ਮਾਣ,
ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਮੰਦਰ ਦੇ ਥਾਂ ਦੀ।
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਿੱਝ ਮੁੱਕ ਗਈ,
ਉਮਰ ਦੀ ਡੋਰ ਕਿੱਝ ਟੁੱਟ ਗਈ।
ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ,
ਨਾ ਕੋਈ ਤਿਆਰੀ ਸੀ,
ਮੌਤ ਆਈ ਸੁਨਾਮੀ ਬਣ ਜਿਵੇਂ
ਉਹਦੀ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਸੀ।

ਜੋ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਗੂੰਜਦੀਆਂ ਸੀ ਗਲੀਆਂ 'ਚ,
ਉਹਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ
ਹੁਣ ਚੁੱਪੀ ਸਾਧ ਕੇ ਬਹਿ ਗਈਆਂ
ਮਾਂ ਤੇ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ
ਦੁਆਵਾਂ ਵੀ ਹਾਰ ਗਈਆਂ।

ਸਮੇਂ ਤੇ ਕਿਸਮਤ ਦੀ ਗਲਤ ਤਾਰੀਖ਼ ਨੂੰ

ਫੈਲ ਛਬੀਲਾ ਗੱਭਰੂ

ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ,
ਕਿਹੜੀ ਘੜੀ ਆਵੇਗੀ ਮੌਤ,
ਨਾ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ।
ਪਰ ਜੋ ਗਿਆ,
ਉਹ ਯਾਦਾਂ ਬਣ ਗਿਆ,
ਸਾਡੀ ਹਰ ਸਾਹ ਰਗ ਦਾ
ਉਹ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ।
ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੁਣ
ਤਾਰਿਆਂ ਵਰਗੀ ਝਿਲਮਿਲ ਨਹੀਂ,
ਜੋ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।
ਹੁਣ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤਾਂ
ਰੋ-ਰੋ ਨੀਲੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਨੇ।
ਜਿਸਨੇ ਰਾਜਵੀਰ ਨੂੰ ਜਨਮਿਆ ਸੀ।

ਰਾਜਵੀਰ — ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਸੀ, ਸਾਜ਼ ਸੀ,
ਹਰ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਨ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ।
ਜਦ ਗਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਰੱਬ ਵੀ ਸੁਣਦਾ ਸੀ,
ਪਰ ਮੌਤ ਨੇ ਨਾ ਸੁਣੀ ਕੋਈ ਬੇਨਤੀ।

ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਰਫ਼ਤਾਰ 'ਚ ਸੀ,
ਕਿਸਮਤ ਦੀ ਰੇਖਾ ਕੱਟ ਗਈ।
ਦੋ ਸਾਨ੍ਹ ਆ ਗਏ ਜੰਮ ਬਣ ਕੇ
ਤੇੜ ਦਿਤੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਉਸਦੀ।

ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਕਮਰੇ 'ਚ,
ਸਿਰਫ਼ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ।

ਮਾਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਰੁਮਾਲ ਫੜ ਕੇ ਕੋਲ ਬੈਠੀ ਰਹੀ,
ਪਤਨੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਸੂਰਜ ਛੁਪ ਗਿਆ।
ਡਾਕਟਰਾਂ ਕੋਲ ਵੀ ਜੁਆਬ ਮੁੱਕ ਗਿਆ।
ਹਸਪਤਾਲ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਵੀ ਠੰਢੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ

ਜਿੱਥੇ ਰਾਜਵੀਰ ਦੀ ਰੂਹ ਠਹਿਰੀ ਸੀ,
ਪਰ ਸਰੀਰ ਅਜੇ ਵੀ ਸਾਹਾਂ ਨਾਲ ਲੜ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਅਤੇ ਫਿਰ —
ਇੱਕ ਸ਼ਾਮ, ਮਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਲ ਆਈ,
“ਮੈਡਮ, ਰਾਜਵੀਰ ਨੇ ਆਖ਼ਰੀ ਸਾਹ ਲੈ ਲਈ।”
ਉਸ ਕਮਰੇ 'ਚ ਚੀਕਾਂ ਗੂੰਜੀਆਂ,
ਮਾਂ, ਪਤਨੀ, ਪਰਿਵਾਰ —
ਸਭ ਥੰਮ੍ਹ ਗਏ,
ਪੰਜਾਬ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਿਆ।
ਰਾਜਵੀਰ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹੁਣ ਦੀਵਾ ਬਲਦਾ।
ਪਤਨੀ ਚੁੱਪ ਚਾਪ, ਖਾਮੋਸ਼ ਸੋਚਦੀ ਇਹ ਕੀ ਬਣ ਗਿਆ
ਬੱਚੇ ਪੁੱਛਦੇ ਸਾਡਾ ਡੈਡੀ ਕਿਥੇ ਚਲਾ ਗਿਆ
ਤੇ ਮਾਂ —
ਉਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਰੋ ਹੀ ਸਕਦੀ ਏ,
ਕਿਉਂਕਿ ਪੁੱਤ ਤਾਂ ਸੀ ਇਕੱਲਾ,
ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਹੁਣ ਰੁੱਤਾਂ ਵਾਂਗ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਰਾਜਵੀਰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਦਾ ਤਾਰਾ ਸੀ,
ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਸਲੀ ਚਮਕਦਾ ਸਿਤਾਰਾ ਸੀ।
ਅੱਜ ਸਭ ਤਰਸ ਰਹੇ ਹਨ,
ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਨ ਨੂੰ
ਮਾਂ ਕੁਰਲਾ ਰਹੀ ਰਾਜਵੀਰ ਆ ਜਾ ਪੁੱਤਰਾ,
ਮਾਂ ਦੇ ਸੀਨੇ ਠੰਢ ਪਾ ਜਾ ਪੁੱਤਰਾ।
ਵੇ ਮੇਰੇ ਹੀਰਿਆ ਪੁੱਤਰਾ
ਕੋਈ ਬਿਨਾਂ ਦੱਸੇ ਜਾਵੇ ਤਾਂ
ਆਉਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਫਿਲਮ ਲੋਕ

ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਾਇਕਾ ਕ੍ਰਿਤੀ ਸੈਨਨ

ਕ੍ਰਿਤੀ ਸੈਨਨ ਨੇ ਫਿਲਮ 'ਹੀਰੋਪੰਤ' ਨਾਲ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮਾ ਜਗਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਐਕਟਿੰਗ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਕਦਮ 'ਤੇ ਫਿਲਮ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਫੇਅਰ ਦਾ ਬੈਸਟ ਡੈਬਿਊ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। 'ਹੀਰੋਪੰਤ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕ੍ਰਿਤੀ 'ਦਿਲ ਵਾਲੇ', 'ਰਾਬਤਾ', 'ਬਰੇਲੀ ਕੀ ਬਰਫੀ', 'ਲੁਕਾ ਛੁਪੀ', 'ਅਰਜੁਨ ਪਟਿਆਲਾ', 'ਹਾਊਸਫੁੱਲ-4', 'ਪਾਨੀਪਤ', 'ਮਿਸ਼ੀ', 'ਹਮ ਦੋ ਹਮਾਰੇ ਦੋ', 'ਬੱਚਨ ਪਾਂਡੇ', 'ਭੇਡੀਆ', 'ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ', 'ਆਦਿਪੁਰਸ਼'. ਅਤੇ 'ਗਣਪਤ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਈ ਸੀ। ਸਾਲ 2024 ਕ੍ਰਿਤੀ ਸੈਨਨ ਦੇ ਕਰੀਅਰ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਰਿਹਾ। 'ਤੇਰੀ ਬਾਤੋਂ ਮੇਂ ਐਸਾ ਉਲਝਾ ਜੀਆ' ਅਤੇ 'ਕਰੂ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਫਿਲਮ 'ਮਿਸ਼ੀ' ਵਿਚ ਉਹ ਇਕ ਸੈਰੋਗੇਟ ਮਦਰ (ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਕੋਖ) ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਸ ਭੂਮਿਕਾ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਸਟ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕ੍ਰਿਤੀ ਸੈਨਨ ਦਾ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਲਈ ਇਕਦਮ ਸਹੀ ਅਤੇ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਸਾਬਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਟੌਪ ਅਦਾਕਾਰਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕ੍ਰਿਤੀ ਸੈਨਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਟੌਪ-10 ਸਭ ਤੋਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ 5ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਮਿਲਿਆ। ਕ੍ਰਿਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ 11 ਸਾਲ ਦੇ ਕਰੀਅਰ ਵਿਚ ਇਕ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਮੇਜ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਉਹ ਧਾਨੂਸ ਦੇ ਨਾਲ 'ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਮੇਂ ਔਰ ਸ਼ਾਹਿਦ ਕਪੂਰ ਨਾਲ 'ਕਾਕਟੇਲ-2' ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। 'ਕਾਕਟੇਲ-2' ਵਿਚ ਸ਼ਾਹਿਦ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੱਖਣ ਦੀ ਸਨਸਨੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰਸ਼ਮਿਕਾ ਮੈਦਾਨ ਦੀ ਵੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ 'ਚ ਰਹੇਗੀ।

ਕਿਆਰਾ ਅਡਵਾਨੀ ਦੀ ਥਾਂ ਕ੍ਰਿਤੀ ਸੈਨਨ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਰੋਮਾ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ 'ਡਾਨ-3' ਵਿਚ ਰਣਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਰਾਮੀ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਕਲਰਜ਼ ਟੀ.ਵੀ. ਦੇ ਰਿਆਲਟੀ ਸ਼ੋਅ 'ਬਿੱਗ ਬੌਸ-15' ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਭਗ 3 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਤੇਜਸਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿਚ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਆਲਟੀ ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਰੋ ਰਣਨੀਤੀ ਸਭ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਖੂਬ ਚਮਕ ਉੱਠੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੇਜਸਵੀ ਨੇ ਲਾਈਫ ਓ.ਕੇ. 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਛੋਟੇ ਪਰਦੇ ਦੇ ਸਸਪੈਂਸ, ਥਿਲਰ ਲੜੀਵਾਰ '2612' ਨਾਲ ਛੋਟੇ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਕਦਮ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਰਸ਼ਮਿ ਭਾਰਗਵ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਲਰਜ਼ ਟੀ.ਵੀ. ਦੇ ਸੋਪ ਓਪੇਰਾ 'ਸੰਸਕਾਰ' : 'ਧਰੋਹਰ

ਸਾਦਗੀ, ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਤੇ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਦਾ ਸੰਗਮ ਤੇਜਸਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਅਪਨੋ ਕੀ' ਵਿਚ ਧਾਰਾ ਵੈਸ਼ਣਵ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਇਆ ਸੀ। 'ਸਵਰਗਿਨੀ : ਜੋੜੇ ਰਿਸ਼ਤੇ' ਦੇ ਸੁਰ' ਵਿਚ ਨਮਿਸ਼ ਤਨੇਜਾ ਨਾਲ ਰਾਗਿਨੀ ਮਾਹੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਤੇਜਸਵੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਮਿਲੀ ਸੀ। 'ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਪੀਆ ਕੀ' ਵਿਚ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ

ਸੁਮਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸਾਦਗੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਤੇ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀਵਾਨੇ ਹਨ। ਤੇਜਸਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਲਈ ਸਾਲ 2022 ਵਿਚ 'ਈਸਟਰਨ ਆਈ' ਵਲੋਂ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਚੋਟੀ ਦੀਆਂ 50 ਏਸ਼ਿਆਈ ਹਸਤੀਆਂ ਦੀ ਯੂ.ਕੇ. ਸੂਚੀ ਵਿਚ 8ਵਾਂ ਅਤੇ 2023 ਵਿਚ 12ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਓ ਦੇ 'ਲੋਕਪ੍ਰੀਆ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ' ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਵੀ ਚੌਥੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

'ਏਕ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਮੇਂ ਮੇਰੀ ਬਹਿਨਾ ਹੈ' ਦੀ 'ਜੀਵਿਕਾ' ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਡਿਸੂਜ਼ਾ

ਟੀ.ਵੀ. ਦੀਆਂ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀਆਂ ਮਹਿਲਾ ਅਦਾਕਾਰਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਮੰਨੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਡਿਸੂਜ਼ਾ ਟੀ.ਵੀ. ਸੀਰੀਅਲ 'ਏਕ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਮੇਂ ਮੇਰੀ ਬਹਿਨਾ ਹੈ' ਤੋਂ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਡਿਸੂਜ਼ਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉੱਝ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਡਿਸੂਜ਼ਾ ਨੇ ਸਾਲ 2008 ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਸੀ.ਕੇ. ਕੰਪਨੀ' ਤੋਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਫਿਲਮ 'ਚਿਹਰੇ' ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਰੁਮੀ ਜਾਫਰੀ ਵਲੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਫਿਲਮ 'ਚਿਹਰੇ' ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਮਹਾਨਾਇਕ ਅਮਿਤਾਭ ਬੱਚਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਫਰਦੀਨ ਖਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਫਿਲਮ 'ਵਿਸਫੋਟ' ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਈ

ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਫਿਲਮ 'ਜਾਗੀਰ' ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਵਿਚ ਰੁੱਝੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਡਿਸੂਜ਼ਾ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਦੇ ਰਿਆਲਟੀ ਸ਼ੋਅ 'ਬਿੱਗ ਬੌਸ' ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਮਹਿਮਾਨ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਗਲੈਮਰਸ ਦਿੱਖ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਏਕਤਾ ਕਪੂਰ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ 'ਨਾਗਿਨ-3' ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਮਹਿਮਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮਹਿਮਾਨ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਦੇ ਕਰੀਅਰ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਫਾਇਦਾ ਮਿਲਿਆ। ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਨੇ ਕਲਰਜ਼ ਟੀ.ਵੀ. ਦੇ ਸ਼ੋਅ 'ਬੇਲਨ ਵਾਲੀ ਬਹੁ' ਵਿਚ ਰੂਪਾ ਅਵਸਥੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਇਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਕਾਮਿਕ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਸਰਬੋਤਮ

ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਦਾ ਗੋਲਡ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜਿੱਤਿਆ। ਉਹ 'ਪੰਜਰਾ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਕ' ਵਿਚ ਮਹਿਮਾਨ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਈ ਸੀ।

ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ ਤੋਂ ਬਚਦੀ ਸਾਰਾ ਅਲੀ ਖਾਨ

'ਕੇਦਾਰ ਨਾਥ', 'ਲਵ ਆਜਕਲ-2', 'ਸਿੱਧਾ' ਤੇ 'ਸਕਾਈ ਫੋਰਸ ਸਮੇਤ ਕਈ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਸੈਫ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੀ ਲਾਡਲੀ ਪੁੱਤਰੀ ਸਾਰਾ ਅਲੀ ਖਾਨ ਆਪਣੇ ਅਭਿਨੇ ਨਾਲ ਸਭ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਜਿੱਤਣ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਦੇ ਦੁਖੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਉਸ ਨੇ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਆਪਣੇ ਅੱਬਾ ਜਾਨ ਸੈਫ ਅਲੀ ਖਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਕਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਾਦਗੀ, ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਬੇਬਾਕ ਅੰਦਾਜ਼ ਸਾਰਾ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੇ ਉਹ ਗੁਣ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਫਿਲਮੀ ਪਿਆਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੋਲੰਬੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਸਾਰਾ ਅਲੀ ਖਾਨ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ 'ਚ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਨੰਬਰ ਮੈਰਿਟ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਇਕ ਸਮੇਂ ਸਾਰਾ ਦਾ ਭਾਰ 96 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ 51

ਕਿਲੋ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਨਾ ਦੁੱਖ, ਨਾ ਮਿੱਠਾ ਵਰਤਦੀ ਹੈ ਤੇ ਯੋਗਾ ਤੇ ਡਾਂਸ ਕਰ ਕੇ ਕਸਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਭਾਰ ਘਟਿਆ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਚਾਹਤ ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ ਬਣਨ ਦੀ ਸੀ। ਫਜ਼ੂਲ-ਖਰਚੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਹ ਤਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾ ਕੇ ਫੋਨ ਦੀ ਮਹਿੰਗੀ ਰੋਮਿੰਗ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਲੱਭਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਮਹਿੰਗੀ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ। ਧੀ ਸਾਰਾ ਦਾ ਮਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਏਨਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਾ ਦਾ ਬੈਂਕ ਖਾਤਾ ਮਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰਬਰ ਨਾਲ ਲਿੰਕ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਓ.ਟੀ.ਪੀ. ਵੀ ਮੰਮੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫੋਨ 'ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਮੰਮੀ ਤੋਂ ਓ.ਟੀ.ਪੀ. ਪੁੱਛ ਕੇ ਪੈਸੇ ਕਢਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਇਕ ਪੋਸਟ ਤੋਂ ਸਾਰਾ ਅਲੀ ਨੂੰ 35 ਲੱਖ ਮਿਲਦੇ ਨੇ ਤੇ ਅੱਜ ਸਾਰਾ 70 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਾਲਕਣ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀ ਫਿਲਮ ਉਹ 3 ਕਰੋੜ ਤੇ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦਾ 1 ਕਰੋੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

19th Mahan Nagar Kirtan

On Saturday, 25th October, 2025 at 11:30 am

Gurdwara Sant Sagar

242-25 Braddock Ave., Bellerose NY 11426 • Ph.: 718-343-1030

ਧੰਨ-ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ ਜੀ।

19ਵਾਂ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ

ਧੰਨ-ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ 5 ਨਵੰਬਰ ਦਿਨ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ 25 ਅਕਤੂਬਰ ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਧੰਨ-ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਪੰਜ ਨਗਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ 11:30 ਵਜੇ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਇਹ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਆਰੰਭ ਹੋ ਕੇ ਹਿੱਲ ਸਾਈਡ, 263 ਸਟਰੀਟ ਤੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੋਇਆ 82 ਐਵੀਨਿਊ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ ਵਿਖੇ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 3:30 ਵਜੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬੈਲਰੋਜ਼ ਵਲੋਂ ਹੋਵੇਗੀ।

Saturday October 25, 2025,

19th Mahan Nagar Kirtan will start from GURDWARA SANT SAGAR Bellerose, NY at 11:30am towards Hillside Ave., to 263rd street. Nagar Kirtan will move toward 82nd Ave. Which will take us back to GURDWARA SAHIB at 3:30pm.

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਮਵਰ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨਗੇ।

ਗੁਰਪੁਰਬ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 23 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਤ ਫੇਰੀਆਂ ਆਰੰਭ ਹਨ ਜੋ ਕਿ 2 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਉਲੀਕੇ ਗਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਕੇ ਸਫਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ ਜੀ।

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਭੈਣ, ਭਰਾ ਬੱਚੇ ਤੇ ਬੱਚੀਆਂ ਕੇਸਰੀ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਪੱਗਾਂ, ਦਸਤਾਰਾਂ ਤੇ ਦੁਪੱਟੇ ਸਜਾਕੇ ਆਓ ਜੀ।

ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਟੁੱਟ ਵਰਤੇਗਾ।

ਗੱਤਕਾ ਟੀਮਾਂ
ਆਪਣੇ
ਜੋਹਰ ਦਿਖਾਏਗੀ

ਗੁਰੂ-ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਦਾਸ-ਭਾਈ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ
ਸਾਬਕਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਮੁੱਖ ਸੰਚਾਲਕ-ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ, ਬੈਲਰੋਜ਼, ਨਿਊਯਾਰਕ
Phone # 718-343-1030

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਜਸ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ।

Live Nagar Kirtan on JUS PUNJABI TV